

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Liber VIII. De vniuersalitate veritatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

folam conclusionem esse syllogismum, & argumentationem, siue discursum. Tertia sententia est, solas præmissas esse syllogismum. Ita Auerroës 1. periherm. cap. 1. & 2. priorum cap. 4. & in epitome priorum in princip. Albert. 1. prior. tract. 1. cap. 5. Nimphus 2. poster. comment. 2. dub. 2. Quarta sententia est, syllogismum vno modo sumptum esse præmissas & simul conclusionem: cæterum aliter etiam sumi posse, & solere, vt sit vel solæ præmissæ, vel etiam sola conclusio. Ita absolute Auerfa quæst. 25. log. sect. 6. & quod attinet ad præmissas syllogisticas Conimbricens. 1. prior. cap. 1. q. 2. a. 2. & Ouedus controu. 9. log. punct. 1.

28 Postrema sententia præcisè sumpta ac nulla ei adhibita moderatione mihi magis aridet. Atque quod aliquando syllogismus intrinsecè, & essentialiter comprehendat tam præmissas, quam conclusionem, suadet. Primò quia, iuxta Aristotelem, & cæteros philosophos, syllogismus est, in quo quibusdam positis aliud sequi necesse est: qua definitione admilla quis nõ videat syllogismum claudere intra se, & assensum præmissarum, & simul conclusionem, quæ ex eis necessario sequitur? Secundò, quia syllogismus est compositum per accidens, & artificiale quamuis ergò physice, & per se non vniantur inuicem conclusio & præmissæ, tamen poterunt constituere syllogismum. Rursus tertio Aristotel. 2. physicor. text. 31. ait, præmissas, seu suppositiones esse materiam syllogismi, & conclusionem eius veluti formam. At materia, & forma constituunt intrinsecè totum, ac sunt de illius conceptu.

29 Quod autem solæ præmissæ dici possint aliquando syllogismus nec possunt, sed soleant etiam, hunc in modum probatur. Aristoteles 2. prior. cap. 1. docet, eundem syllogismum inferre conclusiones diuerfas, vt claret in Celarent v. g. & Celantes: & 1. posterior cap. 2. demonstrationem definit, esse syllogismum facientem scire. Solæ autem præmissæ inferunt conclusionem, seu scientiam, neque hæc est illatiua suimet ipsius: præmissæ ergò duntaxat sunt syllogismus, aut certe hic perperam dicitur ab Aristotele inferre conclusionem. Præterea Philosophus

1. prior. cap. 25. syllogismum ait, constare ex duabus propositionibus: at, si esset, prout ibi accipitur, complexio quædam præmissarum, & conclusionis, non duabus sed tribus coalesceret propositionibus; & ne duabus quidem, si esset sola conclusio. Quamquam fateor hunc locum aliter posse exponi, vt scilicet duæ enunciationes conclusioni præuiæ dicantur vna propositio, & simul cum conclusione duas efficiant. Atque ita interpretatur enim Aristotelis textum Auerfa cum aliis. Quod si quis opponat aduersus hanc nostræ sententiæ partem: fore ex ea vt vna tantum enuntiatio quandoque dici possit formaliter enthymema, concedo consequentiam, si sumatur enuntiatio illa non sine ordine ad aliam, quam valet inferre, siue vt capax illius inferendæ.

Quod etiam conclusio sola, ac per se interdum dici mereatur syllogismus probatur. Primò quia syllogismus haud raro accipitur pro tertia mentis operatione, hæc autem perinde est atque conclusio, nec ab ea differt. Secundò quia Aristoteles 1. de anima text. 48. sic ait *demonstrationes habent pro fine syllogismum, aut conclusionem*; vbi pro eodem vtrumpue. Hinc ergò nostram de definitione & diuisione sententiam suprà traditam suadeo. Syllogismus interdum est assensus præmissarum, ac simul assensus conclusionis, interdum verò alter duntaxat eorum assensuum. Similiter ergò definitio quandoque erit subiectum & prædicatum, totave propositio, quandoque solum prædicatum: nec definitio tantum, sed & diuisio eodem iure, eodemque modo id ipsum sibi vendicabit. tque hactenus de modo sciendi, eiusque tribus potissimis speciebus, nempe definitione, diuisione & argumentatione: de duabus quidem prioribus latè & ex professo: at de hac postrema obiter, & quoad paucula, eaque duntaxat quæ ad finem huiusmet capituli paulo superius sunt perstricta. Nec vero pluribus opus erat, cum locos omnes argumentandi dederimus libro primo, vnumque septima: cætera vero quæ ad argumentationem, prout logici instituti est, spectant, lib. 5. nostri operis.

30

LIBER OCTAVVS

De Vniuersalitate veritatis.

TRACTATVS I.

De Ratione communi vniuersalitatis.

CAPVT I.

Quidnam sit vniuersale in communi præsentis instituti proprium?

I

VNIERSALE, aliud est in causando, quod plurium virtus productiua est: qua ratione Deus rerum creatarum vniuersalis causa dicitur. P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

ci consuevit, quia omnes de nihilo condidit: eodem etiam ex titulo Sol. & sydera, sine quorum influxu res inferiores sub lunæ cauo contentæ illuc essent peritura, harum dici adsolent causæ vniuersales. Rursus vniuersale, aliud est in significando: quod videlicet plura refert, seu repræsentat: hoc pacto species impressa Angeli plura ei distinctè proponens, estd ipsamet sit in se indistincta, & indiuisibilis, dici solet vniuersalis, & non more nostrarum quarundam singularis: eo etiam pacto vox homo, & conceptus ei in mente respondens dicitur vniuersalis, quia non vnum hominem, velut Ignatius significat: eo denique Cometæ veluti signa quædam vniuersalia portendunt regnorum euerfiones, Principum mortes, aliasque clades imminentes.

V 2

Neutrum

2 Neutrum horum vniuersale est propriè vniuersale: quis enim Deum summe vnum, & singularem, quis singulos orbes cælestes, quis item editas à nobis voces destinatas, & particulares, nec minus singulares conceptus eis in mentium nostrarum penitralibus respondentes, quis tandem portenta desuper mortalibus minitancia, & quæ est eorum singularitas, sensibus obuia in vniuersalibus ausit propriè numerare? Deinde neutrum eorum vniuersale est huius instituti, saltem qua alterutrum latissimè funditur, sed potius physica, metaphysica, Theologia: & aliarum facultatum, vt intuitu palam erit.

3 Quod ergo est propria ratione vniuersale, quod ad præsentem spectat materiam, est vniuersale in essendo, seu prædicando, veluti natura humana v. g. quæ est vna in multis, & in iis multiplicabilis, deque iis prædicabilis. Quocirca id definiri communiter adlolet, *vnum in multis*: Ita Aristoteles 1. posterior. cap. 1. text. 81. & 7. metaphys. text. 45. B. Thom. Scotus, & vtriusque sectatores: nostri etiam omnes: & vt breui expediam, ceteri scholastici, si fortè Nominales excipias. Porro autem tertium hoc vniuersale, vt ex proposita eius definitione liquet, tria complectitur, nempe vnitatem, multitudinem, ac modum essendi vnius in multis: de quibus ex ordine disputandum huius decursu tractatus.

CAPVT II.

Vnitas rei vniuersalis propria.

4 Vniuersale vnum esse, vel ipsa vniuersalis notio apertè indicat: Porro vnitas triplex est, nimirum accidentalis, quæ in aggregatione plurium sita est, & non tam vnitas est, quam multitudo: physica, quæ in modo physico partes interiecto ad intrinsecam, & mutuam earum perfectionem consistit: metaphysica, quæ in identitate aliquorum conceptuum est posita. Vnitas ergo metaphysica inferius explicanda omnium consensu ad vniuersale sufficit, quidquid sit, an esse debeat realis, vel rationis, virtualis, vel formalis, de quo in tempore. Vnitas autem physica aut accidentalis ad vniuersale non sufficiunt: Nam, si vnitas physica in modo vnionis sita vniuersale constitueret, hoc compositum ex corpore, & anima, Petrus v. g. & quoduis aliud eiusmodi indiuiduum, ac singulare, esset nihilominus vnum vnitatem vniuersali, quo quid magis absurdum? Rursus si vnitas accidentalis, siue aggregatio plurium rerum minimè vnitarum satis esset ad constitutionem vniuersalis, quodcunque ens per accidens, mundus hic v. g. foret vnus vnitatem vniuersali, quod omnes negant, & meritò: cum enim mundus hic singularis sit, vnitas autem singularis vnitati vniuersali opponatur, qui fieri potest, vt sit vniuersaliter vnus?

5 Deinde vnitas physica iterum alia est physica per se, alia physica per accidens: illa postulat vnionem substantiarum, hæc vero vnionem accidentis cum substantia. Priorem illam Caietanus, Villalpandus, & quidam alij ad vniuersalis essentiam exigunt, illiusque defectu concreta accidentalia, cuiusmodi sunt album v. g. aut nigrum, vniuersalia esse negant contemplatione suorum inferiorum. Cæterum apertè falluntur: tum, quia vnitas

per intellectum ad vniuersale formaliter constituendum sufficit omnium ferè confessione, estò iuxta omnes non requiratur: quidni ergo ad illud fundandum instar materialis, ac substrati sufficiat vnitas per accidens, cum hæc sit physica, & realis, illa verò tantum logica, & rationis, ac proinde minor: tum, quia carentia in communi ad hanc, & illam, est vniuersale quoddam, cum tamen nullam entitatem, ac per consequens, nec vnitatem veram, etiam per accidens habeat: tum, quia vnitas formaliter constitutiua vniuersalis est, vel solius rationis, vel virtualis, aut formalis; & omnis alia ad id muneris est impertinens, vt vel ipsi, quibuscumque lis est, habent in confesso: quamvis igitur vnitas albi v. g. sit per accidens, vniuersali tamen non obstat: quod enim vnitas physica per se esse debeat fundamentum vniuersalis, quo id fundamento dicitur? tum demum, quia accidens quintum prædicabile, & vniuersale de medio tollunt aduersarij: haud ergo iniuria duximus, eos esse explodendos.

6 Præterea vnitas, alia est præcisua, qua res aliqua, ratione, seu consideratione nostra, aut quodammodo re ipsa, à multitudine præscinditur: alia positiua, quæ in positiua indiuiduatione sita est, & negationem omnem, aut præcisionem à multitudine anteuertit, & fundat. Vnitas ergo vniuersalis constitutiua debet esse positiua, & non merè præcisua, tametsi recentiores contrarium profiteantur. Assertum probatur: quoniã, vt mox videbimus, multitudo præcisua, & in mera præcisione ab vnitatem sita ad vniuersale nõ sufficit: igitur nec vnitas præcisua. Deinde si quis efformaret hunc conceptum: *essentia vel existentia de vtriusque distinctione reali*, & etiam rationis omnino dubius, is proculdubio nullum ab essentia, & existentia abstraheret vniuersale, nec essentia, & existentia per eum conceptum disunctiuam vnitatem vniuersalem haberent: & tamen ab vtriusque distinctione, & multiplicitate is conceptus præscindit, cum æque eam affirmet, nec eam neget, sed ab ea quodammodo abstrahat: vnitas igitur vniuersalis neuiquam esse potest mere præcisua. Quod autem obiciunt aduersarij, vniuersale esse vnum, non alia de causa, nisi, quia per conceptum eius effectiuum à multitudine, & distinctione inferiorum præscinditur, omni, vt sic dicam, falsitate est falsius: quin potius vnum est, quoniam ille conceptus inferiora tanquam positiue vna quodammodo concipit, de quo inferius.

CAPVT III.

Multiplicitas rei vniuersalis propria.

7 Quod ad multiplicitem attinet: aliquam ad essentiam vniuersalem requiri, nemo est, qui ambigat. Porro duplex est, realis, & rationis solius. Realem necessariam esse, & rationis non sufficere plerique doctores extra scholam Thomisticam affirmant. Quam tamen immeritò, suadetur primò, quoniam vniuersale non magis multiplicitem, quam vnitatem deposcit: at sola vnitas rationis ad illud sufficit: ergo, & id genus multiplicitas. Deinde secundò: *pars metaphysica hominis* est vniuersale comparatione, animalis, & rationalis, quæ tamen sola ratione distinguuntur: assumptum est in aperto: nam hæc prædicatio, *animal est pars metaphysica hominis*, est directæ: hæc vero

vero indirecta; *pars metaphysica hominis est animal*, vt ex ipsis terminis patet: ergo quia in prima prædicatum est superius, & vniuersale respectu subiecti, in secunda verò è conuerso: aut cedo, quid sit prædicationem esse directam, & indirectam?

8 Rursus tertio, numerus in communi est ratio vniuersalis, ac superior contemplatione binarij, ternarij, ac reliquorum: at binarius, & ternarius realiter non distinguuntur, cum vterque omnes unitates possibiles complectatur ex æquo: quod si rationem vniuersalem numeri, seu quantitatis discretæ neges, id ipsum de quantitate continua pari libertate asserere potero. Quarto: entis vt sic passio est ratio communis, & vniuersalis ad vnum, verum, bonum vt omnes in metaphysica supponunt; dum proprietatem entis in illa tria velut rationem communem in inferiora dissecant: sed vnum, & bonum re ipsa non distinguuntur inuicem, soliusque rationis beneficio sunt distincta. Quintò ad homines: obiectum vt sic est ratio vniuersalis, & communis ad obiectum partiale, & totale, in eaque finditur: at obiectum partiale, & totale sola ratione distinguuntur, cum vtrumlibet omnia obiecta, seu cognoscibilia, tum possibilia, tum etiam impossibilia claudat. Denique vt indicat Auicenna lib. 5. metaph. c. 1. est quoddam vniuersale, quod ex toto, & tam pro formali, quam pro materiali sumptum in intellectu duntaxat est, eique debetur soli: hoc autem aliud esse non potest, quam vniuersale, quod modo adstruimus, & cuius non tantum vnitas sit intellectualis; verum etiam multiplicitas, ratione nimirum vnam, eandemque rem in diuersas scindente formalitates, eisque postea per alium actum tribuente vnionem, & confusionem quandam. Atque ex dictis facile solui possunt, quæ in contrarium obiici solent.

9 Multitudo iterum duplex est. alia positiua; quæ in cumulo vnitatum consistit: alia præcisiua, quæ in mera præcisione ab vnitate, & indiuiduatione sita est, siue ea præcisio fiat beneficio intellectus, siue munere rei ipsius, quæ suapte natura à singularitate quodammodo distinguitur, & est formalissimè non singularis. Multorum ergò sententia est, vniuersale non oportere esse ex conceptu suo positiuè: in inferioribus multiplex, sed satis esse, vt eiusmodi in iis sit, seu positiue, seu præcisiue: quare naturam Gabrielis Angeli v. g. esse speciem: eò, quod à sua singularitate rei præcindibilis, ac per consequens præcisiue multiplex, non aliter, atque è conuerso quod à multiplicitate præcinditur, eo ipso est ratione nostra, & præcisiue vnum. Atque hinc emergit prima huius sententiæ probatio: nihil aliud requiritur ad vniuersale, quam præter vnitatem multiplicitas inferiorum aliqua: sed quæ est præcisiua, est multiplicitas quædam, vt explicatum manet, eaque naturæ conuenit Angelicæ; quid ni ergò ad hanc, & quamuis aliam vniuersalem efficiendam sufficiat.

10 Secundo probari solet eadem opinio: Gabriel Angelus, & Michaël specie differunt: quoniam ergò vterque est species, esto neuter sit positiue multiplicabilis. Tertia eiusdem sententiæ probatio sic habet: natura illa Gabrielis Angeli, prout abstracta à sua singularitate non est singularis: ergò est vniuersalis, cum tamen non positiue multiplex, sed præcisiue tantum. Quarto probari solet ea sententia: quia si per impossibile nullum esset animal præter hominem, hæc propositio, *homo est animal*, esset aliquid vniuersalis: haud autem speciei, quia eius prædicatum esset incompletum sicut modò, & non tota subiecti essentia: haud etiam differentia, pro-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

prij, vel accidentis, vt palam est: ergò generis: de huius ergò conceptu non sunt plures species: ac per consequens nec de conceptu speciei positiua pluralitas indiuiduorum. Ita de vniuersali quoad eius im- multiplicabilitatem positiuam sentiunt Caietanus 1. part. quæst. 13. art. 9. & in log. cap. de specie & in tract. de ente, & essentia cap. 4. lauellus 12. metaph. quæst. 14. Ferrara 2. contra gent. cap. 63. Sanchez tom. 1. log. q. 56. Ioannes à S. Thoma 2. p. log. q. 8. art. 3. & communiter alij Thomistæ.

Enimverò positiuam multitudinem inferiorum ad quoduis vniuersale requiri tuerentur Scotus in 2. distinct. 3. quæst. 1. & omnes eius asseclæ. Item Alexander, Alensis, Albertus, Argentin. Bonaentura, Carthusianus, & ex neotericis Auerfa quæst. 8. log. sect. 4. parum ab initio & plerique alij extra scholam Thomisticam: præsertim nostri, vt Suarez in metaph. disp. 5. sect. 2. Rub. cap. desp. q. 4. Conimbric. tom. 1. log. quæst. 8. in præfat. Porphyrij art. 3. Hurtado in log. disput. 5. sect. 3. Arriaga disput. 7. sect. 3. Molina 1. part. quæst. 50. art. 4. in comment. Balthazar Tellez in log. disp. 5. sect. 3. Franciscus Amicus in cursu Theologico. tom. 2. d. 3. & 6. atque apud eum alij plures.

Quorum ego sententiam certam arbitror, ac manifestam. Namque in primis ex opposita sequitur, Deum esse vniuersalem, quippe cuius essentia ab vnitate, & singularitate velut attributo quodam ratione nostra posteriori præcindi potest, atque adeo ita est vna, vt sit præcisiue multiplex. Secundo ad homines: quia alias Gabriel Angelus non magis species, quam genus erit, cum non magis à pluribus indiuiduis, quam à pluribus præcindatur speciebus, nec magis illa, quam hæc sub eo fingi possint. Tertio demum; quia vniuersale est vnum in multis, quæ, aut re, aut certè ratione non fingente talia sint: at natura Gabrielis non est in multis Angelis re ipsa, vt constat, nec ratione etiam non fingente: nequaquam ergo est vniuersalis. Minor probatur, quia nunquam aliqua res ratione nostra non fingente in duas res diuiditur, sed solum in duas formalitates, alias Deus ratione nostra non comminiscens in plures Deos diuidi posset, & ita plures Dij verè essent, sicut ob solam distinctionem, & diuisionem rationis nihil fingentis plura attributa, nimirum immensitas, æternitas, &c. in Deo vere esse dicuntur. Maior probatur: quoniam ad vniuersale multiplicabilitas rationis confingentis plura sub ratione communi, quæ quidem sub ea esse nequeunt, prorsus est insufficiens; alias singularitas etiam Gabrielis vniuersalis esset, siquidem sub ea plura comminisci possumus inferiora: vniuersale ergo est vnum in multis, quæ re ipsa, aut ratione non fingente positiue sint multa.

Ad primum argumentum aduersariorum cum Hurtado plures respondent, naturam Gabrielis ab eius singularitate præcindi non posse, eò quod hæc sit de essentia illius. At perperam, quia singularitas est de sola essentia physica, aut iuxta aliorum phrasim metaphysica naturæ Gabrielis, quippe cum qua realiter, non verò virtualiter, aut ratione nostra, seu logicè identificatur: poterit ergò natura Gabrielis ab eius singularitate præcindi, sicut homo præcindi potest ab indiuiduis, quæ per realem identitatem, & essentialiter physicè cohibet, & sicut vna formalitas Dei ab alia præcindibilis est, æternitas v. g. ab immensitate, cum tamen singularæ earum omnes physicè includant, & solum logice excludant. Admissa igitur præcisione illa na-

turæ Gabrielis à sua vnitatē, & singularitate, merito cuius præcisiuè multiplex, haud propterea est vniuersalis, eo quod vniuersale suoapte ingenio multa positiue sub se, non vero præcisiuè possulet, vt nostræ rationes conuincunt.

14 Ad secundum respondeo: Vt duo specie differant, opus non est, vt species sint: tum, quia Petrus, & Buchephalus specie differunt, quin tamen sint species: tum à pari, vt aiunt: quia Petrus, & Paulus numero differunt, quin eorum alteruter numerus sit, & etiam accidentaliter dissident, quin eo ipso sint accidentia. Quamobrem ad differentiam specificam duorum satis, superque est, vt sub diuersis contineantur speciebus, sicut Gabrielem, & Michaellem contineri perpicuum est.

15 Cæterum aduersus hanc solutionem illa statim emergit difficultas, Angelos nequaquam multiplicari posse solo numero, adeoque in eis nullas esse species prædicabiles, & proprias, cum hæ respiciant suoapte natura inferiora omnino similia, ac tantum numericè diuersa, atque eatenus dissideant à generibus: Quæ cum ita sint, qui fieri potest, vt Gabriel Angelus, & Michael contineantur sub diuersis speciebus, quemadmodum ad eorum specificam differentiam oportet? Verum, etsi ita sentiant de Angelis B. Thomas 1. part. quæst. 50. art. 4. Capreolus in 2. dist. 1. quæst. 1. Egidius quodlibet. 2. part. 2. Soncinas 12. metaph. quæst. 51. & reliqui ferme Thomistæ, atque cum eis Abulensis in c. 29. numerorum, oppositum tamen est longè probabilius, illudque tenent auctores omnes, quos paulo supra laudauimus pro nostra sententia de multiplicitate positiua inferiorum ad vniuersale requisita. Quamuis autem huius loci non sit verioris, & hac tempestate magis receptæ opinionis probatio, vnam tamen, vel alteram breuiter perstringo. Materia prima non est vnica radix indiuiduationis, vnitatiq; ac multiplicatis numericæ, vt clarebit in metaphysica: quidni ergo Angeli quantumuis materiæ expertes possint solo numero multiplicari? nam non, nisi ex falso illo principio oppositum huius consequentis inferunt Thomistæ. Rursus secundò: animi rationales, eorumque plures cognitiones, & amores, quantumuis spirituales, similes sunt, ac solo numero differunt: quidni ergo ita differre, & non ampliùs possint Angeli spiritus?

16 Atque hinc respondebis cuidam aduersus nos instantiæ, quæ sic se habet: Gabriel, & Michael Angeli specie differunt: aut ergò, quia vterque est species positiuè immultiplex: & sic aduersariis conceditur, quod tantopere intendunt: aut quia continentur sub diuersis speciebus, quarum alterutra fortitur inferiora positiuè distincta, & plura instar speciei humanæ, & equinæ: atque hoc admitti nequit: nam si qua inferiora positiuè multa, ac distincta inuicem speciebus Angelorum concedantur, maximè solo numero differentia, & similia prorsus: hæc enim, vel certè nulla ad quamuis requiruntur speciem: at huiusmodi inferiora locum non habent in Angelis. Verum in primis huiusmodi multiplicatam numericam, eamque puram putam in Angelis reperiri supponendum est cum communiori Theologorum sententia, cuius vnam, vel aliam probationem breuiter, & in transitu delibauimus supra. Deinde estò contrarium sit verum, quid inde? Certè dici potest Angelos differre specie, non formaliter, sed æquiualeuter, quoniam ita sunt dissimiles, ac res diuersarum formaliter specierum. Ex hoc autem haud sequitur, eorum aliquem etiam proptè præcisum à sua singularitate

esse speciem veram, & formalem, qua de agitur. Hinc suspicor B. Thomam, & quosdam etiam Thomistas antiquiorum, qui aduersus nostram de multiplicitate vniuersali sententiam referuntur, ei fortassis haud refragari. Hoc enim duntaxat asserunt, Angelos nequaquam differre solo numero, sed esse necessario dissimiles, & quodammodò specie diuersos. Exindè autem, vt visum est, haud benè infertur, singulorum naturas esse species.

Ad tertium argumentum respondeo: natura Gabrielis Angeli, proptè ab eius singularitate præcisa, nec singularis, nec vniuersalis est, sed media inter vtrumque statum: in qua natura media ne ipsorum aduersariorum plerique repugnantiam agnoscunt vllam. Verum de hoc latius infra. Ad 4. argumentum, quo pro opposita sententia nullum melius, fiet satis lib. 9. traët. 2. cap. 2.

CAPVT IV.

Vltior explicatio multiplicatis illius quæ rei vniuersali proprie conuenit.

M Vltitudo iterum, alia est creata, alia increata: Hanc ad vniuersale non sufficere, illam requiri censet B. Thomas 1. part. quæst. 30. art. 4. & in primum dist. 19. quæst. 4. art. 2. & non pauci eius sectatores. Item ex nostris Molina 1. quæst. 28. art. 4. disput. 2. per totam, Vasquez tom. 2. in 2. p. disp. 158. cap. 8. num. 32. ad medium, Valentia tom. 1. disp. 2. quæst. 4. puncto 3. Balthazar Tellez in log. disp. 6. sect. 2. Cæterum oppositum est Durandi in 1. dist. 25. quæst. 2. Torrez 1. p. quæst. 29. art. 1. Henrici quodlib. 5. quæst. 6. Bonauent. in d. 25. art. 2. quæst. 1. Alonfis 1. part. quæst. 26. memb. 4. art. 2. Capreoli in 1. dist. 25. quæst. 1. art. 1. Marsilij ibid. quæst. 28. art. 2. conclus. 2. Suar. lib. 1. de Trinit. cap. 3. & Rubij in log. cap. 3. de spec. num. 142. & 143. Posterior hæc sententia mihi magis placet. Primò, quia maior est distinctio realis trium personarum diuinarum, quamuis sint eadem vni tertio, quam duorum conceptuum sola ratione distinctorum: at hæc multitudo, ac distinctio ad vniuersale sufficit, vt superius vidimus: ergò & illa. Secundò, quia personæ diuinæ verè plures, ac distinctæ realiter sunt: ea igitur distinctio non minus, quam quæuis alia ad vniuersale sufficit.

Tertio, quoniam omnis multitudo vniuersalis vnitati commixta est, alias vniuersalis non futura: quamuis ergò personæ diuinæ vnitatem habeant in tertio, adhuc ab iis abstrahi poterit vniuersale quoddam. Quartò, quia eadem ratione inter multitudinem spirituales, & materiales, substantiales, & accidentales, completam, & incompletam distinguere, & alias vniuersali diseruire, alias ei pares non esse, quis arbitrari posset: quo tamen commento quod maius? Quapropter non video, cur ratio personæ diuinæ vt sic comparatione trium non sit vniuersalis.

Tandem multitudo, alia est entium, alia non entium, cuiusmodi sunt entia rationis ficta, vt hirco, ceruus, homo, equus, &c. nec non negationes, vt non homo, non equus, non audiens, atque etiam esse cæcum, surdum, &c. Solamque priorem sufficere ad vniuersale, posteriorem verò esse ad illud insufficietem, indicant aliqui Neoterici apud nostros Conimbricenses tom. 1. log. in cap. de genere q. 2. art. 1. Pro quorum sententia ita potest argui. Vniuersale

fale est vnum in multis: ad illud ergo necessaria est vnitas, & multitudo: at neutra videtur in eo, quod à non entibus abstrahi fingitur: talis ergo abstractio & vniuersalitas omnino repugnat; adeoque nulla esse potest, nisi in entibus, nulla in non entibus fundata. Quod vnitas, & multitudo deficiat vniuersale abstractum a non entibus, liquet: siquidem alterutra est affectio solius entis, illudque prior indiuisum denominat, & posterior diuisum, ac multiplex. Deinde secundò: ad vniuersale quoduis requiruntur inferiora similia: aut non entia sunt expertia similitudinis: hæc enim est relatio prædicamentalis, quæ genus quoddam entis est, & cum non ente nihil habet commercij: multitudo igitur non entium haud sufficit ad rationem vniuersalis.

20 Præterea tertio: si plurius non entium respectu esse potest aliquod non ens in communi vniuersale, maximè non homo intuitu huius non hominis, videlicet eius, quod est in cælo, & alterius non hominis, illius nimirum, quod reperitur in Angelo, aliorumque id genus: quæ enim alterius conceptus negatiui maior ratio, aut quod maius ius ad vniuersale, quam eius, quod in exemplum adhibuimus, nempe non hominis? Ast hic conceptus negatiui nequit esse ratio vniuersalis contemplatione huius siquidem non datur hic, & ille propriè loquendo; neque non homo cæli, & non homo Angeli realiter distinguuntur, aut plurificantur: negationes enim multipliciter vendicant à formis, quas tollunt: homo autem est idem, siue negetur de cælo, siue de Angelo: proinde non homo vtriusque est prorsus idem: fieri igitur nequit, vt non homo in communi sit vtriusque respectu vniuersale, cum ad hoc necessaria sit inferiorum multiplicitas qualis qualis.

21 Rursus quartò: si non homo in communi esset vniuersale, comprehenderet sub se velut rationes inferiores non Socratem, & non Platonem ad modum quo homo, quia est vniuersalis sub se cohibet Socratem, & Platonem: Hoc autem est falsum: nam inde fieret, conuenire posse alicui rationem inferiorem & non superiorem in ea clusam, sicut si de aliquo diceretur esse animal, & non esse substantiam. Sequela est in aperto: siquidem de Platone ex vero enuntiatur esse non Socratem, non tamen esse non hominem.

Item quintò: si non ens esse posset vniuersale, sane non Socrates, contra quam disputatum est paulo supra, esset ratio superior, & vniuersalis intuitu non hominis, & non homo ratio inferior, ac particularis comparatione non Socratis: nam omne non homo est non Socrates, sed è conuerso omne non Socrates neutiquam est ob id non homo, cum Plato sit non Socrates, & tamen haud sit non homo. Hoc pacto homo est ratio inferior gratia animalis, & hoc contemplatione illius ratio superior, & vniuersalis, quia omnis homo est animal, & è contrario omne animal non est homo. Consequens autem est absurdum, quia eadem ratione, aut potius irrationabilitate non Plato esset ratio superior, & species quædam respectu non hominis: item non Callias, non Protagoras &c. quo fieret non hominem contineri sub infinitis rationibus superioribus, & veluti speciebus inter se inuicem non subordinatis, sed potius inuicem disparatis, quod tamen adeò repugnat ac si aliquod indiuiduum esset simul sub specie hominis, & specie equi, ac ceteris omnibus, quæ, vel creatæ sunt, vel sine fine cluduntur in omnipotentia creatoris.

22 Denique sextò: non ens, siue sit positium quoddam intellectus figmentum, siue negatio aut carentia aliqua, est omni quidditate, & carentia destitu-

tum, propterea quod essentia sit abstractum entis, & cui cõcretum repugnat, eidem haud possit conuenire abstractum; quo pacto sine albedine nusquam admitti potest album: vnde nequit non ens in quid prædicari, adeo vè genus esse, species, aut differentia. Deinde defectu entitatis, & qualitatis haud etiam potest in quale prædicari, ac proinde haud sustinet esse proprium, & accidens: nullum ergo ex quinque prædicabilibus esse potest: prorsus igitur non est prædicabile, aut vniuersale.

23 Cæterum longe probabilius est, multitudinem non entium, qualem qualem ad vniuersale sufficere, nec maiorem requiri. Suadetur autem primò, quia vnitas secundum quid, & extrinseca ad vniuersale satis est, vt supponunt communiter Doctores: cur non ergo multiplicitas non entium, quamuis ea sit secundum quid, & impropria? Secundò: quia non magis propria est, multitudo formalitatum, oïla ratione distinctarum, quam non entium: licet enim illa sit entium; at non simpliciter distinctorum hæc vè, tametsi sit non entium; at simpliciter distinctorum, ac separabilium: quocirca murò se excedunt, & exceduntur inuicem: adeoque sunt pares quodammodo: atqui prior ad vniuersale sufficit, vt visum est huius initio capituli: ergo & posterior. Tertia, eaque efficacissima sententiæ nobis placitæ coniectura est, quod argumenta in probationem contrariæ adducta non ita sint difficilia ad soluendum, vt statim ostendo, si prius tamen aduertam, opinionem nostram esse, tum Conimbricensium loco superius memorato tum etiam Scoti in 1. dist. 2. q. 1. Gabrielis ibidem q. vnica dub. 1. Aureoli in 1. etiam dist. 23. & fusius dist. 25. quatenus asserunt negationem quandam communicabilitatis ab omni alienam positione, esse tamen conceptum vniuersalem, & communem tribus personis.

24 Ad primum igitur argumentum eorum, quæ sunt obiecta superius, respondeo, vniuersale esse terminum supertranscendentem, sicut esse cognitum, vel amatum: proinde ad illud haud esse necessariam vnitatem, & multitudinem transcendentalem, & entitativam, sed sufficere supertranscendentalem, & communem entibus, ac non entibus. Ad secundum respondeo similiter, quæ est supertranscendentia vniuersalis, ad illud latissimè fufum haud requiri similitudinem prædicamentalem, & veram, realemque; sed satis esse minorem, eamque quæ possit esse secundum quid interdam.

25 Ad tertium respondeo in primis, tametsi non homo cæli, & non homo Angeli non differant ex parte formæ, vel quasi formæ, videlicet negationis: cæterum distingui penes subiecta, quibus illa superadditur negatio: atque hoc satis esse, vt non homo ab eis abstrahatur, eorumque respectu sit vniuersale quoddam. Quo pacto, cum Deus vna, eademque indiuisibili cognitione plura cognoscit obiecta creata, pluravè eodem complectitur amore, abstrahi potest ratio communis cogniti ab hoc, & illo, & amati similiter ab omnibus amatis: videlicet, quia eiusmodi concreta differunt, sin minus penes formas, at certè quoad subiecta extrinsecus informatæ, ac denominatæ: Alio quoque exemplo declarari potest solutio: nam constituta diuinitus eadem albedine in tribus subiectis, album esset vniuersale ad tria alba ea hypothese futura, vt suo loco constabit: at inferiora tantum differrent ratione subiectorum, non vè formis tenus: similiter ergo in præfenti, &c.

26 Secundò etiam respondeo, negationem formæ ab hac specificari, & pro eius vnitatem vnā numero esse, quandocunque eiusmodi negatio non est essentialis

tialis subiecto. Atque ea de causa negatio formae ligni in materia hominis, & in materia equi, & quaecunque alia eius experte, aut etiam ad eam recipiendam proximè inhabili est omnino eadem. Ceterum si negatio sit essentialis subiecto, eam ab hoc specificari, vnamque, aut multiplicem esse propt subiectum multiplicatur, aut multipliciter oppositam habet unitatem. Non homo autem, siue negatio hominis Angelo, & cælo essentialiter conuenit, quid mirum ergo, si talis negatio sit in utroque diuersa, ac multiplex?

27

Ad quartum respondeo: vocula, *non*, Socratem, & Platonem infinitat, & alterutram adeo à sua extrahit singularitatem, atque ad supremum quandam vniuersalitatis gradum euehit: quis enim terminus esse potest magis vniuersalis, quam infinitus? Eius ergo infinitatis, & cum infinitate coniunctæ vniuersalitatis, cum sit non Socrates, & non Plato, mirandum non est, si eorum contemplatione non sit ratio superior, aut magis vniuersalis, non homo. Ad quintum respondeo irreciprocationem illam, quæ quidquid est non homo est non Socrates, quin tamen quidquid est non Socrates, sit non homo, nequaquam arguere negationem Socratis esse rationem vniuersalem, & superiorem intuitu negationis hominis, sed potius eas esse duas quasdam negationes, quarum altera, nempe quæ est Socratis, latius funditur, quam altera homini opposita: Hoc pacto omne amatum est cognitum, non tamen omne cognitum est amatum: tamen inde non fit rationem cogniti esse vniuersalem respectu huius, & illius amati, propt talium, ut palam est, sed tantum esse eis priorem in subsistendi consequentia: similiter ergo in præsentem, &c.

28

Ad sextum respondeo non ens respectu suorum inferiorum nequaquam esse genus, speciem &c. tum ob rationem in argumento adductam, tum etiam ob adducendas infra lib. 9. tract. 1. cap. 8. & tract. 3. cap. 3. at non propterea definire esse vniuersale, & prædicabile, nam præter illa quinque prædicabilia esse alia haud pauca, ut explicabitur citato lib. 9. tract. 7. cap. ultimo; vbi nihilominus prædicabilia strictissime, & dialectice sumpta merito distributa esse in quinque, declarabitur ex professo. At contra instabis: sufficit ad vniuersale unitas, & multitudo secundum quid, item similitudo, & conuenientia impropria: atque hac de causa non entia esse vniuersalia paulo supra statuimus; cur non ergo sufficiat ad genus, & speciem quidditas secundum quid, & impropria, & ad reliqua prædicabilia qualitas eiusdem moris? ita autem esse poterunt non entia, species, & genera, &c. Repondeo, quinque prædicabilia esse à Porphyrio, & cæteris tradita ad explicanda, & intelligenda decem prædicamenta, horumque adeo normam sequi: cum ergo prædicamenta sint entia vera quidditate, & qualitate prædita, inde esse, ut prædicabilia logice, ac rigorose sumpta, nempe genus, species, &c. nequeant non prædicari in quid, & in quale quid, & in quale: idque proprie, ac strictè, & seorsim à quauis translatione, ac metaphora.

29

Hactenus soluta argumenta aduersus posteriorem huius capituli assertionem. Contra priorem sunt non pauca, quæ tamen hic omisimus de industria, quod magna ex parte non sunt huius loci. Aliis enim hoc tantum contenditur, rationem personæ diuinæ respectu trium haud esse genus, speciem aliudvè quinque prædicabilem. Ceterum & hoc falsum esse, & quamuis à vero non esset alienum, nihil inde sequi aduersus vniuersalitatem personæ

diuinæ, propterea nimirum, quod præter illa quinque vniuersalia à Porphyrio tradita sunt alia quædam ab eis diuersa, suiue iuris, constabit ex professo infra lib. 9. tract. ultimo per totum. Aliis vero id potissimè tenditur, ac fouetur, haud posse dari rationem communem, & vniuersalem indiuidui: proinde admittendam non esse communitatem ullam, aut vniuersalitatem personæ diuinæ, cum hæc sit naturæ diuinæ, & perfectissimè intellectuales indiuidua substantia; ad modum, quo persona ut sic, & latius fusa definiri solet à Boëtio, & cæteris Theologis, rationalis naturæ indiuidua substantia.

Sed concedendum est, nullam esse posse rationem communem indiuidui propter ea, quæ late disputanda sunt citato libro 9. huius operis tract. 4. cap. 3. & 4. Hinc autem duntaxat fit, personam diuinam, propt concernit indiuiduationem, minimè esse rationem communem, & vniuersalem respectu trium in quas manat, at non, quod nequaquam sit ratio ita eis communis, & vniuersalis, propt est relatio: Quo fortè alludit Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 4. *Propterea dicimus tres personas diuinas, quia commune est eis id, quod persona est: quasi diceret, personam diuinam penes id relatiuum, quod est persona, quodque superadditur essentiae, esse communem, & vniuersalem tribus personis, secus vero penes vltimum constitutum personæ, nempe singularitatem. Et quidem uti cum dicitur, personam diuinam esse rationem communem, & vniuersalem contemplatione trium, à nullo intelligitur, diuinitatem ob id esse communitati rationis, aut vniuersalitati vlli obnoxiam, ita neque colligi potest ex nostra assertionem, singularitatem, siue indiuiduationem relationibus more diuinitatis virtualiter superadditam, & ab eis distinctam, esse rationem communem, & vniuersalem. Ita, quod hoc capite asseruimus, personam diuinam vniuersalitatem fortiri respectu trium; quod etiam, lib. 9. tract. septimo cap. 1. asseremus, eam esse genus quoddam, accipiendum est specificatiuè, & in priori sensu explicato, non vero reduplicatiuè & in posteriori, iuxta quem sumitur persona diuina, propt est singularis, & indiuidua more earum in quibus subsistunt naturæ creatæ.*

CAPVT V.

Modus essendi in multis rei vniuersalis proprius.

Quod ad modum essendi vnius in multis rei vniuersalis proprium attinet; in primis vniuersale est vnum in multis, non localiter: alias Angelus Gabriel, non solum in statu præcisionis à sua singularitate, verum etiam ut contractus per illam esset vniuersalis: si quidem est vnum quid in multis spatiis, quorum singula totus occupat. Deinde vniuersale non est vnum in multis temporaliter, ut sic dixerim: alias Deus esset vniuersalis; quippe qui in pluribus temporis interuallis est, aut simul, si præsentia rerum omnium in æternitate admittatur; aut (quod satis est) successiue, si ea præsentia reiiciatur. Præterea vniuersale non est vnum in multis subiectiue: aliàs hæc anima rationalis Ignatij v. g. foret vniuersalis; nimirum quæ tota est in pluribus subiectis, nempe corporis partibus, quarum singulas se tota informat: Est ergo vniuersale vnum in multis per veram identitatem cum illis; quasi vniuersale

uersale sit vnum multa, vt recte B. Thomas opuscul. 56. disputat.

32 Porro vniuersale ita est vnum in multis, siue vnum multa, vt idem secundum idem debeat esse vnum, & multiplex: siue, quod iuxta est, eadem formalissime ratio; quæ est vna in statu abstractionis, postea contracta per inferiora vi eorum multiplicari debet. Hæc de causa homo v. g. est vniuersalis intuitu Petri, & Pauli, eo nimirum, quod non sola Petreitas, & Pauleitas, vel etiam Petrus, & Paulus plures sint, verum etiam homo ipse reduplicatiue sumptus multiplex sit; ita s. vt qui ante contractionem vnus homo dicebatur, post illam plures homines dicatur. Deus autem vniuersalis non est, tamen pluribus relationibus realiter distinctis per identitatem inest, & de iisdem sit prædicabilis, quia non quemadmodum vnum Deum, ita plures Deos re, aut ratione nostra admittere possumus. Vnde vniuersale ita est vnum multiplex, vt vnum, & multa, quibus constat eiusdem nominis, & rationis esse debeant vt iam explicauimus haud ita supra.

33 Non leuis autem difficultas hic occurrit, num scilicet vniuersale sit duntaxat vnum in multis, neutiquam vero multa in vno? Quidam enim recentiores ingenio nobiles negant, vniuersale esse posse multa in vno. Eorum autem sententia hæc potest argumentis probari. Vniuersale definitur vnum in multis, non vero multa in vno: quorsum autem, nisi, quia suapte natura est duntaxat illud prius, non vero hoc posterius? Rursus secundo: si vniuersale constans vno, & multis eiusdem nominis, & rationis esse potest multa in vno, quidni hæc totalis aqua respectu suarum partium sit vniuersalis, & species, contra quam omnes, & merito sentiunt? nam & tota aqua, & quævis eius pars est aqua, ac proinde eodem nomine, & ratione gaudent: aliunde vero partes omnes, & singulæ sunt in toto illo, quod ex iis in vnum confluit. Quod autem aliqui respondent, aquam cum singulis suis partibus inadæquate tantum identificari, frivolum est, atque ad remouendam vniuersalitatem insufficiens: siquidem homo etiam inadæquate tantum identificatur, cum Petro, ac Paulo, quorum tamen intuitu est vniuersalis.

34 Tertiò, quoniam siqua ratione vniuersale esse posset, non duntaxat vnum in multis, sed etiam multa in vno, maxime, quia est totum potestatiuum respectu suorum inferiorum, & hæc eius partes subiectiue: de conceptu autem partium est vt sint in toto. At hæc ratio est nulla: haud enim vniuersale dici potest totum intuitu multorum, in quæ pater, & quæ sub se cohibet. In primis, quia omne totum est maius quauis sua parte, adeoque in ea esse nequit: maius enim esse nequit in minori: aliter vniuersale est in quouis inferiori suo. v. g. homo in Petro, & Paulo: eorum ergo contemplatione totum esse non sustinet. Deinde, quia aliqui animal v. g. esset infinite perfectionis: quippe quod instar totius complecteretur infinitas species; nullam suo perfectionis gradu non præditam. Vtremque, quia cum sententiam illam constituentem genus esse totum, & speciem eius partem (par autem est ratio aliorum vniuersalium) proposuisset August. ex Ticonio semi Donatista lib. 3. de doct. Christiana c. 34. in hæc verba; quarta vero Ticonij regula est de specie, & genere, sic enim eam vocat, volens intelligi speciem partem, genus autem totum, cuius ea pars est, quam nuncupat speciem, sicut vnaquæque ciuitas pars est vniuersitatis gentium, hanc ille vocat spe-

ciem, genus autem omnes gentes; statim eam refellit, aitque à dialecticis acutissime disputari, ac subtilissime discerni solere quid inter partem, & speciem intersit. Et lib. 8. de Trinit. cap. 6. sic in eandem loquitur sententiam; ex eodem auro si fierent tres statue, diceremus tres statuas vnum aurum, nec tamen diceremus genus aurum, species autem statuas, nec aurum speciem, statuas vero indiuidua.

Tandem vniuersale. v. g. genus, est pars inferiorum quarumvis specierum: non ergo totum: consequentia videtur perspicua: suadetur antecedens in primis, quoniam iuxta Aristotelem 9. metaphysicæ text. 6. 9. 10. & 16. quem sequuntur omnes, species constat genere, & differentia: genus ergo iuxta cum differentia est eius pars, ac velut talis de ea ita potest, ac debet prædicari. Secundò (& eodem redit) in hac apprehensione composita animal rationale, particula, animal, cum differentia rationalis speciem hominis actu constituit: at animal per eam apprehensionem verè genus est, & vniuersale: genus ergo propterea genus, & vniuersale est pars actualis speciei de ea prædicabilis: minor recentioribus minimè placitura in hunc modum suadetur: quia magis, aut perfectius vnitur anima cum rationali per actum iudicij, quo rationale esse animal affirmamus, quam per apprehensionem compositam, qua animal rationale mente concipimus: at in hoc iudicio, rationale est animal, animal genus est, & vniuersalitatem retinet suam, vt etiam aduersariis est in confesso: ergo & à fortiori, vt aiunt, in hac apprehensione composita, animal rationale: maior sponte sua est perspicua: quod enim iudicium apprehensione composita perfectius est, eò vnionem extremorum perfectius repræsentat, ac perinde extrema præstantius vnit, atque componit. Vtremque materia, cum qua genus proportionem seruat, & vnde sumi dicitur, sicut etiam differentia à forma, materia, inquam, contracta per vnā formam adhuc in actu primo est indifferens ad quamvis aliam: animal ergo contractum per rationale adhuc retinet suam vniuersalitatem, & indifferentiam in actu primo ad quamvis aliam differentiam, vt positum est.

Verius tamen duco, vniuersale non tantum esse vnum in multis, sed etiam quodammodo multa in vno: vnum quidem in multis explicitè, quo pacto animal. v. g. est in homine, & equo, & cæteris eius speciebus; multa verò in vno implicitè, quo pacto dixit Aristoteles, in genere latere acquiuocationes, id est latenter, & confuse in eo esse species diuersas. Suadetur primò ex Damasceno cap. 22. dialect. in aliquo vndecim modis dicitur: vt genus in specie, velut animal in definitione hominis; vt species in genere velut homo in definitione animalis, &c. Ecquid autem est speciem quamvis esse in genere, quam in vniuersali veluti in vno esse multa inferiora? Id ipsum sentiunt Aristoteles 4. physic. cap. 3. Petrus Hispanus in antepredicam. Ammonius, & Simplicius ibidem, Iauellus tract. 5. log. p. 1. §. Tia igitur aduerte Conimbricenses tom. 1. log. c. 4. de decem prædicamentis q. 1. a. 3.

Si quidem eis, & cæteris Philosophis familiare est, assignare octo modos existendi in alio, quorum vnus est ille, quo species sunt in genere, adeoque multa inferiora in vniuersali tanquam vno. Comprehendi autem solent prædicti existenti modi his versiculis memorie gratia.

Insunt pars, totum, species, genus, vtrique forma
Et quæ producent, meta, locusque tenent.

Qua

Quocirca primus modus essendi, vt sic dixerim, in alio est partis, vel integralis, vel essentialis in toto: qua ratione dicitur brachium esse in corpore, & materia in ente naturali. Secundus est conuersio totius in partibus: cum enim corpus humanum dicatur communiter, & merito consistere in suis membris, & ens naturale in materia, & forma, qua constat; quidni etiam in eis esse dici queant: consistere enim in aliquo, est in eo quodammodo esse, vt luce clarius? Tertius est speciei in genere, siue cuiusuis inferioris in superiori, & vniuersali ratione. Quartus est generis in suis speciebus, & quod consequens est, cuiusuis vniuersalis in suis inferioribus, ac partibus subiectiuis. Quintus est, quo forma substantialis esse dicitur in materia prima, vt anima nostro in corpore, aut accidentalis in materia secunda, vt calor in manu. Sextus est, quo effectus in causa sua efficienti, aut quasi efficienti esse censetur, vt flos in radice, lumen in sole, populus in potestate principis, creatura in Deo iuxta illud Pauli in Act. Apostolorum *in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus*. Septimus est, quo aliquid est in fine suo, vt avarus in diuitiis, quo spectat illud Euang. *ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum*. Octauus est, quo aliquid est in loco, vt Plato in Lycæo, aqua in vreo: quo etiam reduci solet modus existendi in tempore.

38 Vt autem eo, vnde aliquantulum digressi sumus, reuertamur, secundo suadet nostra sententia, & quæ recentioribus insedit confutatur. Partes omnes sunt in toto suo: at multa, de quibus prædicatur vniuersale, sunt eius partes subiectiue: igitur sunt in illo: maior, & consequentia sunt perspicue minor suadet; vniuersale est totum quoddam potestatiuum, respectu suorum inferiorum, de quibus prædicatur: ergo & hæ partes intuitu illius: antecedens est Aristotelis 1. physic. text. 4. *ibi vniuersale est totum quoddam multa comprehendens, vt partes*: necnon B. Thomæ, Scoti, Toleti, Hurtadi, Bartholomæi Amici, Masij, ac cæterorum omnium dialecticorum: & quidem per se, ac sponte sua videtur manifestum; namque animal v. g. continet in se hominem, equum, & cæteras species, & homo Petrum, Paulum, Ignatium, & cætera indiuidua: At proprium totius est continere partes.

39 Argumenta contraria non videntur admodum. Ad primum respondeo, definiri vniuersale vnum in multis: non multa in vno, non, quod vtrumque non sit, sed quod prius illud sit eius essentia logica, posterius verò sola proprietas: Illam autem aptitudinem vnus, vt sit in multis, esse essentiam vniuersalis est communis doctorum sententia teste Fonseca in Hægoge philosophica, quam sequitur, tum ipse, tum etiam cum eo Balthasar Tellez in log. tit. 1. disp. 1. sect. 1. n. 4.

40 Ad secundum respondeo, aquam etiam esse, siue consistere, in suis partibus eiusdem secum nominis, & rationis: nec tantum esse multa in vno, sed etiam vnum quodammodo in multis: hoc ergo ex titulo immerito excludi à ratione vniuersalis suarum intuitu partium. Idecirco igitur ad eas vniuersale non est, quia tametsi sit in illis quodammodo non tamen ita, vt possit de singulis prædicari hoc pacto, hæc pars aquæ est tota aqua, illa est tota aqua, &c. vt dici consuevit, Petrus v. g. est homo, Paulus est homo, & sic in reliquis. Vno verbo: aqua tota est in suis partibus physice, non tamen logice, siue, vt loquuntur alij, metaphysice; proinde non mirum, si vniuersalis cuiusdam rationem, haud obtineat.

Ad tertium Respondeo, vniuersale esse totum potestatiuum, vt dictum est. Prima autem probatio contraria nullius est momenti: nam vniuersale, v. g. animal, est potestatiue, siue implicite, ac virtualiter totum respectu inferiorum suarum specierum: adeoque ita illis maius. Hinc autem fit, ita sumptum haud esse in illis: non autem, quod non sit in illis aliter sumptum, & prout est pars eorum actualis, & explicita, siue formalis, vtique ea cum differentiis componens: qua certe ratione est eis minus. Sequens probatio haud est magis momentosa: nihil enim incommodi est in eo, quod animal v. g. aliudve genus, aut vniuersale sit infinita perfectionis merito innumerabilium specierum, quas in se cohibet: tota enim infinitas illa est, non simpliciter, & in omni genere talis, sed secundum quid, & in aliquo: deinde qualis, qualis est haud est categorematica, & tota actu, sed syncategorematica, & in potentia, sin minus integrè, at certè maiore sui parte.

42 Tertia probatio contraria haud plus facessit negotij: quod enim duntaxat contendit Augustinus contra Ticonium est, vniuersale non esse totum actuale, & physicum comparatione specierum sibi subiectarum; neque hæc contrario partes eius actuales, & physicas; vt exemplis in contextu argumenti propositis liquet: cæterum nos contra hoc solum asserimus, & cum omnibus tuemur scholasticis, vniuersale esse totum potestatiuum, & metaphysicum, siue logicum; & species ei subiectas esse partes potestatiuas, & implicitas, ac ratione magis, quam reuera in vnum coalitas, atque confusas. Quarta, & postrema probatio facilis est infringi: nam vniuersale est pars actualis suorum inferiorum, quippe quæ simul cum differentiis sui contractiuis logice, seu metaphysice componit: idque tantum conuincitur argumento aduersario; estque planè Aristotelis, & cæterorum philosophorum sententia: Cæterum inde tantum sequitur illud haud esse totum actuale contemplatione suorum inferiorum; secus verò quod non potestatiuum, & virtuale, vt iterum, atque iterum est perstrictum.

CAPVT VI.

Amplior declaratio modi illius essendi in multis, Qui rei vniuersali proprie congruit.

43 NAm circa eum duæ adhuc supersunt difficultates, quarum prima est, eaque varia, & multiplex, quo pacto se habeat relatio vniuersalis ad multa inferiora, in quibus existit, ad relationem particularitatis, siue subiectibilitatis, merito cuius idem sub alia ratione superiori, & magis vniuersali cohibetur? Claritatis autem gratia exemplum esto in relatione, qua species est prædicabilis de indiuiduis, eaque, per quam eadem species subicitur generi; quanquam etiam generis infini, modò ad genus supremum comparati, modò ad species, & quorumuis aliorum vniuersalium, & particularium par sit ratio.

In primis ergò censo, speciem quatenus prædicabilem, & subiectibilem, seu quatenus refertur ad genus, & ad indiuidua duplicem inuoluere respectum, seu relationem. Ita Scotus in prædicab. q. 21. Caietanus, Soncinas, Antonius, Andreas, Sotus, & Colonienfes. Suadet autem, quia refertur proximè

ximè species ad indiuidua per notitiam comparati-
uam, qua Petrus v.g. & Paulus &c. homo apprehenditur, aut indicatur, ad genus verò per actum, quo idem homo animal esse censetur: alitè hæc duæ notitiæ comparatiuæ sunt diuersæ: ergo, &c. Si autem de prædicabilitate, & subiicibilitate remota sit sermo, haud minus exploratum est, eas oportere ratione nostra distingui: quoties enim duo actus, aut relationes proximè distinguuntur, necessum est distingui actus, aut relationes remotas iis respondentes: quo pacto, quia intelligere, & velle in actu secundo distinguuntur realiter, eo ipso intelligere & velle in actu primo, siue intellectus, & voluntas distinguuntur ratione saltem: subiicibilitas autem, & prædicabilitas proximè realiter distinguuntur, vt visum est: ergo & remotæ, rationis no- træ beneficio.

44 Qualis autem relatio superius memoratum sit prior, valde inter auctores dubitatur: Auicenna cap. de specie. Toletus quæst. 1. de specie ad primum censet, relationem speciei ad indiuidua esse priorem eius relatione ad genus: Albertus vero tract. 4. cap. 2. & Caietanus dub. 2. circa 3. censent, è contrario relationem speciei ad indiuidua esse posteriorem ratione, quam relationem eius ad genus. Posterior sententia mihi magis probatur: quia medium prius refertur ad prius, quam ad posterius: sed genus est prius, quam indiuiduum, & hoc genere posterius: ergo species intermedia, & in vtriusque confinio posita prius per subiicibilitatem ad genus, quam per prædicabilitatem ad indiuidua refertur: maior syllogismi, quæ sola probationis indiga est, ita suadet: id, quod prius est, prius respicit medium, quam postremum: at pro illo priori rationis, siue naturæ signo medium etiam respicit prius, cum terminare respectum hoc ipso sit respicere, nec certè de alia respicientia sermo sit in præsentiarum: ergo medium prius respicit prius, quam posterius. Rursum secundo probatur, ac declaratur eadem sententia: quoniam in creatura prius est produci à Deo, eique hoc nomine subiici, quam aliam producere, eique hoc ex titulo præesse, & illud ad hoc prærequiritur, vt palam est. & omnibus in conceito: similiter ergo in præsentia, &c.

45 Quod si non de subiicibilitate sermo sit, sed de specie subiicibili, & hæc ita sumatur, vt debeat esse species prædicabilis pro eo, ac aliqui satis probabiliter autumant, vt videbimus infra lib. 9. tract. 2. cap. 5. ad finem, aut, quod perinde est, si sermo sit, non de relatione sola, sed de prædicto fundamento, & relatione simul, sanè prior est ratione species prædicabilis, quam subiicibilis, siquidem ita species subiicibilis, formaliter importat, tum relationem subiicibilitatis, tum etiam relationem prædicabilitatis: illam, quæ subiicibilis, hanc, quæ species: haud ergo concipi potest species subiicibilis penes id quo adæquatè, & formaliter constituitur, quin eo ipso concipiatur prout species prædicabilis: at optimè cognosci potest species prædicabilis, vt talis, quin cognoscatur subiicibilis, tamen si ipsa sit subiicibilis: prior ergo est species prædicabilis quam subiicibilis ratione nostræ, & in subsistendi consequentia: quo pacto, quia concipi potest animal sine homine, non è conuerio, animal est homine prius ordine rationis, siue illationis.

46 Præterea inter auctores dubitari solet, an species abstrahi possit à subiicibili, esse ve vniuersalis comparatione vtriusque? Respondeo, negan-

dam esse eiusmodi abstractionem, & vniuersalitatem: nam species ita abstracta esset formaliter, & non esset species prædicabilis: esset, quia, & esset species, vt contat, & etiam prædicabilis, quippe ad quinque prædicabilium vnum aliquod pertinet: deinde non esset species prædicabilis, tum, quia supponitur ab ea esse abstractam, nihil autem est formaliter id, à quo abstrahitur: tum etiam, quia, cum respiceret inferiora dimissilia, cuiusmodi sunt species prædicabilis, & subiicibilis, qui esse posset species infima, & prædicabilis.

Aliud quoque dubium est circa prædictas relationes, an species subiicibilis, vt subiicibilis, sit prædicabilis? Artem affirmantem equitur Toletus; negantem Amicus, & plures, quos refert. Sed respondeo breuiter: si reduplicatio cadat, vt potest, supra solam relationem subiicibilitatis, speciem subiicibilem, vt subiicibilem non esse prædicabilem: vtrique enim relatio est diuersa, vt visum: sin autem recidat, vt sæpe aliàs vsuuenit, supra totam denominationem subiicibilitatis, ac tum pro formali, tum etiam pro materiali sumptam, eaque petat necessario instar materialis, ac subiecti speciem prædicabilem, ita quidem fieri non posse, quin species subiicibilis prout talis fiet prædicabilis. Neque in hoc est, quod amplius debeamus inmorari.

Postrema difficultas circa modum essendi vniuersalis in multis hucusque explicatum, est an vniuersale non quodcunque sed genus, & species esse debeat actu in multis? Multi enim, grauesque Doctores inter hæc duo prædicabilia non mediocre discrimen agnoscunt, censentque, genus non posse actu reperiri sine actuali existentia plurium specierum: at speciem conservari posse in vno duntaxat indiuiduo. Ita B. Thomas in 1. distinct. 19. quæst. 4. art. 2. & 1. poster. lect. 12. Boet. in lib. de diuis. Albertus Magnus tract. 4. prædicab. cap. 6. Alexander lib. 1. natural. Quæstionum cap. 11. Dominicus Sotus quæst. de specie ad 2. Cardinal Toletus ibidem ad tertium. Idem sentiunt tamen quibusdam adhibitis distinctionibus Fonseca lib. 5. metaph. cap. 28. quæst. 5. Masius sect. 2. de gen. quæst. 1. Auerla q. 10. log. sect. 4. Hurtad. disput. 6. log. sect. 4. Contra verò Agidius, Romanus ad Ilagogen Porphyrij, & complures recentiores, quos tacitis nominibus laudat Fonseca, id discriminis superius positum omnino negant.

49 Quid mihi videatur duplici assertionem declaro. Prima est talis: si verbum, *existit*, aut, *datur actu*, appellet supra solum formale generis, & speciei, tam hæc, quam illud potest existere, actuè dari sine vllius inferioris existentia: Atque hoc fortassis voluere Agidius, & sequaces. Suadet autem primò: quoniam vniuersale, præsertim magis receptum, ac vulgare, & quo de loquimur potissimè in præsentia, perinde est, atque obiectum multiplex confusè, & instar vnus ab intellectu cognitum: atqui actu dari, & existere potest denominatio illa cogniti, quin multitudo, in quam recidit, vllavè eius pars existat: ergo & denominatio vniuersalis, cuiusmodi est genus, & species. Secundò, quoniam verba in definitionibus magis potentiam, quam actum significant: quando ergo definitur vniuersale esse vnum in multis, haud sensus est, vniuersale esse actu in multis, sed sola aptitudine, & potentia: quid ni ergo vniuersale sensu saltem proximè explicato existere possit, actuque dari quin sit actu, sed sola aptitudine in inferioribus eius? Tertio, quia, vt fiat vniuersale, quo de

de agimus, genus nimirum, & species, non requiritur multitudo facta, & creata, sed sufficit increata: vt ergo vniuersale sensu nuper proposito actu detur, & existat, non est opus multitudine inferiorum existente, & suas. extra causas posita.

50

Assero secundò: si verbum, *existit*, aut *actu datur* appelletur pro eo, ac potest supra genus, & speciem, tam quoad eorum formale, quam etiam penes materiale v.g. animal, hominem &c. ita quidem locum habet differentia superior inter primum, & secundum prædicabile, si tamen recte explicetur. Explicari autem, & suaderi potest primò hunc in modum quanquam vnus duntaxat homo existat, cæterum speciei humanæ tota perfectio essentialis quasi intensua censetur existere, tametsi non extensua tota: non hæc; quoniam sita est in Petro, & Paulo, & cæteris omnibus indiuiduis hominis, quæ constat tum non existere: alit illa existet tum quoad formale speciei, videlicet actum abstrahentem; quippè cuius supponitur existentia, tum etiam quoad materiale speciei: hoc enim est animal, & rationale duntaxat, cum hi duo gradus solum constituent, ac veluti intendunt essentiam logicam hominis, quomodolibet considerati, & siue in abstractionis, siue in contractionis statu: Petreitas verò, & Pauleitas nunquam, & nusquam sunt de eius essentia logica, vt communiter est in confesso apud omnes, vtque infra explicandum est lib. 9. tract. 3. cum sermo fuerit de definitione speciei: at animal, & rationale eo in euentu absolute existent. Cæterum existente vna sola specie non tantum non existeret tota perfectio essentialis veluti extensua generis, sed neque intensua: hæc enim coalescit non tantum ex viuente, & sensibili, quibus definitur animal, sed etiam ex differentiis specificis; quippè quæ animali in statu saltem contractionis tunc essentielles logicæ, & cum ea speciem constituunt. Alit tunc minime existerent differentia specificæ omnes animali subiectæ: ac proinde nec tota essentia logica animalis in quouis statu considerati.

51

Secundò eadem differentia explicari potest, ac breuius, & dilucidius: species definitur à Porphyrio in Isagoge cap. 2. quæ componitur ex genere, & differentia: huiusmodi autem species existeret in vno solo indiuiduo, tum quoad formale, vt constat, tum etiam quoad materiale, siquidem supposita vnus duntaxat indiuidui existentia, & productione, nihilominus tum existeret absolute animal, & rationale, quibus duobus clauditur speciei humanæ v.g. prout definitur superius materiale, siue substratum. Cæterum vna sola specie animalis existente existeret quidem genus animalis quoad formale, non tamen quoad materiale: ecquid enim esset illud materiale tum exiturum? non plures species, vt supponitur: non vna sola, cum hæc non sit sufficiens generis materia: non denique viuens, & sensibile, quæ constat animal; prout enim his coalescit gradibus, non tam est materiale generis, quam speciei à Porphyrio definitæ vt supra.

52

Tertiò differentia illa generis, & speciei inter tot, tantosque authores recepta eorum in gratiam ita potest explanari. Genus tum quoad formale, tum etiam quoad materiale (nisi enim vtroque modo sumatur inter illud, & speciem vestigare discrimen haud aliud erit, quam, vt aiunt, nodum in scirpo querere) nequit existere in vna sola specie, quin depereat vniuerso ea pulchritudo, quæ ex varietate, & dissimilitudine exurgit: Quæ, quanta sit, longus sim, si in omnibus generibus explicem: satis

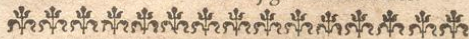
sit eam in vno perstringere, eoque sat abiecto, & vili, flosculo nimirum mox tabescente: Quam enim admirabilis, & pulchra eius infinita illa propemodum varietas? Sunt, vt Lessij nostri de prouidentia numinis lib. 1. verbis vtat, continui, dissecti, profundi, repandi, in cymbam cauati, in crinem surrecti, in lanam carminati, alati, rostrati, cornuti, caudati, apiformes, spicati, in sphaeram radiatim dispositi, racematim stipati, vmbellatim diffusi, circinatim digesti, folio simplici, triplici, quadruplici, multiplici constipato in orbem, extrorsum conuoluto, introrsum replicato, falcato, crispante, explanato, striato, crenato, simbrato: Nec minor colorum variatio: candidi, flauo, gilui, luteoli, sanguinei, punicei, cyanei, purpurei, ianthini, colore simplici, miscello, multiplici, saturo, diluto, ex rubro pallescente, ex croceo rubescente, ex puniceo purpurascete, aurato, vel purpureo interpuncti, virgati, stellati, segmentati, fundo gemmato, vmbone medio apicibus è centro decore prodeuntibus, &c. Quod si floris genus harum specierum duntaxat vnâ fortiteretur, haud dubie vniuersum ea varietate destitutum coniunctæ cum ea pulchritudinis iacturam pateretur non modicam: idem autem contingeret in quocunque alio genere, nò, nisi in vnus speciei angustis sese ostetante.

At species aliqua potest existere in vno solo indiuiduo, quin ob id vlla desit vniuersitati rerum dissimilitudo ad eius splendorem necessaria: id, quod constat, tum à priori, quoniam indiuidua vnus speciei, cum sint omnino similia, nullam, etiam si plura existant, dissimilitudinem propriè dictam pariunt magis, quam si vnum solum producat in lucem vniuersi: tum à posteriori, quia de facto, vt aiunt, credendum non est, vllam mundo aut summæ rerum abesse dissimilitudinem, seu varietatem eius pulchritudini necessariam: & tamen species solis in vno solo indiuiduo producta est; necnon species lunæ, & cæterorum syderum errantium, & plerorumque, aut fortasse, omnium fixorum: conseruatur etiam species Phœnicis in vno solo indiuiduo, non perenniter quidè existente, at perpetua quadâ successione restituito, de qua inter alios Poëtæ bellè Claudianus.

*Par volucer superis, stellæ qui vinidum aquat
Durando, membrisque terit redeuntibus æuam
Et paulo infra.*

*Hic neque concepto factu, nec semine surgit,
Sed pater est, prolesque sui, nulloque creante
Emeritis arum secunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera vitam.*

Quod autem Poëtæ passim decantant Phœnicem nidulo à se ex casta, & surculis thuris, odoribusque variis structo super emori, & mox suis ex reliquiis eum renasci, & cum illo totam speciem prius extinctam; hoc inquam non velut poetice fabulam, sed vt veram referunt historiam Plinius lib. 10. natural. hist. cap. 2. B. Ambros. in morte fratris de fide resurrectionis orat. 2. & alij graues authores.

TRACTATUS II.

De vniuersalitate reali.

CAPVT I.

An ex unitate, siue identitate reali, & distinctione opposita vniuersale ex parte rei de facto inferatur? ubi sententia Platonis examinatur.

VREOLVS in 2. dist. 9. quæst. 2. art. 1. & alij plures vniuersale quoddam à parte rei ex identitate,

identitate, siue unitate reali, & multiplicitate ei opposita coalescens attribuitur Platoni; cuiusque ideas separatas, immortales, incorruptibiles ita explicant, vt sint naturæ vniuersales, quæ cum unitate reali distinctionem realem coniunctam habent, & à singularibus, de quibus prædicantur, separatæ sunt non tempore, aut loco: sed quia ab iis realiter distinguuntur.

Hæc sententia ita explicata nequaquam potest sustineri; est enim ab omni verisimilitudine, ac probabilitatis specie aliena; quod suadeo. Primò, quia nihil affirmari potest de aliquo à se realiter distincto: alias Deus posset de lapide prædicari: sed homo de Petro, & Paulo v. g. prædicatur: ergo ab eis realiter non distinguitur, vt rectè arguit contrà hanc sententiam Aristoteles 1. Metaphys. text. 33. Secundò quia Petrus, & Paulus essent vnus, & idem realiter homo, siquidem eadem realiter humanitate in hac sententia gaudent, quantumuis diuersa singularitate eam contrahant. Quà ratione tres personæ diuinæ ob vnâ deitatem, non obstant multiplicitate personalitate, vnus Deus, non tres Dij sunt. Tertio quia æternitas, immortalitas, siue incorruptibilitas solius Dei proprietates sunt: falso ergo humanitas illa separata adstruitur immortalis, & æterna.

Rursus quartò: quia iuxta sententiam illam eadem realiter natura humana posset simul assentiri, & dissentiri eidem obiecto; idem etiam amore, & odio prosequi: nec non vnâ peccare, & mereri: Deo beatificè frui, & in inferno cruciari: quæ quis falsa, & blasphemata non videat? sequela probatur: quoniam prædicata illa opposita de diuersis indiuiduis simul verificari possunt, vt est luce meridiana clarius: at non nisi ratione naturæ de iis verificantur: ergo si eadem realiter natura humana omnibus indiuiduis inest, eadem humanitas opposita illa prædicata, & non absimilia subibit: minor, quæ sola eget probamento, suadetur: quia passiones, & actiones illi oppositæ modo commemoratæ ratione animalitatis, & rationalitatis indiuiduis conueniunt: nam quæ rationales peccamus, meremur, odimus, amamus, assentimur, & dissentimur: quia animales, & rationales cruciamur, & beamur: at animalitas, & rationalitas est humanitas: huius ergò ratione, & merito in diuersa indiuidua diuersa illa, & opposita prædicata congruunt. Tandem, quia in Eucharistia tota substantia panis in substantiam corporis Christi iuxta oppositam commentationem in nimè conuerteretur: quod Patribus, & Concilijs apertè contradicit: sequela autem est in aperto: nihil enim in seipsum conuerteri potest: at secundum doctrinam contrariam substantiam, seu naturam panis à substantia corporis Christi non distinguitur: altera ergò in alteram est inconuertibilis.

Adduci ægrè possum, vt Platonem eximium philosophum in hac fuisse sententia, vel potius amentia existimem: quocirca cum aliis non paucis eum mitius explico, & ideas ab illo adinuentas, non alias esse, quam cogitationes Dei vniuersales in representando, nec non in cauendo instar cauiarum exemplarium, aut certè formalium extrinsecarum autumo; nempe, quia in cogitationes diuinæ memtis omnia conueniunt, quæ de ideis Plato philosophatur. Quò autem hæc eius explicatio, ac descriptio probabilior esse appareat, nonnullæ aduersus eam obiectiones sunt repellendæ.

Obiiciis igitur primò, ideam hominis v. g. humanitatem, ac hominem à Platone appellari, vt testis est Seneca epist. 66. & apud Eusebium Cæsa-

riensem cap. 11. Didymus Platonius: at diuina scientia de homine homo nequaquam est: ergo idea Platonica à diuinis notionibus sunt distinctæ. Respondeo: idea hominis à Platone homo intelligibilis siue in esse intelligibili appellatur ea ratione, quæ modo à non paucis Thomistis omne obiectum esse idem in esse intelligibili cum cognitione, & è conuerso existimatur, idque vsque adeo, vt hanc identitatem veram, & strictam esse reantur; eaque ratione, quæ imago exterior Cæsaris v. g. Cæsar appellatur: at hoc pacto scientia Dei de homine homo est, nec in hoc aliquid incommodi apparet. Quam responsionem hunc in modum suadeo. Plato ideam mundi cum mundo comparans hunc mundum sensibilem, illam verò mundum intelligibilem, siue, quod perinde est, in esse intelligibili appellat, vt apertè testatur Augustinus lib. 1. retractationum cap. 3. & Clemens Alexandrin. lib. 1. Stromatum.

Obiiciis secundo, Platonem solarum specierum, non generum, aut indiuiduorum ideas posuisse: at scientia Dei non magis est generum, quam specierum, deque indiuiduis clare distinguit, ac secernit: eiusmodi ergò ideas à scientia Dei sunt distinctæ. Respondeo: Plato lib. 6. de republica & alibi passim ideas suas species nuncupat eò quod cuncta representent: ex quo minimè inferitur ideas illas esse specierum potius, quam indiuiduorum, aut generum aliud enim est, ideas esse species intentionales, & vniuersales in representando, quod solum Plato edocuit, aliud esse species vniuersales in essendo, & inter genera, & indiuidua medias, quod Sotus nominis amphibolia delusus, & alij ei imponunt.

Et quidem haud solarum specierum, sed etiam generum esse ideas illas Platonicas ab eo species nuncupatas ex multis eius testimoniis constat. Nam in Parmenide sic habet: *at si quis eorum, quæ paulo ante dixi, primum species ipsas secundum se ipsas seorsum distingueret veluti similitudinem, dissimilitudinem, multitudinem, vnum, statum, motum, ceteraque huiusmodi; deinde in seipsis ista commisceri, secernique posse asseret, &c.* Et paulo infra: *videntur ne tibi, vt aiebas, species quadam existeret, & ea, quæ illis participant, illarum cognomena sortiri? veluti similitudine participantia similia, magnitudine magna, pulchritudine, atque iustitia pulchra, & iusta vocari? & maxime quidem inquit Socrates.* Porro Socrates personam Platonis gerit. Inferius etiam: *ignotum itaque nobis ipsum pulchrum, & ipsum bonum est, & omnia denique, quæ, vt ideas esse supponimus.* Rursus idem habet in Phædone: *siquidem sunt ea, quæ quotidie prædicamus, pulchrum scilicet, atque bonum, & omnis eiusmodi essentia, ad quam omnia sensibus percepta referimus.* Vnde sic arguo: motus, status, similitudo, dissimilitudo, vnitas, multitudo, pulchrum, bonum, iustum magnum sunt genera quædam, & non species infimæ, & prædicabiles: at in eis suas collocat ideas Plato: ideas ergò haud magis pertinent de sententia Platonis ad species infimas, & prædicabiles, quam ad genera: Quod autem ex superioribus inferri testimoniis videtur, ideas vocari à Platone res ipsas, adeoque perperam collocari in actibus diuinæ scientiæ, id solutum est paulo supra.

Obiiciis tertio, ideas ideo à Platone positas esse, quia aliqui nullæ essent scientiæ, aut disciplinæ: ita ille multis in locis præsertim verò in Parmenide: *verumtamen si quis prædictis rationibus motum species rerum existentium auferat, nec speciem ipsam vniuscuiusque distinguat, haud sanè reperiet, quo conuertat intelligentiam, cum non permiserit ideam vniuscuiusque.*

cuiusque rerum existentium eandem semper existere, & in hunc modum differendi etiam facultatem funditus subueriet. Talem quandam rationem tu quoque (puta Socrates Platonis personam gerens) precipue sensisse mihi videris. Innuit ergo scientiam nostram esse de ideis: at ea, vt non est de singularibus, vt plurimum, ita nec est de diuinis notionibus: ideæ igitur, vt non sunt res singulares, & existentes, ita nec sunt notionēs diuinæ, sed vniuersalia separata.

9 Respondeo, naturas vniuersales, & abstractas ab existentia in sententia Platonis reddi verè intelligibiles antea, quam existant: quare sicut non possumus producere ea, quæ non existunt, quin ea prius natura à potentia Dei vere possibilia sint, & denominentur, ita non possumus cognoscere vniuersalia, & ab existentia abstracta, quin ea prius, natura ab actibus diuinæ scientiæ, & ideis verè cognoscibilia sint, & denominentur: Vnde ex scientia nostra vniuersalium non existentium colligit Plato, ideam in Deo, nō quod nostra scientia de ideis sit, sed, quod ab iis dependeat: sicut optimè ex nostra potentia, potentia Dei colligitur, non, quod nostra potentia Dei posse producat, sed, quod à Dei posse dependeat. Porro ex notitia indiuiduorum, quæ existunt ideam colligere non potuit, eo quod existentiam actuale, ac per consequens veritatem, & intelligibilitatem in se ipsis implicitè habeant, quare, vt cognoscantur, haud opus est recursum ad diuinas ideam.

10 Enimvero instabis, haud videri posse negari iuxta Platonem scientiam nostram esse de ideis. Ita enim habet in Parmenide: *at forsitan qualibet harum specierum notio quadam est, nec alibi esse, quam in animis potest: sic enim vnaquaque vna erit, nec continget, quæ tu dicebas; quid ergo* (inquit hocrefellens) *qualibet notio vna est notio autem nullius notior at hoc impossibile, sed cuiusdam: cuiusdam sanè existentis, vel non existentis: existentis. Nam vniuscuiusdam quod notio illa in omnibus sequens intelligit ideam vnam.* Et inferius eodem lib. *Nonne scientia est illius ipsius, quod est veritas, scientia: omnino quidem: Qualibet rursus scientiarum, quæ est, quod est, alicuius existentium est scientia, an non? profecto.* Scientia, verò nostra non nē veritatis, quæ circa nos scientia erit? & rursus vnaquaque nostra scientia vniuscuiusque eorum, quæ circa nos sunt scientia. Necessè est. Verumtamen ipsas species, neque nos habere, neque circa nos esse posse assentiris? non profecto. Nunquid scientia specie genera singula noscuntur? certè. Quam speciem nos haud habemus? Non certè: nulla igitur species à nobis cognoscitur, cum ipsius scientia participes minime simus. Non apparet: Ignotum itaque nobis ipsum pulchrum, & ipsum bonum est, & omnia denique, quæ vt ideæ esse supponimus. Vtique si ideæ à nobis non cognoscuntur, nec de illis est nostra scientia.

11 Respondeo ideam à Platone adinuentas bifariam sumi posse, etiam si sint quas suprà edocuimus. Primò pro actibus diuini intellectus in abstracto sumptis, & prout condistinctis à varietate illa obiectorum, in quæ feruntur: atque ita quidem scientiam nostram, non tam de eis esse, quam ab eis ita pendere, vt eis sublati haud possumus reperire, quo conuertamus intelligentiam: secundò pro cognitionibus diuinis in concreto sumptis, & prout denominantibus cognita obiecta: creatura: quo pacto hominis idea erit homo cognitus à Deo, siue quatenus hanc denominationem subit, similiter idea leonis leo cognitus à Deo, & sic in reliquis:

ita verò planum esse nostram scientiam esse de ideis diuinis: est enim haud dubiè de rebus æternis à Deo cognitis. Porro ideam diuinam mentis proprias duplici illa ratione iuxta Platonem sumi testatur Clemens Alexandrin. lib. 5. Stromatum, inquit; *In Phædro autem Plato veritatem declarauit esse ideam: Idea autem est de intelligentia, seu, quæ à mente diuina intelligitur: quod quidem barbari dixerunt logon Theu, id est Dei verbum.* En ideam in obiectis à Deo cognitis, prout talibus, sitas. Et eodem lib. paulò infra: *Est enim Dei regio capiti difficilis, quam appellauit Plato Xoram ideon, hoc est idearum regionem, seu campum, & receptaculum.* Ecce ideam etiam in actibus diuinæ mentis seorsim ab obiectis positam, haud enim nisi actus suos ea proprie recipit.

12 Aliter etiam Platonem explicari posse arbitror, vt nihil aliud voluerit quam distinctionem realem essentia: potentialis siue possibilitatis rerum ab harum existentia, merito cuius vt à nobis ostendetur in Metaphysica lib. 2. traët. 1. separabilis est essentia præfata ab existentia, suoque modo est æterna, quin existentia sit nisi in tempore. Nam primò quod asserit Plato, ideam suas esse naturas incorruptibiles, ingenerabiles, æternas, necessarias cum tamen sensibiles omnes, & existentes earum participationes è conuersò se habeant, id in essentiam, & existentiam, quatenus, vt paulò supra explicatum est, distinctas, ac separabiles, optimè quadrat. Rursus secundò, quod ideam illas à sensibilibus separatas, ab iis tamen participari docet, id in essentiam potentialem siue aptitudinalem, & existentiam conuenit: quippe quarum vna ab alia per distinctionem realem separatur, & vna ab alia per identitatem realem participatur. Etenim essentia potentialis in abstracto sumpta, & quatenus est ipsamet rerum possibilitas & aptitudo ad esse distinguitur realiter adæquatè ab existentia, quæ est apta esse: cæterum sumpta in concreto essentia aptitudinalis, siue vt perinde est ac quid aptum esse, profecto est idem realiter inadæquatè saltem cum existentia: id enim est aptum esse quod existit & habet esse: quis autem non videat existentiam ipsam existere & fortiri esse? Ea ergo est quid aptum esse, ac proinde & essentia aptitudinalis siue potentialis in concreto: hanc igitur per identitatem participat: alia vero ex parte vt dictum est ab eadem abstractè sumpta siue à possibilitate per distinctionem realem separatur & è conuersò. Tertiò quod ex scientia, quæ vniuersalium, non verò indiuiduorum existentium est, ideam colligantur, id ad distinctionem essentia: & existentia: pertinet, quæ sane ex propositionibus scientificis & æternæ veritatis argui & non malè consuevit.

13 Et quidem ideam iuxta Platonem esse essentias rerum prout ab earum existentis distinctas ac separabiles suaderi potest multis eius testimoniis. Siquidem in Parmenide sic ait. *Nonne igitur quocumque ex ideis inuicem respiciunt quæ sunt ipsa ad se ipsas essentiam habent, non autem ad ea quæ circa nos sunt, seu simulachra, siue quomodocumque illa quispiam nominet, quibus nos participantes singula esse denominamus.* Vbi pende, quod ait ideam ad se ipsas essentias habere, non vero ad simulachra & res hæc sensibiles, quasi ipsamet ideam sitæ sint totæ in essentiis, secus vero idearum participationes quæ à nobis solent existentia: nuncupari. Rursus eodem libro quem nuper allegauimus sic habet, *Ipsam esse autem quid aliud est quam essentia cum præsentis tempore participatio, quemadmodum ipsum erat cum præteritis.*

præterito, & ipsum erit cum futuro, essentia ipsius communicatio. Vnde sic arguo: esse, siue existentia sensibilis iuxta Platonem est quædam duntaxat participatio essentia: at de eius sententia solum est, quædam participatio, & imago, siue umbra ideæ, ut infra late constabit, utque omnibus est in confesso: ideam ergo cum essentia confundit.

13 Idem ulterius docet Plato, & manifestissime in Phædone: *Siquidem sunt ea, quæ quotidie prædicamus, pulchrum scilicet, atque bonum, & omni eiusmodi essentia, ad quam omnia sensibus percepta referimus, quæ & prius erant nostra, & tanquam nostrum querentes inuenimus, atque ad ipsius exemplar referimus &c.* Infra etiam in Phædone sic habet: *quid vero si uni addatur unum, additamentum ipsam esse causam ut duo fiant, vel, si diuidatur, diuisionem ipsam duorum esse causam dicere non formidaret, aliusque exclamaret, nescire te, quo nam alio pacto quicquam fiat, nisi participatione quædam essentia vniuersalisque proprie, cuius sit particeps, atque in his nullam aliam habere te causam, cur duo fiant præter diuitatis ipsius participationem, sed oportere huius participia fore, quæcumque sunt, duo, & similiter unitatis quodcumque futurum est unum.* Quibus in locis ideam, cuius participatione fit quodcumque cernimus, vocat essentiam.

14 Ad hæc dial. 7. de republ. sic fatur. *Enim vero computandi, & numerandi scientia omnis circa numerum: Hæc itaque disciplina ex earum numero erit, quæ querimus.* Militi quidem cognitu maxime necessaria, Philosopho autem, ut è fructibus generationis emergat, essentiamque attingat: Et paulò inferius: *reor equidem nullam aliam disciplinam ad superorum inspectionem animum excitare, nisi eam, quæ circa essentiam, & id, quod videri non potest, versatur.* Ecce quatenus ideam, de quibus est omnis scientia nostra, essentias semel, atque iterum appellat. Rursus in Timæo sic loquitur: *Fateri oportet, esse speciem, quæ semper eadem sit, sine ortu, atque interitu, quæ nec in se accipiat quicquam aliud aliunde, nec ipsa procedat ad aliud quicquam, sensusque corporis nullo percipitur: atque hoc est quod ad solam intelligentiam pertinet, eiusque intentionis est proprium.* Sed est aliquid post hoc, quod cum ipso, non ratione, sed nomine conuenit, eiusque similitudinem gerit, genitum sensibus manifestum, quod fertur, & sustentatur ab alio semper, & in aliquo loco gignitur, rursusque inde recedit opinione per sensus comprehendendum. Eodem spectant verba Ciceronis, quo ne Platonem ipsum magis Platonicum dixeris: sic ergo inquit lib. 1. academ. quæst. *Mentem volebant (scilicet Platonici) rerum esse iudicem, solam censebant idoneam, cui crederetur, quia sola cerneret id, quod semper esset simplex, & vniuersum, & tale, quale esset, hanc illi ideam appellabant iam à Platone ita nominatam, nos recte speciem, possumus dicere.* An non autem esse semper idem ortum, interitumque nescire, nullo corporis sensu percipi, ad solam pertinere intelligentiam, esse vniuersum, & tale quidpiam, quale est, ad essentiam spectant? Nihil aliud ergo, quam essentiam nomine speciei intellexit Plato, & qui eius assequuti sunt mentem.

15 Tandem Plato aiebat, principium materiale, idearum esse magnum, & paruum, formale verò unitatem, nempe, quia ut interpretatur Fonseca lib. 1. metaph. cap. 6. magnum, & paruum significat genus desumptum suapte natura à materia, multum, parumvè diuisibili, atque composita unitas verò differentiam, quia hæc prout condistincta à genere est indiuisibilis perfectionis, alioqui esset

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

ipsa quædam species constituta ex genere, & differentia: quo fit, haud rarò Platonem ideam appellare numeros, nimirum, quia hi constituuntur unitate. Tum sic: essentia rei est complexio generis, & differentia, ut omnibus exploratum est: atqui lato hanc complexionem non distinguit ab ideam: ergo nec essentiam.

At contra hunc posteriorem modum explicandi Platonem obiciet, primò, eum appellare suas illas intelligibiles ideam naturas vniuersales, necnon sensibiles à contrario indiuiduas, & singulares. Sed essentia haud magis vniuersalis est, quam existentia: nam interdum est singularis, ut, si sit Petri v. g. interdum verò vniuersalis, ut, si hominis: quo etiam, pacto existentia, modo vniuersalitatem sortitur, modo vero singularitatem.

17 Respondeo primò, ideam vocari à Platone, non naturas vniuersales, sed species: specierum autem vocabulum eis magis indidit, quia sunt imagines quædam obiectiuarum, in quas scientia nostra fertur, neque nostra, sed & diuina, quam quia sunt species prædicabiles, & in essendo vniuersales. Non me later Platonem ubi loquitur de suis ideis, ut plurimum uti nominibus pulchri, boni, motus, similitudinis aliarumque rerum vniuersalium: quæ forte fuit causa ut Aristoteles 1. metaphysicæ c. 6. & lib. 7. etiam metaph. cap. 6. & 8. ideam Platonicas quasdam naturas in essendo vniuersales putaret. Fallitur tamen, quia vocabulis illis usus est Plato, non quod ideam ad sola restringeret vniuersalia, & singularium esse negaret, sed quod sermonem haberet de ideis illis, de quibus esse solet omnis scientia nostra: hæc autem est rebus vniuersalibus plerumque.

18 Respondeo secundo, suppositis principiis Thomistarum distinguendum realiter modaliter essentiam non quancunque sed actualem ab existentia, commodè, & satis ex facili explicari posse, quod ideam Platonis sint iuxta ipsum naturas vniuersales quodammodo, & sensibiles earum participationes sint ex consequenti naturas singulares, tamen si haud aliud intellexerit nomine idearum quam essentiam, & participationem sensibilium ideam imitantium quam existentiam. Ratio est quia iuxta eos, quos dixi, authores essentia actualis est indifferens ad hanc aut illam existentiam habendam, utpote res absoluta, existentia verò est determinata ad hanc essentiam actualem, quippe modus quidam illius: quare essentia ut proximè usurpata tamen eadem numero sit quodammodo vniuersalis est: nam in pluribus existentis per identitatem realem absolutam reperibilis est: existentia autem ea ratione vniuersalis non est, eo quod in pluribus essentiis nequeat reperiri, sed potius ei sit essentialiter illigata cuius est modus suapte natura.

19 Respondeo tercio, quanquam sola essentia aptitudinalis siue potentialis distinguatur realiter ab existentia, & hæc essentia aptitudinalis siue possibilitas rerum sit determinata ad hanc existentiam, & hæc existentia ad hanc possibilitatem siue potentialem essentiam; at nihilominus distinctionem realem essentia & existentia prout iam iam explicatarum sufficere ad Platonem in bono sensu exponendum. Siquidem uti non valet consequentia ad vniuersali ad singulare, at est valida ab hoc ad illud; ut v. g. est Petrus: ergo homo, non tamen è conuerso: ita similiter ab essentia aptitudinali ad existentiam non valet consequutio, valet tamen è diuerso: cum scilicet suo modo detur ab æterno essentia aptitudinalis siue possibilitas rerum siue existentia,

X 2 hæc

hæc tamen nunquam sit in rerum natura sine præfata essentia, & quin eam participet. Aut paulo aliter sicut homo est indifferens ut sit Petrus, vel Paulus, nec magis per hunc, quam per illum contrahi, siue, quod perinde est ut hunc magis quam ut illum concipi postulat, ita essentia potentialis in concreto sumpta, siue quid aptum esse est indifferens ut existat vel non existat, existentia vero utique exercita, est determinata, ut essentiam afficiat, eique suam nequit non tribuere denominationem. His ergo de causis est in essentia ut nuper accepta & existentia vniuersalitatis & singularitatis vestigium quoddam, earumque, sin minus proprietas, at certe imitatio nonnulla.

20 Obiiciēs secundo: Ideæ iuxta Platonem vere, & simpliciter ab æterno existunt: at essentia rerum propriè, & simpliciter non habent esse ab æterno, sed sunt tota retro æternitate in potentia: haud ergo potuit Plato nomine idearum essentias rerum intelligere. Minor est indubia: haud enim vlla res à Deo distincta potest vere, & simpliciter esse, nisi per creationem. Deus autem nihil creauit, aut molitus est, nisi in temporis initio, ac principio aliquo, ut constat ex cap. 1. Genes. & mille aliis scripturæ locis. Maior suadetur: nam epistola 7. ad Dionysij propinquos sic ait: *Eni quæque ipsorum, quæ sunt, tria sunt, ex quibus scientiam fieri necessarium sit: quarum ipsa scientia est: quintum vero oportet ipsum ponere, quod, quid est cognoscibile, id est quod agnoscere potest, atque vere existit: horum vnum est nomen, secundum oratio, siue ratio quadam: tertium simulacrum: scientia quarum*: Hactenus ille, ubi ideam à simulacro eam participante, & scientia eam cognoscente distinctam vere existere docet.

21 Rursum in Timæo sic habet. *Omnis sanè natura fictionis subiecta est, agitataque ab ingredientibus, & figurata quodammodo, alias aliter se habere videtur: quæ vero ingrediuntur, & exeunt: vere, ac semper existentium rerum simulacra sunt miro, & vix explicabili modo ab ipsis rebus, quæ verè sunt figurata. Ecce ideas docet vere, & semper existere, contra vero res hæc sensibiles fictioni esse subiectas, & non tam res, quam rerum esse simulacra quædam. Quod eodem lib. paulò ante latius explicat: hoc, quod semper alias aliter formatum videtur, & plerumque iuxta ignis effigiem, non est vtrique ignis hoc aliquid, sed tale quid, id est, ignem quiddam: neque aqua hoc aliquid, sed tale quid, id est aquem: nec aliud quicquam, velut vllam habens stabilitatem: denique nec pronominibus quidem vllis hæc signanda sunt, quibus in rei cuiuslibet, demonstratione, cum hoc vel illud dicimus, uti solemus: fugiunt enim, nec expectant, vel eam demonstrationem, quæ hoc & huius, & huic designat, vel appellationem, quæ de his tanquam de existentibus, & stabilibus habeatur. Igitur huiusmodi omnia, neque hoc, neque illud, sed tale potius, & tale propter similitudinem aliquam appellare debemus: & ignem quidem vbique tale, ac de cæteris, quæ gignuntur eodem pacto. At vero illud in quo fieri singula hæc videntur, ac deinde dissolui, solum his pronominibus, quibus, hoc, vel illud signamus appellandum puto. Hæc ille: ubi elementalem, ac sensibilem ignem, non tam ignem appellandum esse censet, quam effigiem ignis, siue ignem quoddam, nec hoc aliquid, aut illud, sed tale quiddam: eandemque esse rationem aquæ, & cæterarum rerum, quas cernimus, videlicet ob crebram omnium mutationem, & perpetuum contrariorum in eas incursum: Vnde tantum abest, ut ideæ iuxta Platonem non sint vere, & simpliciter, ut solæ illæ sint veræ res, hæc verò, quæ sunt oculis subiecta no-*

stris, tantum sint imaguncula rerum, ac tenues entium umbellæ: id, quod eum censuisse testis est Aristoteles lib. 1. met. cap. 6. & ibi communiter interpretes.

22 Respondeo: Platonem non tam negasse essentias rerum esse ideas, quam fortassis censuisse essentias, in quibus collocauit ideas, esse quasdam existentias æternas, immutabiles, necessarias, improductas, & sensibus imperuias, atque intelligibiles tantum: existentias autem sensibiles (quæ, quia tales, solæ dici solent existentia, sicut & illæ, non tam existentia, quam essentia) existentias, inquam, sensibiles comparatione illarum, esse adeo imperfectas, ut non res veræ, sed rerum simulacra mereantur appellari: quo pacto creaturæ omnes, siue sensibiles, siue etiam spirituales, & solius mentis oculis accessæ, si contenduntur cum Deo, entia tantum, secundum quid dici possunt, & solent à multis Patrum, & Theologorum: Porro mirum non est, Platonem ita de ideis, quas in essentiis constituit hallucinatum fuisse, cum plures Thomistæ, hodieque censeant, essentias habere ab æterno verum esse, non existentia, ac essentialia, putentque particulam, essentialia, non esse alienationem, nec transferre esse, supra quod appellat, à propria ad impropiam significationem.

23 Respondeo secundo, uti supra constituimus, ideas in notionibus diuinæ mentis bifariam usurpatis, nempe, & in abstracto, & etiam non in abstracto, sed in concreto cum obiectis suis: ita similiter modo nobis id placere, ut existimemus, ideas interdum sumi à Platone pro essentiis seorsum, & secundum se sumptis, interdum vero pro essentiis, ut sunt à Deo cognita, siue, quod perinde, pro complexione quadam essentiarum, & actuum, quibus à Deo cognoscuntur. Esse ergo illud tam perfectum, & præ quo quidquid cernimus est prope nihil, ideis à Platone attributum, est esse essentia, non intrinsecum, sed potius extrinsecum, quod situm est in cognitione creatoris, quæ quidem est immutabilis, æterna, necessaria, increata, & infinites perfectior sensibilibus existentibus. Hinc patet, duos modos explicandi Platonem à nobis traditos haud sibi contrariari, sed potius coherere inuicem: quod argumento esse potest vtrique veritatem constare: verum enim, ut aiunt, vero consonat. Atque hæc habui dicere de mente tanti Philosophi; quam si non assecutus sum, certè; ut assequer, omnia eius scripta, quanto potui studio, peruolutui: quo magis æquum est coniecturis meis, vel fidem haberi, vel veniam.

CAPVT II.

An ex identitate, & multiplicitate reali vniuersale à parte rei, saltem de potentia Dei absoluta sequatur?

24 Nonnulli existimant possibilem esse naturam creatam vnam realiter, & duabus, aut pluribus naturis inter se realiter distinctis realiter indistinctam, & eandem; talemque naturam vniuersalem esse ex parte rei, eo videlicet, quod illa tenus vna sit, ac simul multiplex: in quod commentum inclinatur Okamus in 2. dist. 2. q. 3. illudque solum probat, quia in eo nulla videtur apparere contradictio, aut implicancia terminorum.

25 Cæterum commentum est, ut aiebam. Siquidem nulla quantitas terminos infinite distantes immediate attingere per vicationem potest, absque infinitate

finite molis: nulla ergo natura creata immediate attingere per identitatem potest terminos infinite distantes absque infinitate entitatis, & perfectionis: nulla ergo potest identificari duobus contradictoriis virtualiter talibus, ac proinde infinite distantibus: oppositio enim contradictoria ex genere suo est oppositio summa, & qua alia maior reperiri nequit, atque adeo infinita simpliciter oppositio est: quod autem magis aliqua extrema opposita sunt, eo magis distant, cum oppositio distantia sit: quare contradictorie opposita simpliciter infinite distant: Tum sic, nulla natura creata absque eo, quod simpliciter infinita sit identificari potest duobus contradictoriis formaliter, aut virtualiter talibus. cum hæc simpliciter infinite distent: at si aliqua natura creata duabus naturis, aut pluribus realiter inter se distinctis identificari posset, duobus contradictoriis identificaretur, nulla igitur natura creata duabus, aut pluribus naturis realiter distinctis identificari sustinet. Maior vnâ proposita est; atque probata. Minor suadetur, quoniam omnis natura virtualiter contradicit cuius alteri à se realiter distincta, cum eius negationem sibi formaliter contradicentem inferat, & Petrus v. g. sit virtualiter, & illatiuè non Paulus, contradictio autem virtualis in illatione, seu virtute contradictionis formalis sita est. Ratio autem hæc in diuinis minimè procedit, ubi videlicet natura diuina quia simpliciter infinita est, tribus personis realiter distinctis, ac virtualiter contradictoriis identificari potest, ac debet.

Quod autem huius rationis efficacia magis elucescat, dices aduersus eam primo, terminos etiam formaliter contradictorios non distare simpliciter infinite: non enim magis distat Petrus v. g. à non Petro, quam Petrus sit in se: aut paulò aliter, Petrus à non Petro tantum distat iuxta mensuram suæ perfectionis: cum ergo Petrus sit finita perfectionis, & entitatis, tantum finite à suo contradictorio formali distabit. Verum contradictoria non dicuntur simpliciter infinite distare, eo quod vnus perfectio simpliciter infinite superet perfectionem alterius, sed ob infinitam eorum interapedinem, & quasi extensionem, cui omnia possibilia, & existentia creata, & increata, entia, & non entia, quæ quidem simpliciter infinita sunt commensurantur, propterea, quod eorum nihil sit, quod Petrus, aut non Petrus minime sit: hoc autem sine infinitate simpliciter concipi nequit: quemadmodum intelligi etiam nequit spatium aliquod non esse infinitum, cui corpus infinitum commensuratur. Dices secundò, & præcedentem vrgebis instantiam: Contradictoria saltem virtualiter eiusmodi, siue distincta realiter nequaquam habent eam infinitam extensionem, & interapedinem, quam contradictoria formaliter talia sortiuntur, vt liquet ex nuper dictis: Quam ob rem haud videtur nostro argumento conuinci eandem rem creatam neutiquam identificari posse cum contradictoriis prioris generis, de quibus solis est quæstio. Sed respondeo, contradictoria hæc, de quibus est potissime controversia, habere extensionem illam, & interapedinem infinitam virtualiter, & eminenter, ac proinde longe perfectius, quoad nostrum satis est argumentum.

Dices tertio esse virtualiter, siue ratione ratiocinata animal, & non esse virtualiter animal infinite distant, quandoquidem nihil excogitari potest, quod non sit, vel virtualiter animal, vel virtualiter non animal; & tamen eidem rei conueniunt: similiter ergo in præsentī &c. maior semel pro-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

sita est, atque probata: minor suadetur: namque animal est virtualiter animal, & rationale non est virtualiter animal, siue, quod iuxta, est virtualiter non animal: at animal, & rationale est vna, eademque res, quæ est eorum identitas siue indistinctio realis supra dicta: ergo prædicata infinite distantia, eidem nihilominus rei conueniunt. Respondeo, ea nequaquam distare infinite, quia non distinguuntur realiter: ita enim comparatum est, vt ad distantiam infinitam præter interapedinem, & extensionem illimitatam, quam vltro largior inter esse virtualiter, & non esse virtualiter animal vltius requiratur distinctio realis: absque hac etenim quæ potest concipi distantia vlla, ne dum infinita: quando igitur inter esse virtualiter animal, & non esse virtualiter animal, sed potius rationale non sit distinctio realis, vt dictum est, quid mirum, si huiusmodi prædicata non distent infinite inuicem? Cæterum de hoc fortasse latius alibi.

Dices quartò: homo, quem abstrahimus per intellectum à Petro v. g. & Paulo identificatur realiter cum illis, aliàs quo pacto posset de alterutro prædicari? Nihilominus non est simpliciter infinitus: quanquam ergo singularis aliqua natura creata, aut potius creabilis identificetur realiter cum pluribus inter se distinctis, non ob id euadet merito illius identitatis simpliciter infinita: Proinde cur nam est repugnare censenda? Respondeo, hominem intellectus nostri beneficio abstractum à Petro v. g. & Paulo tantum imperfe è identificari cum alterutro, quæ est eius ab eorum quolibet distinctio realis inadæquata: quid mirum ergo, si talis identitas haud perinde arguat infinitatem in ratione communi hominis. atque eam arguit in natura creabili, de qua est quæstio, eius adæquata, & penes se totam identitatem cum pluribus rebus inuicem realiter distinctis, & quod hinc sequitur, distantibus inter se infinito simpliciter interstitio. Paulò aliter etiam respondeo: Infinitas iuxta nos inde tantum colligitur, quod vna, & eadem res sit coniuncta per identitatem extremis inter se realiter distinctis: homo autem in communi non est simpliciter vna, & eadem res, sed secundum quid, & per extrinsecam quandam denominationem intellectus nostri confundentis, quæ re ipsa nullam habent confusionem, & identitatem: nihil enim est homo, vt sic, quam collectio humanitatum Petri, & Pauli, & cæterorum indiuiduorum ab indiuiduationibus abstracta, & confuse cognita: At natura, quæ de loquimur, est simpliciter, & re ipsa vna, & eadem: eius ergo identitas cum distinctis realiter extremis argumentum esse potest infinitatis, quamuis in homine vt sic respectu Petri, & Pauli secus accidat.

Dices quinto: Petrus, & Paulus identificantur realiter secum ipsis: & tamen ambo sunt finiti, & infinitatis simpliciter talis prorsus expertes: quanquæ ergo aliqua natura singularis creata cū duabus, vel naturis, vel personis, quatum vna, perspicuitatis gratia vocetur Petrus, & altera Paulus, sit realiter identificata, non propterea erit simpliciter infinita. Respondeo: extendi quidpiam per vniõnem informatiuam ad plura subiecta, idque penes vnum idemque sui maioris perfectionis argumentum est, quam si quid penes aliud, aliudque sui ad plura extendatur subiecta: Hoc pacto anima humana perfectior est multis partibus quauis forma materiali, & diuisibili: illa enim indiuisibiliter, & penes vnâ, eandemque simplicem, quæ pollet, entitatem ad cuncta nostri corporis extenditur membra, atque informat, & viuificat; cum tamen

X 3

forma

forma materialis, & diuisibilis, quæ ea cunque fiet, non, nisi penes vnā sui partem perficiat vnā subiecti sibi corporis partem, & penes alias: Similiter ergo in præsentī maior longe perfectio, & excellentia est, si natura aliqua creata penes vnum, & idem sui identificetur cum rebus realiter distinctis, quam, si complexio aliqua rerum realiter distinctarum, cuiusmodi sunt Petrus, & Paulus penes aliam, aliamque sui partem fortitur identitatem cum extremis realiter distinctis, iis nimirum, quibus coalescit: Prior ergo identitas poterit esse cum infinitate coniuncta, secus verò hæc posterior. Solutiones etiam præcedentis instantiæ ad hanc alleuandam possunt accommodari.

30 Dices sextò: natura aliqua creata identificata cum Petro v.g. & Paulo non haberet, nisi perfectionem horum: sed horum perfectio est finita: talis ergo foret, & illius. Respondeo secutum iri ex ea hypothesi vtrumque: videlicet eiusmodi naturam fore finitam ob finitatem extremorum, quibus cum identificaretur, & tum hæc, tum etiam illam habitura infinitatem propter argumentum nostrum.

31 Dices septimò, & vltimò, infinitatem rerum realiter distinctarum vt talium esse per modum extensionis, & numeri, sin minus formaliter, at certe virtualiter, & ex æquivalenti, quia Petrus, v.g. & Paulus, siue non Petrus comprehendunt totam perfectionem per omnia entia dispersam, ac multiplicatam: sed huiusmodi infinitatem, non habet natura, cum vtroque identificata: ergo nullam: si enim aliquam: eam certe, quam habent formaliter, aut æquiualeuter res ipsæ, quibuscum identificatur. Respondeo, infinitatem naturæ creatæ identificatæ cum duobus extremis realiter distinctis fore non extensiuam, & numericam æquiualeuter, sed potius veluti intensiuam, ac neutiquam per plura dispersam: quo pacto, natura diuina propter identitatem, cum tribus personis posteriorem illam, non priorem habet infinitatem. Itaque extensio illa numericè infinita, quæ est quodammodo in rebus realiter distinctis, quæque facit in toto rerum Deo perspectarum numero, nihil esse, quod non sit, alterutra earum, vel non illa, haud dubie infert infinitam simpliciter perfectionem, tum in natura cum illis identificata, tum etiam, quod consequens est, in ipsismet, vt nostro videtur argumento conuinci.

32 Alio quoque argumento probari potest nostra sententia, & refelli Nominalium commentum. Totum in rebus creatis est maius, & perfectius sua parte, vt velut principium mathematicum omnibus est in explorato: sed oppositum vñueniret in Trinitate, aut quaternitate, illa creata: siquidem vna natura includeret totam perfectionem alterius à se realiter distinctæ beneficio tertij, in quo vniuntur, & identificantur: quocirca tres, aut quatuor illa natura creatæ, non essent maioris perfectionis simpliciter, & intensiue, quam vna sola. In diuinis hæc ratio non obstat: nam ob infinitatem, cuiuslibet partis, aut quasi partis, quælibet est æqualis suo toti, & vna persona omnibus tribus: nihil enim est, quod infinitum simpliciter superare sustineat.

33 Enimvero aduersus hoc argumentum duæ sunt instantiæ. Prima est talis: Qui trinitatem creatam, cum Ochamo, & Nominalibus admittunt, hi consequenter edocent hoc principium, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, in rebus creatis non semper valere, sed potius ei subesse falsum aliquan-

do: nam iuxta eos duæ, vel tres entitates creatæ Deo possibiles sunt idem vni naturæ, & non sunt idem inter se, sed potius distinctæ: Haud ergo verebuntur reicere in rebus creatis hoc principium: omne totum est maius sua parte: quippe cuius euidencia haud est maior, quam, quæ elucet in illo altero, quod non semper admittunt: Perperam igitur eos hoc secundo principio vrgemus. Sed in primis negantes principia non, nisi aliis principiis possunt vrgeri: quod autem secunda non sint magis euidencia prioribus negatis, nihil refert; nam quæ seorsim non conuincunt, forsan turba valebunt. Rursus respondeo principium illud: quæ sunt eadem vni tertio, &c. in Metaphysica lib. 2. tract. 4. cap. 17. exponendum, vt valeat etiam in Deo: quid mirum ergo, si similiter in rebus creatis? iam ergo ex huius opposito perperam inferitur illud principium: omne totum est sua parte maius; haud esse semper verum in rebus finitis.

34 Secunda instantia aduersus secundum nostrum argumentum est, non sequi totum creatum non esse maius, quauis sua parte, tamen admittatur vna natura creata realiter identificata duabus, vel tribus entitatibus re vera distinctis inuicem: videlicet, quia vna entitas eorum non haberet in primis formaliter perfectionem trium, quibus cum identificatur in tertio propter eius ab eis immediatam distinctionem; nec etiam æquiualeuter, quia non esset infinita: ideo namque in diuinis quævis persona habet æquiualeuter perfectionem trium, quia est simpliciter infinita, quid enim est, quod simpliciter infinitum superet? quid consequenter est, cui hoc non æquiualeat? Respondeo: vna entitas earum haberet naturam communem tribus: sed ea natura esset æqualis perfectionis cum tribus, saltem negatiue, id est non maioris, nec minoris, videlicet propter identitatem cum illis: haberet ergo aliquid adeo perfectum, ac omnes tres, ac proinde earum perfectionem æquiualeuter.

35 Tertium aduersus Okamum, & Nominales argumentum esto: Non mirabilius mysterium diuinæ libertatis, quam Trinitatis: at illud in creatis nequit etiam diuinitus admitti: ergo nec hoc posterius: maior videtur citrà dubium: minor probatur: mysterium diuinæ libertatis in eo positum est, quod Deus velle, & non velle, nolle, & non nolle possit, absque eo, quod eius volitio, aut nolitio simpliciter mutari, vel deficere queat: at hæc concordia libertatis cum immutabilitate operationis liberæ in creatis repugnat: Siquidem omnis creatura est mutabilis in suo esse, iuxta illud sacræ paginæ: *Ego Deus, & non mutor*: omnis ergo creatura in operando mutabilis est, ac proinde libertas creata cum immutabilitate operationis liberæ nunquam poterit coherere: probatur antecedens, quia omne esse creatum à Deo produci, & fortassis etiam omne ab eo destrui potest: at productio, & destructio rei eius est mutatio: ergo omnis creatura est in suo esse mutabilis: consequentia probatur: quia duplex immutabilitas, in esse videlicet, & operari sunt in Deo coniunctæ necessariò: duplex ergo mutabilitas opposita erunt in creatura necessario coniunctæ: atque adeo, cum omnis creatura sit in esse mutabilis, omnis etiam erit in operando mutationi subiecta.

36 Tandem; si Trinitas, aut quaternitas creata non repugnarent, sanè aliqua natura creata infinitis prædicatis realiter distinctis, & non tot, quin pluribus, posset identificari, quod nemo sanæ mentis admittat: Sequela probatur, quia ideo præcisè hic processus

processus in infinitum personarum in Trinitate summa, & ineffabili minimè sequitur, quia duplicis processionis diuinæ termini, videlicet Verbum, & spiritus sunt infiniti, adeoque vterque totam fecunditatem Dei ad intra exhaurit, vt late in materia de Trinitate explicari consuevit: at hac infinitate creaturæ carent.

37 Verumenimurò satis probabile est, ens à se esse vniuersale ex parte rei de facto, vt aiunt, si in duplici statu mox explicando consideretur: quare non video, cur auctores superioris sententiæ ad defendendum vniuersale ex parte rei ad ignotam illam, & commentitiam naturam confugerint. Etenim *ens à se* absolutum, & præcisum à relationibus est vnum realiter, & prout contractum identice ad relationes, seu prout relatiuum est realiter multiplex, cum tres relationes diuinæ tria entia à se relatiua sint vt docet P. Suarez de Trinit. l. 3. cap. 6. At hæc vnitas, & multiplicitas realis entis à se in duplici illo statu est ad vniuersale sufficiens: igitur ens à se in duplici illo statu consideratum ex parte rei vniuersale erit. Maior argumenti iam probata est. Minor suadetur, quia alioqui homo vniuersalis per intellectum non esset, cum tantum sit vnus. & multiplex in duplici statu; vnus nimirum prout absolutus, seu præcisus à singularitatibus, & multiplex prout ab iis contractus. Confirmatur: si cum vnitate Dei Deorum multiplicitas cohereret, omnes Deum vniuersalem ex parte rei faterentur, cum nemo non ex opposito fundamento vniuersalitatem Dei impugnet: at ens à se ex parte rei est vnum ens absolutum, & plura entia relatiua: igitur ens à se est ex parte rei vniuersale, si non in vno solo, sed in duplici statu consideretur.

TRACTATVS III. De Vniuersalitate formali, & virtuali.

CAPVT I.

An ex unitate, siue identitate, & distinctione formali, aut ex natura rei sequatur vniuersale à parte rei?

1] N statuenda vnitate formali, & non tantum distinctione eiusdem ordinis consentiunt Scotistæ omnes, præsertim Lichetus in 2. dist. 3. q. 1. Trombetta q. 38. met. Rada tom. 2. controuers. 3. art. 1. Antonius Andreas l. 7. met. quæst. 17. Ioan. Monlorius disp. vniuersal. c. 5. & 6. At cuiusmodi sit talis vnitas formalis, & quo pacto ex ea, & coniuncta cum ea distinctione formali sequatur vniuersale à parte rei, haud ita concordant.

2 Aliqui, naturam humanam v. g. eatenus esse formalem vnum, & vniuersalem à parte rei censent quia est omnino eadem in suis inferioribus, & nullo modo multiplex: sic, vt quamuis sint plures homines, hoc tam en in singularitatum magis, quam naturæ humanæ pluralitatem referendum sit. Verum hic modus vnitatis formalis in loco à nobis satis reiicietur. Eo verò disputandi gratia permisso,

quantum mea opinio est, sequitur vniuersale à parte rei; quippè, quia homo, vt sic, est vnus, & est multiplex: & sequitur etiam per locum intrinsecum, haud dari posse vniuersale à parte rei: cum enim natura humana sit omnino eadem, & nullatenus multiplicata, quæ fieri potest, vt sint plures homines, sicut ad hominis vniuersalitatem oportet?

3 Secundo alij Scotistarum tuentur, vniuersale à parte rei, quia natura humana v. g. quatenus omnes comprehendit, re ipsa est vna formaliter, & ex natura rei, ac rursus eadem est multiplex numericè, & veluti materialiter beneficio singularitatum, per quas contrahitur. Sed cum vnitas illa formalis humanitatum omnium, quæ per indiuidua speciei humanæ sunt longè lateque dispersæ, prorsus repugnet, vt demonstrabitur in in metaph. lib. 2. tract. 3. cap. 6. sanè, & quod ex ea infertur vniuersale à parte rei, reiiciendum est: haud enim ex antecedenti omnino falso existit absolute consequens verum. Enim vero permixta discurandi gratia id genus vnitate, & distinctione formali, siue ex natura rei, sequi vniuersale à parte rei arbitror cum P. Suarez & non paucis aliis nostrorum. Dices tamen primò cum Hurtado, Arriaga, & Conimbricensibus, qui tuentur oppositum: natura diuina non est vniuersalis, & tamen ita est vna, vt simul habeat secum identiticas personalitates realiter distinctas: quanquam ergo natura humana admittatur vna formaliter in omnibus hominibus, & habeat in eis singularitates realiter distinctas, haud propterea euadet vniuersalis à parte rei. Sed ratio discriminis est in promptu: namque natura diuina, siue essentia Dei absoluta haud fit multiplex per personalitates, quippe quarum officium est, non multiplicare, sed suppositare, vt aiunt: cæterum natura humana plurificatur per singularitates: harum enim partes sunt, non solum se ipsas numericè distinguere, ac multiplicare sed naturæ, cui realiter identificantur, eandem impertire multiplicitem, siue quod perinde est, illam denominare numero multiplicem, haud secus, atque effectus formalis candoris est reddere subiectum album: quanquam ergo natura diuina non sit vniuersalis à parte rei, quid inde ad humanam, aliamve creati ordinis?

4 Dices secundo: collectio humanitatum, prout est vna humanitas, sin minus numericè, at saltem ex natura rei, & formaliter, haud est re ipsa in Petro v. g. & Paulo, & cæteris indiuiduis speciei humanæ diuise sumptis, sed in quouis est iua, & non alterius. Atqui ad vniuersale, non tantum requiritur vnitas, & multitudo, sed etiam communitas, merito cuius ratio vniuersalis, & vna sit tota in quouis inferiori seorsim sumpto: quo pacto homo v. g. per intellectum factus vniuersalis prædicatur instar totius potestatiui de Petro. v. g. nec non de Paulo, &c. Quanquam ergò in Scotistarum sententia natura humana sit vna, & multiplex beneficio vnitatis formalis, id satis non erit ad eius vniuersalitatem: perperam ergo hanc à parte rei tuentur inueniri. Respondeo collectionem illam humanitatum omnium esse tamen à parte rei in quouis indiuiduo speciei humanæ diuise; sigillatimque sumpto; esse, inquam, non determinatè, & copulativè usurpatam, sed disiunctim, & indeterminatè: nam à parte rei Petrus est hic, vel ille homo, & Paulus similiter: & sic in reliquis: quamuis autem indeterminatio mera repugnet à parte rei, ac sit in solo intellectu, at indeterminatio coniuncta cum aliqua determinatione à parte rei inuenitur, vt sæpissimè dictum huius decursu operis. Atque nisi munere cuiusdam

cuiusdam indeterminationis homo per intellectum factus vniuersalis totus de quolibet prædicatur indiuiduo: indetermination igitur aliqua à parte rei sufficit ad modum existendi vnus in multis diuisione sumptis vniuersalis proprium.

Tertio aliqui Scotistæ tuentur, vniuersale à parte rei, quia humanitas, v. g. formalis est vna in omnibus hominibus, & tamen humanitas numeralis est in eis multiplex. Principium vnde deducitur huiusmodi vniuersale à parte rei falsum est, & insufficiens ad explicandam vnitatem formalem eiusque ab vnitatem numerali seu reali distinctionem constabit in Metaphysica: at eo admissio sequelam esse bonam arbitror: sicut enim ens à se est vniuersale à parte rei iuxta doctrinam traditam tractatu 2. huius libri cap. vltimo, quia prout absolutum est vnum, & prout relatiuum re vera multiplex; ita etiam non video, cur humanitas non fiet vniuersalis à parte rei, quia ita est vna, prout formalis, & multiplex, prout numeralis: Nec verò opus est hic sicuti superius, indeterminatione vlla formali, quam scio non paucos à parte rei negaturos: seorsim enim ab illa tota humanitas formalis est in Petro, tota in Paulo, & in cæteris: haud ergo vnitatis, haud multiplicitas, haud modus existendi vnus in omnibus, & singulis inferioribus proprius vniuersalitatis obest, quominus hæc possit humanitati vt nuper à Scotistis explicatæ convenire.

Quarto eorum alij ex vnitatem, & distinctione formali inferunt vniuersale à parte rei, quod non tam sit collectio omnium humanitatum, v. g. quæ vna humanitas ex natura rei, ac formaliter sit; sed, quod sit natura solius Petri v. g. quæ in pluribus indiuiduis in sensu diuiso esse, & aliter, ac aliter contrahi potuit. Cæterum natura Petri proprie, ac positiue vniuersalis esse nequit, vt hi Scotistæ contendunt, cum natura Petri essentialiter immultiplicabilis sit, ac necessariò vna, esto per hanc, aut illam singularitatem indifferenter esse possit vna, & alterutri, quod hæc numero sit, acceptum referre: atque alioqui certè natura diuina vniuersalis erit, quando, non solum in sensu diuiso, verum etiam in sensu composito reperitur per identitatem in tribus personis. Natura ergo Petri ad summum negatiue, & improprie admissa distinctione, & vnitatem formali vniuersalis est, vt perspicue docet ipse Scotus in 2. distinct. 2. quæst. 1. inquit; *illud quidem commune non est ita commune, vt sit prædicabile de multis, licet sit ita commune, quod non repugnet sciri esse in alio, quam in eo, in quo est.*

Tandem P. Fonseca §. metaph. cap. 28. quæst. 3. sect. 2. ex distinctione ex natura rei graduum inæqualium colligit vniuersale à parte rei, ac naturam humanam, v. g. in triplici statu considerat: primus est, in quo naturæ ordine anteuertit singularitates, per quas contrahitur; nec mirandum, si distinctionem naturæ ordo etiam naturæ comitetur: pro illo ergo priori natura humana est vna à parte rei, non vnitatem formali, quam in indiuiduis multiplicari, iisque communicari censet, sed vnitatem præcisionis, quam in solo præcisionis, & anteceSSIONIS statu natura habet, indiuiduisque nunquam actu communicare potest: eam etiam numeralem vocat, non numeralem indiuidualem, sed numeralem communem, quia sicut ex indiuiduis, ita ex naturis communibus constat numerus, & sicut Petrus, & Paulus sunt duo numero homines, ita humanitas, & equinitas sunt duæ numero species: mixtam etiam ex numerali, & formali eam appellat, eo quod immultiplicabilitas illius eam quodammodo

numeralem reddat, & aliudè, quod sit vnitatis natura communis, quæ veluti forma, & essentia indiuiduorum est, eam quodammodo formalem efficiat: conditionalem etiam eam nuncupat, & esse censet, vt inferius constabit. In hoc ergo statu natura humana iuxta eum vniuersalis est propterea, quod in eo vna sit, & multiplicabilis, ac ad plura indifferens. Secundus est, in quo per singularitates natura humana contrahitur, & numericè multiplicatur: quo in statu non est vniuersalis, eo quod in illo vna non sit, sed potius numericè, & etiam formaliter multiplex. Tertius est in esse obiectiuo, quo videlicet natura humana à singularitatibus præcisa per intellectum consideratur, & in hoc statu iuxta eum est etiam vniuersalis.

Hanc sententiam iure merito ferè omnes deserunt. Atque in primis distinctione ex natura rei graduum toties labefactata innititur. Deinde falsò, & inconsequenter vnitatem illam præcisionis ex formali, & numerali mixtam, & inter vtramque mediam adstruit: namque vnitatis, seu identitatis, indistinctio, seu indiuisio sit, non plura genera vnitatum, siue identitatum, quam distinctionum admitti debent: at ipse triplicem solum distinctionem admittit, videlicet realem, rationis, & ex natura rei in humanitate v. g. siue eius formalitates inter se, siue cum alia natura humana comparentur: falsò igitur, ac parum consequenter præter identitatem, siue vnitatem realem, rationis & formalem, aliam quartam, & mixtam hic nobis obtrudit. Rursus sicut humanitas, & equinitas duæ numero species, ita exercitus Catholicus, & Francicus sunt duo numero exercitus: & tamen exercitus, hoc non obstante, neutiquam habet aliam vnitatem ab vnitatem partium distinctam: ergo nec humanitas habet aliam vnitatem numericam communem distinctam ab vnitatem numerica, & formali inferiorum, vt hic author asserit.

Præterea lib. i. & cap. supra citatis quæst. 4. sect. 2. ad medium vnitatem illam vniuersalem naturæ communis, siue, quod perinde ferè est, eius indifferenteriam, & aptitudinem ad inferiora adstruit esse modum quendam potentialem à natura separabilem realiter, & actu separatam, quoties ea ad sua contrahitur inferiora. In quo nouis impugnationibus scaturiginem exhibet: Nam in primis eum modum in aliquo instanti temporis, aut æternitatis haberet natura; aliàs per eum in potentia indifferenti minimè futura: deinde in nullo instanti temporis, aut æternitatis eum haberet, cum nunquam non sit contracta, & in quouis momento temporis, siue æternitatis Socrates sit hic homo, vt ipse q. 3. sect. 4. disertè fateatur: Secundò infiniti modi possent, ac deberent multiplicari in natura v. g. humana: namque cum ea contrahitur ad singularitatem A, modus illam solum respiciens amittitur, cum interim in potentia ad alias singularitates remaneat, sicut materia contracta, per vnā formam substantialem, & physicam, adhuc est in potentia ad alias: modus igitur, quo est in potentia ad singularitatem A, distinguitur ab eo, quo ad aliam quamuis sponte sua indifferens est, siquidem separabiles sunt: at eo ipso, quod speciale modum habeat respectu singularitatis A, non est, quapropter intuitu cuiusvis alterius peculiarem non habeat modum: quandoquidem, igitur natura humana contracta ad singularitatem A simpliciter est indifferens, & in potentia ad infinitas alias singularitates, certè in ea infiniti reperientur modi: quo nihil absurdius. Vide quæ aduersus huiusmodi modos naturam

naturarum vniuersalium, & sententiam Fonseca, quatenus eos adstruit peracutè, & doctè disputant Conimbricenses 1. p. log. in præfat. Porphyrij q. 3. art. 2.

At inquires, quænam est aptitudo illa, quam habet quodpiam vniuersale, vt sit in multis: Respondeo nil aliud esse, quam ipsum vniuersale prout per suam essentiam, siue hæc ei conueniat ex parte rei, siue per intellectum est non repugnans esse in pluribus: Aut aliis verbis; est negatio repugnantie realiter indistincta à natura communi, & ipsis inferioribus, ad quæ est indifferens. Ita B. Thom. opusc. 56. Scotus lib. 1. met. q. 6. & lib. 7. q. 18. & in 2. dist. 3. q. 1. Caiet. de ente, & essentia cap. 4. q. 6. Conimbricenses loco superius citato, vbi citant hanc esse communem authorum sententiam: suadet autem, quia præter illam non repugnantiam explicatam, quoduis aliud superfluit: Deinde nequit ea aptitudo esse modus, vt nuper probatum, haud etiam potest esse qualitas aliqua superaddita, vt enim optime disputat P. Fonseca vbi supra in prædicam. substantiæ, quantitatis, ac relationis, vbiacationis, & cæteris, quatenus distinctis à prædicamento qualitatis, visuntur genera, & species: horum ergo vniuersalium aptitudo & indifferentia nequaquam consistit in qualitate distincta, ac rebus denuò superueniente: ea ergo est negatio superius exposita.

Tandem, vt aliis impugnationibus, quæ videri possunt apud Patres Suarez, Hurtadum, & Arriagam in præfati, superledeam; Author hic supra sect. 4. unitatem præcisionis merè conditionatum ait esse, & nec dari vnquam absolute in rerum natura, nec dari etiam posse, sed tantum dandam esse sub conditione quadam: videlicet si per impossibile ab indiuiduis realiter auelleretur. Ex quo sic argumentor: vnitas merè conditionalis, & quæ sub conditione omnino impossibili daretur, ad vniuersale iuxta aduersarium sufficiens est: ergo etiam multiplicitas conditionalis, & quæ sub conditione merè impossibili daretur, ad vniuersale sufficit: vnde Deus verè vniuersalis erit: siquidem ita vnus est, vt sub conditione merè impossibili multiplex fiet: si enim imperfectus esset, multiplex esset: consequens autem est omni, vt sic dicam, falsitate falsius.

C A P V T I I.

An ex unitate, siue identitate, ac distinctione virtuali intrinseca sequatur vniuersale à parte rei?

Caietanus de ent. & essent. cap. 4. defendit, dari à parte rei vniuersale quoddam negatiuum: eod, quod natura Petri v. g. de se non repugnet contrahi per quamuis aliam singularitatem, esto sic contrahi non sit positiuè apta. Porro ad hanc non repugnantiam, quam à positiuæ aptitudine Scotistarum distinctam vult, distinctionem virtuales intrinsecam postulasse videtur.

Audiendus tamen non est primò, quoniam repugnantia cum singularitate Pauli oritur in natura Petri ab eius identitate cum suamet singularitate, quæ Petreitas vocari consuevit, & carentia superioris repugnantie à carentia identitatis iam iam memorata: sed eiusmodi identitatem, & carentiam non habet natura Petri de se, siue pro priori: ergo nec carentiam repugnantie, siue non repugnantiam

negatiuam, sed potius, tum ab ea, tum etiam à repugnantia opposita pro anteriori rationis signo præcindit. Secundò, quia negatio negationis est affirmatio, & positio: ergo non repugnantia, siue non ineptitudo est positiuæ aptitudo: malè ergo dicit, dari pro priori non repugnantiam, siue negationem repugnantie, & tum non dari reuera positiuam aptitudinem: quocirca, vel inuitus recidit in sententiam Scotistarum.

Tertio, quia singularitas Pauli, aut non repugnat naturam Petri contrahere, & sic positiuæ aptitudo in hac ad illam est admittenda, cum nunquam mutua non repugnantia duum extremorum ad inuicem absque eorum positiuæ aliqua aptitudine reperitur: aut repugnat ea singularitas, vel Petri, vel alterius suppositi contrahere naturam, vt Caietanus voluisse videtur; & ita natura Petri non habet de se non repugnantiam ad talem contractionem, quippe quæ est impossibilis fieri: Cur enim natura Petri de se, ac sponte sua habere censenda est magis carentiam repugnantie, quam repugnantiam, cum ea contractione, quæ ratione suæ impossibilitatis potius repugnantiam, quam eius carentiam terminare deberet, si alterutram terminaret. Quarto tandem natura Petri iuxta hunc sentiendi modum non potest propriè esse in multis, etiam diuisuè, sed tantum secundum quid, & non repugnanter: nequit ergo esse vniuersalis.

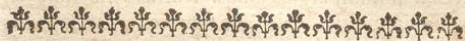
Alij aliter secundò Caietanum explicant de positiuæ aptitudine, non absolute, sed conditionata, quia natura Petri de se cum singularitate Pauli, & quauis alia identificari posset, si per impossibile singularitates illæ possent eam contrahere. Verum nec ita explicata huius sententia authoris placet. Namque ea aptitudo conditionata, si fortè ad vniuersale sufficit, Deus etiam erit vniuersalis, cum sub aliqua hypothesi, & conditione impossibili queat multiplicari, & vnus esse in pluribus, vt supra aduersus Fonseca in simili arguebamus. Rursus vniuersale est vnum in multis absolute & simpliciter, vt fatentur omnes: at aptitudo illa conditionata tantum efficere potest vnum in multis conditionatè. Contrà hunc etiam, necnon etiam superiorem Caietanicæ opinionis explicandæ modum facit, vniuersale debere esse vnum in multis, non diuisuè tantum, verum etiam collectiue, cæterum natura Petri iuxta Caietanum quocunque modo intellectum duntaxat esse potest in pluribus indiuiduis diuisuè, hoc est in eorum quouis in sensu diuiso alterius, siue, si non reperitur in alio.

Quidam etiam neoterici ex distinctione virtuali ita censent, seque vniuersali à parte rei: si enim, inquirunt collectio, & cumulus omnium humanitatum à singularibus virtualiter præcisus consideretur sanè unitatem quandam præcisiuam, seu negatiuam habet, cum in eo præcisionis statu multiplex non sit propter id quod præcindit tunc à singularitatibus, ex quibus omnis distinctio & multiplicitas oboritur, aliunde vero ea natura per singularitates est multiplex: nihil ergo ei deest ad vniuersalitatem quæ in unitate multiplici, siue multiplicitate quodammodo unita consistit. Confirmatur, & declaratur: quoniam vnitas per intellectum vniuersalis constitutiuæ non est positiuæ, sed merè præcisiuæ, quæ videlicet natura humana à multiplicitate abstrahitur: aut hæc vnitas præcisiuæ admittit distinctionem virtuali, reperitur à parte rei, & quidem cum multiplicitate coniuncta: ergo &c.

Verum ad vniuersale non sufficere unitatem præcisiuam, siue negatiuam, sed reperiri positiuam, hoc

hoc est cuius fundamentum sit aliquis positius actus intellectus, plura vt radicaliter vna, ac similia respiciens, & ab eis vnitatem hauriens formalem, & proximam, quam postea in illa reiciat, ostensum est supra tract. 1. huius libri cap. 2. ad finem vtque latius ostendendum infra, cum egerimus de vniuersali per intellectum, & modo, ac ratione, qua per hunc construitur: Ruit ergo contrariæ doctrinæ fundamentum, ac basis, cui potissimè innititur.

18 Rursus eius assertores, quod aiunt, ad homines impugno. Ipsi siquidem omnem indeterminationem, ac disunctionem à parte rei reiciunt, nullamque non ab intellectu proficisci existimant. Quo supposito, sic argumentor; vniuersale debet esse in pluribus diuisiue, nec sufficit, si in pluribus inferioribus collectiue sumptis reperiatur, aliàs aqua erit vniuersale respectu suarum partium actualium, cum per veram identitatem sit in eis collectiue sumptis, vt nemo potest inficiari: sed cumulus ille humanitatum, nec est; nec esse potest iuxta aduersarios in Petro, & Paulo diuisiue sumptis, hoc est in eorum quolibet seorsim, & independentem ab alio non enim indeterminatè, & disunctiue usurpatus, cum ipsi disunctionem, & indeterminationem quamuis à parte rei refutent, eique statui prorsus contrariam censent; non etiam determinatè, & copulatim acceptus; qui enim fieri potest, vt ea ratione indiuiduum aliquod hominis totam naturam humanam à parte rei complectatur, cum ea sit essentialiter per plura dispersa: Cumulus igitur ille à parte rei non est vniuersalis. Alia est eius ratio, prout est obiectum intellectus: nam quatenus tale in singulis indiuiduis reperibile est, & de singulis prædicabile, quod à natura intellectus nostri proficiscitur, qui collectionem illam formaliter, aut æquiuallenter disiungere, & indeterminare valet, si cut oportet vt ea possit tota de singulis indiuiduis prædicari, eisque inesse.

TRACTATUS IV.

De aliis speciebus vniuersalitatis
physicæ, & à parte rei.

CAPVT I.

De vniuersalitate denominatiua.

1 **H**oc est ea, quæ visitur: vbi forma aliqua denominans est in pluribus subiectis vna: Porro, vt eam exponam, & defendam, in primis est notandum, posse Deum vnam eandemque albedinem in pluribus subiectis collocare. Ita Caietanus 3. p. q. 3. art. 6. & Conimbricenses tom. 1. log. q. 8. art. 4. vbi etiam aiunt, neminem id inficiari: & quidem merito; haud enim est in eo maior repugnantia, quam in hoc, quod Deus absoluat albedinem ab omni subiecto, quod posse euenire, constat ex Eucharistiæ mysterio. Notandum est secundò, tum futura plura alba, vt latè à nobis probatum est supra lib. 3. huius operis tract. 3. cap. 6.

2 Quibus positis, sic argumentor: Vna, eademque albedo in multis albis v. g. tribus per veram

identitatem reperiri potest, nimirum, si Deus per miraculum eam in tribus constituat subiectis; ea ergo albedo à parte rei vniuersalis esse potest. Quod enim per inadæquatam tantum identitatem in tribus albis reperiretur, non obstat: nam etiam animal in communi tantum inadæquatè cum homine, & equo identificatur, & tamen eorum intuitu est vniuersale. Rursus quod non essent tunc tres albedines, sicuti foret vna, haud magis obest: nam essent tres albedines in concreto, cum albedo in concreto sit album, ac tunc darentur tria alba: aliundè verò esset tunc vna albedo in abstracto: hoc autem ad ad vniuersalitatem albedinis eo in euentu sufficeret, alioqui homo v. g. non erit vniuersale per intellectum, siquidem tantum est vnus in abstracto, seu prout abstractus à singularitatibus, multiplex vero solum in concreto, siue prout singularitates concernit. Demum, quod albedo non posset tunc prædicari de pluribus albis, falsumque dictu foret, aliquod album trium esse albedinem, non obstat: etenim albedo per modum vnus cum subiecto de pluribus albis prædicari posset, hoc pacto, hoc album est album, & illud, illudque album est album, quod ad vniuersalitatem albedinis sufficeret, eo in euentu: Tum, quia particula, *omnis*, est syntagorema vniuersale, cum tamen se solo prædicari, aut subiici non possit, sed solum in consortio alterius, quod saltem subintelligatur: tum etiam, quia aliàs species non erit vniuersale, cum numquam prædicari possit absque eo, quod simul cum illa genus, saltem implicitè, prædicetur.

3 Ceterum id genus vniuersale, quod modò explicatum est, negant Balthasar Tellez 1. p. summæ philosophicæ disp. 5. in logicam sect. 3. & Conimbricenses q. illa 8. in præfationem Porphyrij art. 4. paulò suprà citatis, vbi etiam allegant Scotum in 1. dist. 1. q. 2. a. 2. & Bargium super eundem Scoti locum. Pro quibus opponens primò, ex nostra sententia sequi, vniuersale à parte rei, non tantum de possibili, vt aiunt, & in alia, eaque miraculosa rerum serie, sed de facto, ac citra miraculum. Sequela probatur: namque, si posita diuinitus vna numero albedine in multis subiectis, ea, aut, si mauis, album esset vniuersale, quidni etiam modò, actio cognitio, vnio, forma, sint vniuersales à parte rei, & ante omnem considerationem intellectus; quandoquidem earum quæuis vna existens, nihilominus plures tribuit denominationes pluribus subiectis, vt cum per eandem actionem, aut plures causæ dicuntur agentes, vel plures effectus producti; aut per eandem cognitionem plura obiecta cognita; aut per vnionem vnam, & eandem plura extrema vnita; aut denique per eandem formam v. g. animam rationalem omnia corporis membra informata, & animata. Consequens autem est absurdum: namque vniuersale haud dari à parte rei, saltem in hac rerum serie, tuentur Aristoteles lib. 1. de anima textu 8. *Vniuersale inquit nihil est, aut posterius est*, subaudi actibus intellectus: Aueroës lib. 12. metaph. comment. 27. *Vniuersalia, aïens, non habent esse extra animam*: Auicenna lib. 5. metaph. his verbis, *equinitas secundum se, (id est à parte rei) tantum est equinitas, non vna vel plures*: quod, si non vna, eo in statu, certè, nec vniuersalis: B. Thomas opusculo de ente, & essentia cap. 4. & 1. p. q. 8. a. 1. & 7. metaph. lect. 1. 3. eiusque sectatores omnes, præsertim verò Caiet. citato loco de ente, & essentia, Capreolus in 3. dist. 5. q. 3. art. 3. Sotus q. 2. vniuersalium, Soncinas 7. metaph. q. 40. Egidius in 1. q. 2. prologi, & dist. 12. p. 4. item extra sculam B. Thomæ,

Durandus

Durandus in 1. dist. 3. q. 5. & passim alij: Ex nostris quoque Suarez tom. 1. met. disp. 6. sect. 5. Rubius q. 4. vniuersalium, Cardinalis Toletus de vniuersal. Conimbricenses, Hurtadus, Arriaga, Tellez, & plerique alij: Quamuis autem Antonius Andreas 7. met. q. 18. & Ioannes Monlorius speciali disp. de hac re cap. 5. & 6. alique Scotistæ vniuersale à parte rei admittant, id parum nobis prodesse videtur: hi namque authores non sine distinctione aliqua graduum formali, siue ex natura rei ex huius parte concedunt vniuersale: nos verò illud concedimus à parte rei, circumscripta omni distinctione ex natura rei, imò etiam virtuali. Respondeo tamen concessa sequela. Consequens autem haud est absurdum, haud aduersus tot, tantosque scolasticos, quippe quibus negant vniuersale à parte rei, vel absolute, vel saltem, nisi admissa prius aliqua distinctione graduum, sermo est, non de vniuersali denominatione coalescente ex forma vna, & multis subiectis, sed de aliis, qualia sunt homo v. g. respectu Petri, & Pauli, animal intuitu hominis, & equi, albedo contemplatione huius, & illius, alique id genus.

4 Obiicies secundò ad vniuersale quodlibet requiri inferiorum multiplicitem: atqui albedo posita in multis subiectis haud propterea esset in se multiplex: ergò nec vniuersalis. Respondeo, albedinem multiplicatum iri in concreto, siue, vt loquuntur alij, adiectiuè, si collocaretur in tribus subiectis: tunc enim forent tria alba: Quamquam autem hæc multiplicitas albedinis in concreto sumpti siue albi esset tunc realis inadequata, & cum aliqua identitate coniuncta, nihil obstat: tum, quia diuinarum personarum distinctio haud est sine earum identitate aliqua in tertio; & tamen persona vt sic earum respectu est vniuersale: tum, quia intuitu formalitatum sola ratione distinctarum, ac realiter prorsus earundem potest esse aliquod vniuersale: quorum alterum ostensum est à nobis supra tr. 1. c. 3. & alterum c. 4.

5 Et quidem iuxta Conimbricenses, & Balthasarem Tellez vbi supra creator est vniuersale contemplatione huius, & illius, quamuis non sit, nisi vnus creator, Deus scilicet optimus maximus, eò videlicet, quod concretum istiusmodi sit pro formali, videlicet penes relationem creatoris haud dubie multiplicem, multiplex, vt vt pro materiali sit vnum: A fortiori ergò, si diuinitus plura subiecta per eandem albedinem essent alba, hæc multitudo sufficeret ad vniuersale: tum enim album esset multiplex absolute, & nulla sine adiectione, cum tamen fateantur aduersarij creatorem modò non esse multiplicem, nisi cum hoc additamento, formaliter, aliove simili: esset quoque in eo euentu multiplicitas in vniuersali à pluribus albis abstracto penes id, quod album, aut semper, vt plures putant, aut certè sæpius importare solet in recto, cū tamē creator de obliquo duntaxat multiplicetur in aduersariorum principiis.

6 Obiicies tertio: albedo est singularis, vtcunque in multis collocata subiectis diuinitus, ac per miraculum: non ergò vniuersalis. Consequentia liquet, quia vniuersale, & singulare opponuntur. Antecedens etiam: quia id est, quod supponitur à nobis, vnam scilicet numero adeoque singularem albedinem multis subiectis à Deo posse donari. Respondeo, eam fore tum singularem, & vniuersalem, sed diuersimodè: esset namque singularis sumpta in abstracto tantum, siue prout albedo, vniuersalis verò, quatenus accepta in concreto, simul, & abstracto, siue prout album, & albedo.

7 Obiicies quartò: album importat intrinsecè, & essentialiter solam albedinem, extrinsecè verò, & duntaxat connotatiuè subiectum: cum enim hoc sit substantia, qui potest pertinere quidditatiuè ad album, quod est in prædicamento qualitatis: nisi verò eadem res possit esse simul in duobus prædicamentis, quo tamen nihil dici posse videtur absurdus: iam ergò fieri nequit, vt album sit vniuersale, ea facta hypothesi, de qua sermo hactenus: nam quod est vniuersale, debet intrinsecè, & in se esse quodammodò multiplex: alioqui, si extrinseca multiplicitas, ac tantum connotata ad id sufficiens est, quidni Deus sit vniuersalis merito vnitatis suæ, nec non multiplicis creaturarum, quam connotat, ac respicit?

8 Sed inprimis album includere intrinsecè, & essentialiter, non tantum albedinem, sed etiam subiectum: à nobis supra demonstratum est lib. 3. huius operis tract. 3. cap. 3. Quod autem obiicitur in contrarium, ita fore, vt album pertineret quadantenus ad prædicamentum substantiæ, soluendum est à nobis in metaph. lib. 3. tract. 1. cap. 1. ad eius finem. Rursus permitto, album haud includere intrinsecè subiectum: at certè includit, tum albedinem, tum eius inhærentiam, vt nemo non fatetur, & meritò quoniam albedo separata ab omni subiecto, & nulli inhærens haud esset propriè album. At in hypothesi, qua de agimus, albedo multiplicem haberet inhærentiam, pro multiplicitate subiectorum, quibus inesset: iam ergò esset album multiplex, sicut ad vniuersale oportet, intrinsecè scilicet, & essentialiter, & non extrinsecè tantum, & connotatiuè.

C A P V T II.

De vniuersalitate causali & relatiua.

9 Vniuersalitas causalis ab aliquibus adinuenta neotericis est, ea quam causa quævis, præsertim verò prima, & omnipotens suis tribuit effectibus. Cuius enim, inquiunt, cognitio vna confusè representans plura, ea vnum, & vniuersale denominet, & omnipotentia Dei maximè vna, omnesque res creatas, & creabiles continens eas vnum, & vniuersale nequeat denominare: Et quidem creaturas denominari quodammodò ab omnipotentia creatoris innuisse videtur B. Dionysius cap. 15. de diuinis nominibus in hæc verba; *sicut linea à centro in circumferentiam egrediuntur, & in centro sunt vnum: & quo magis à centro distant, eò plus distinguuntur, ita creata omnia, quæ à Deo prodierunt, in Deo vniuntur, & sunt vnum: quo vero plus à Deo recedunt multiplicatione quarundam ex aliis, eò plus diuiduntur quoad esse, quod habent in ipsis.* Hoc autem ipso, quod creaturæ sint vnum per denominationem ab omnipotentia creatoris, non est, cur in vniuersale quoddam vi huius vnitatis non coalescant: ex se namque multiplicitem habent: præter hanc autem, & vnitatem nihil aliud ad vniuersale requiritur, quippe quod definiri solet, vnum multa. Atque de hoc vniuersalis genere locutum fuisse censent hi recentiores Platonem, cum asseruit reperiri vniuersalia quædam separata à parte rei, & ante omnem intellectus nostri considerationem.

10 Cæterum hanc opinionem paucis arbitrari placitum: mihi certe haud aridet. Primum, quia cognitio, per quam distinctè, & clarè cognosco Petrum

Petrum v.g. & Paulum, non facit eos vniuersale: & tamen est vna in se, & eos continet intentionaliter: est igitur omnipotentia Dei sit in se vna realiter, & creaturas omnes distincte contineat, haud propterea vllam eis tribuet vniuersalitatem. Secundò, quia cognitio confusa, vt obiter exemplum, quo potissime nituntur aduersarij, demoliar, ideo confert vnitatem, & cum ea vniuersalitatem rebus sibi obiectis, quia inter eas non distinguit, siue, quia nullam earum prout ab altera condistinctam, ac sine illa repræsentat. Atqui omnipotentia Dei, & quauis alia causa distinguit suos inter effectus, estque cuiusvis prout condistincti à quocunque alio, ac sine illo productiua: haud ergo eis vnitatem vllam, aut vniuersalitatem imperit. Tertio, & paulò aliter: Cognitio confusa est rerum, in quas fertur duntaxat repræsentatiua sub ratione aliqua communi, cum tamen causa, quæ ea cunque sit haud sit productiua effectuum suorum, nisi in particulari, ad easque ita sumptas, & non tantum ad aliquam rationem eis communem referatur: haud ergo in præsentī recte arguitur à cognitione ad causam physicam.

29 Quartò, vt constat, quam parum profit aduersariis testimonium Dionysij, lineæ omnes dicuntur quodammodo vniri in centro suo: at non propterea quispiam dicet centrum lineis à se exeuntibus vniuersalitatem tribuere vllam: quamuis ergò creata omnia dicantur veluti vnita in Deo reperiri, non ob id vlla eis vniuersalitas ab omnipotentia creatoris proveniet. Quintò, vt quidpiam tribuat vnitatem vniuersalem, opus est id, cui tribuitur dici absolute vnum, & sine vlla limitatione: quo pacto cognitio confusa, & vniuersalis, vt obiectum multiplex denominat absolute cognitum aliqua cum confusione, sic etiam illud absolute denominat vnum. At creata omnia haud denominantur vnum quid absolute propter eorum in Deo continentiam, sed cum additamento quodam, videlicet *vnum in omnipotentia creatoris*: quod quidem non tam est ea esse absolute vnum, quam omnipotentiam esse vnam: vti, cum dicitur creaturas omnes, antea, quam fierent, in Deo extitisse, & vixisse iuxta illud Ioan. *quod factum est in ipso vita erat*, haud sensus est, eis vitam aliquam, aut existentiam conuenisse, sed potius soli Deo earum creatori.

30 Tandem quod huius vniuersalis haud vnquam venerit in mentem Platoni, neminem reor negaturum, nisi, qui in eius scriptis parum sit versatus: certè in eis nè vnum reperies testimonium, quod huic commento faueat. Quid autem tantus Philosophus intellexerit nomine idearum vniuersalium à singularibus quodammodo separatarum, supra tractatu secundo, capite primo explicuimus, quantum ex variis eius locis coniectura potuimus assequi.

31 Quod attinet ad vniuersale relatiuum, aliqui Doctores censent, possibile esse vniuersale à parte rei sine vlla distinctione graduum, eò quod humanitas Petri v.g. & humanitas Pauli à parte rei sit vna, & multiplex: multiplex, vt exploratum est, vna, eò, quod similitudo sit vnitas saltem impropria, teste Aristotele 5. metaph. vtraque autem humanitas fiet inuicem similis: quod, si hæc vnitas positiua, licet impropria ad vniuersale non sufficiat, certè nè per intellectum fieri poterit vniuersale: nam per eum res distinctæ haud sunt, nisi improprie vnum: quis enim dicat, Deum, & lapidem esse proprie, ac strictè vnum, eo quod intellectus ab eis rationem communem substantiæ, vel

entis abstrahat? Porro hæc vniuersalitas à parte rei merito dici potest relatiua propter id, quod eius forma, videlicet vnitas sit relatio prædicamentalis similitudinis. Verum displicet hæc etiam sententia: Primum, quia vnitas formalis ad vniuersale requiritur, & fundamentalis non sufficit, vt per se patet, vtque omnibus est in confesso: & quidem alias vniuersale, non per vnum in multis, sed per multa breuius definiri posset, & deberet, siquidem multitudo omnis vnitatem aliquam fundamentalem continet, & essentialiter includit: at similitudo est vnitas fundamentalis, non formalis, & actualis.

32 Alia quoque de causa mihi non probatur ea opinio: quoniam aggregatio illa humanitatum vi similitudinis physica ad vnitatem quandam coacta haud est de aduersariorum sententia in omnibus indiuiduis speciei humanæ, nisi collectiue sumptis, haud est in eorum quolibet seorsim ab alio, sicut ad vniuersale oportet. Quæro enim, vt sit à parte rei? certè non disunctiue, & indeterminatè usurpata: hi enim, quibuscumque lis, nullam à parte rei indeterminationem, aut distinctionem agnoscunt: non etiam copulatiue, ac determinatè accepta: id enim esset, nullam humanitatem esse extra Petrum, nullam non in illo, idque destinatè, quo tamen, quid magis stultum? Tertio aduersarij hominem in communi negant esse vniuersale respectu veri, & picti: at ambo sunt à parte rei similes analogice in ratione hominis, adeoque vnum quodammodo: vnitas ergò secundum quid, & impropria haud semper sufficit ad vniuersale. Quartò tandem similitudo, & dissimilitudo semper coherent cum distinctione graduum, vt superius visum: perperam ergò docent aduersarij, non distinctis gradibus metaphysicis, vi tamen solius similitudinis reperiri vniuersale à parte rei.

33 Atque ex dictis constat primò, nullam esse rationem, qua nituntur aduersarij: nam inter actum intellectus, & similitudinem physicam hoc interest, quod actus intellectus faciens vniuersale, rebus illis, quas confuse cognoscit vnitatem formalem tribuit, & non fundamentalem, cum potius hanc in eis supponat. At similitudo prædicamentalis haud facit similia vnum formaliter, haud, nisi fundamentaliter tantum. Quid mirum ergò, si more actus intellectus ad vniuersale non sufficiat? Constat secundò, nullam esse replicam eiusdem argumenti, quam sic quidam instaurant: maior est similitudo physica, quam intentionalis: illa enim est intrinseca, & vera similitudo, hæc extrinseca, & adumbrata: posterior ergò, cum ad vniuersale sufficiat, quidni, & prior? constat, inquam, nihil esse in hac replica momenti: siquidem ad vniuersale attendi magis debet ad vnitatem, quam ad similitudinem; vnitas autem perfecta ab intellectu actu, & similitudine intentionali maior est, quam, quæ proficiscitur à similitudine physica: quid ergo interest, si hanc similitudinem esse maiorem illa in ratione similitudinis? Denique constat, aliam etiam esse rationem dissimilitudinis inter vtranque similitudinem, quod ad præsens attinet: namque de aduersariorum principiis similitudo physica à parte rei haud est coniuncta cum indeterminatione, ac disunctione ad vniuersale, vt toties dictum superius est requisita; cum tamen intentionalis similitudo, actusque intellectus nostri confusus possit, ac soleat distinguere, atque, vt sic dixerim, indeterminare.

TRACTVS V.

De vniuersalitate Intentionali.

CAPVT I.

An res fiant vniuersales per intellectum.

- 1 NTIQVI Nominales, quorum est mentio apud B. Thomam 1. part. quaest. 14. art. 15. & Albertum Magnum tract. 1. vniuersalium cap. 1. communiter censentur negasse res fieri vniuersales per intellectum, & non agnouisse vllum vniuersale, quod non esset nomen exterius, aut certe interius. Idem postea secuti videntur nuperi Nominales insistentes vestigijs Okami 1. part. log. cap. 14. & 15. & in primum sent. distinct. 2. quaest. 4. & quodlib. 5. & quaest. 12. & 13. id ipsum ante utroque edocuerunt Heraclitus, & Cratylus, necnon Epicurei, atque nouae Academiae professores.
- 2 Primum huius sententiae fundamentum esto, Quidquid est in rerum natura, si solum Deum excipias, est in certo, ac definito tempore, & loco: sed homo vniuersalis, siue in communi sumptus haud est in aliquo destinato tempore, aut loco, videlicet hic magis, quam alibi, aut nunc magis, quam postea, vel antea, sed potius ab his conditionibus abstrahit, easque tantum forciat, prout est Petrus, v. g. aut, Paulus, aliudve indiuiduum: repugnat igitur in rerum natura homo vniuersalis per intellectum factus, & non in singulari, sed potius in communi usurpatus: quae autem est hominis, ea etiam est, quod ad praesens attinet, quarumvis aliarum rerum conditio.
- 3 Secundum eius opinionis argumentum esto, ex contraria sequi, Petrum, v. g. & Paulum esse, & non esse idem inter se, idque realiter, & verè: non esse quidem, vt per se, ac sponte sua patet: esse verò, quia quae sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se in creatis: Petrus autem, & Paulus nequeunt non esse idem vni tertio, videlicet homini vniuersali per intellectum facto, huiusmodi si semel admitratur vniuersalitas. Declaratur, & confirmatur, animal, & Petrus sunt idem inter se, quia sunt idem in homine, vt cernere est in hoc syllogismo in modo Regis Darij: omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal: At Petrus, & Paulus sunt idem in homine, huius respectu vtriusque, communitate, atque vniuersalitate admissa, vt constat ex hoc syllogismo, si minus in modo Darij, aliove primae figurae, at certe ad secundam pertinente figuram: Petrus est homo, sed Paulus est homo, ergo Paulus est Petrus: Quidni igitur ambo sint idem inter se? Atque hinc claret, non satisfacere huic difficultati, quod respondent Conimbricenses quaest. 1. in praefat. Porphyrij art. 2. ad tertium; hominem esse terminum communem, & propterea vi illius Petrum, & Paulum haud esse idem inter se: ita enim si res haberet, nec Petrus, & animal beneficio vnionis cum homine possent esse idem inter se se: quin etiam nullus modorum, quos praescribit Aristoteles, & quos Dialecticorum schola tradit his versibus: Barbara celarent, &c. esset utilis: omnes enim colligunt, aut negant identitatem extremorum inter se se propter eorum

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

identitatem, vel distinctionem in tertio, quod sit terminus communis, siue vniuersalis.

4 Tertium eiusdem sententiae fundamentum sic habet: Quidquid est in rebus, est singulare: nihil enim est in eis, quod, aut non sit improductum, & à se, aut productum, & ab alio: illud autem est summè singulare, & vnum, Deus videlicet Optimus Maximus: hoc verò, quodcumque sit, nequit etiam non esse singulare, cum iuxta Aristotelem 1. metaph. cap. 1. & omnes Philosophos, actio omnis, & effectio sit ad singulare, & vnum, atque ignis v. g. (par autem est ratio cuiuscunque alterius causa) non rationem communem caloris, sed hunc numero producat. Tum sic; singulare, & vniuersale opponuntur, nec potest aliquid vtramque simul habere denominationem: quando quidem igitur omne, quod est in rebus est singulare, vt visum, nihil esse poterit vniuersale, quantumcunque ab intellectu confusè cognoscatur.

5 Caterum his argumentis facile potest responderi. Ad primum dices, omnem rem, Deo solo excepto, eo modo, quo est, esse, non semper, & vbiq; sed potius alicubi temporis & loci naturam autem vniuersalem hominis v. g. aut alterius speciei, vel generis non esse in mundo penes se totam, ita enim infinite patet, sed penes aliqua indiuidua sua: atque quoad hæc eam esse in certo aliquo, ac definito tempore, & loco. Hinc claret, ingens esse illius à Deo discrimen: hic etenim nullis temporum, aut locorum finibus circumscribitur se toto sumptus, illa vero fines eos respuit, non se tota, sed inadæquate sumpta cum interim penes aliquas sui partes, sui, inquam, id est in se realiter clusas ita finiri deponat: hic penes id sui, quod existit ita est incircumscriptus, illa vero circumscribi non patitur, at quatenus infinita inferiora realiter non existentia complectitur: tandem hic nulli loco, aut tempore est illigatus, quia per omnes vtriusque differentias longe, lateque vagatur, idque actu, illa vero sic nunquam, & nunquam adstricta est, quia tantum potest esse vbius, & quodcumque. Quae cum ita sint, ex cuiuscunque creaturae imperfectione in ordine ad tempus, & locum, Deique quoad vtrumque summa perfectione haud potest colligi, nihil fieri vniuersale per intellectum.

6 Ad secundum argumentum dices, Petrum v. g. & Paulum non esse idem inter se quod autem obicitur, esse eos idem vni tertio, videlicet homini, hic, si semel sit vniuersalis, friuolum est: nam eum dicitur, Petrum esse hominem, perinde est, ac eum esse aliquem hominem, & cum Paulum esse hominem, similiter iuxta est, atque eum esse aliquem hominem neutrum vero significatur esse omnem hominem: at aliquita, vt sic loquar, importat, non vnitatem, sed potius disunctionem, aut diuersitatem: ita ergo alteruter est homo, vt non propterea sint idem vni tertio, videlicet, quia, vt dictum est, homo neutiquam est vnum quoddam respectu illorum. Et quidem per se patet, non probè inferri, Petrum, & Paulum esse idem inter se ex eo, quod, tum hic, tum ille sit aliquis homo. Hæc autem ratio non procedit in homine respectu animalis, & Petri: haud enim in syllogismo, quo vtrumque necit, sumitur omnino disiectiue, & vagè, sed potius copulatiue, quemadmodum ad eius vnitatem oportet.

7 Illustratur solutio: Vt aliqua sint idem inter se ex eo, quod sint idem vni tertio, debent ei esse idem in aliqua figura illarum, quae sunt ab Aristotele traditæ, & à cæteris philosophis receptæ: at Petrus, & Paulus in nulla earum potest esse verè idem cum homine;

homine: quid ergo mirum, si inter se non sint idem, quantumuis sint idem quodammodo in homine, & hic per intellectum fiat utrique communis, & vniuersalis: maior est perspicua: minor suadet: haud enim in prima figura rectè vnias Petrum, & Paulum cum homine, hoc pacto: omnis homo est Petrus sed Paulus est homo; ergo est Petrus: haud etiam in tertia figura, hunc in modum: omnis homo est Petrus; omnis etiam est Paulus; ergo Paulus est Petrus: haud denique in secunda figura, de qua maius aliquantulum potest esse dubium: nam in hac omnes modi viles concludendi vulgo circumferri soliti constant aliqua premissa negatiua, non enim sunt, nisi quatuor, videlicet Cæsare, Camestres, Festino, & Baroco: quam ob rem, si dixeris: Petrus est homo, sed Paulus est homo: ergo Paulus est Petrus, nil mirum, si modus hic arguendi sit inutilis. Alia est ratio hominis comparatione Petri, & animalis: siquidem hac duo extrema probè cum illo vniuntur in prima figura.

8 Ad tertium dices, quidquid verè, ac propriè vnum est in mundo, esse singulare, adeoque nihil tale esse vniuersale: at aliquam collectionem plurium rerum à Deo productarum, præsertim iunctis rebus ab eo produci possibilibus esse vniuersalem per intellectum confusè cognoscentem, imò multas: eiusmodi autem collectio haud est singularis propriè loquendo, sed rerum singularium cumulus quidam vel, si mauis, dic iuxta doctrinam B. Thomæ, Conimbricèsum in præsentem, & aliorum, eam esse singularem: vniuersale autem, & singulare non distingui actu, sed virtute, ac ratione ratiocinata, & perinde vtramque denominationem eidem collectioni posse conuenire.

9 Quapropter certissimè, & indubitanter tenendum est, res fieri vniuersales per intellectum. Ita Aristoteles lib. 1. perihermenias cap. 5. & 1. poster. cap. 2. & lib. 7. metaph. c. 14. & iisdem locis passim eius interpretes. Ita cum B. Thomæ, & Scoti vtriusque assensu. Ita etiam nostræ societatis Iesu Doctores. Ita denique scholastici omnes, si initio capitis relatos excipias. Fauent præter alios Patres Damasceus lib. 1. fidei orthodoxæ cap. 11. *opera pretium autem est nosse, aliud esse re conseruare, & aliud ratione, & intelligentia. In omnibus sanè creaturis distinctio suppositorum re ipsa consideratur: re enim Petrus, & Paulus concipitur distinctus: Communio autem nature, affinitas, & vnio, ratione, & intelligentia consideratur: mente enim concipimus Petrum, & Paulum eiusdem nature esse, & vnionis nature communionem habere: Quisque eorum est animal rationale mortale: & quisque eorum est caro animata, anima quidem rationali, & intellectuali: hac igitur communis natura ratione est consideranda: nam supposita non in se inuicem sunt. Nec non Augustinus in categoriis cap. 7. nam ibi explicatis genere, specie, & differentia, (quæ quis vniuersalia aut per intellectum, aut certè facultatem elocutiua fieri neget?) eadocet non esse voces solas, aut conceptus, sed per denominationem ab his res ipsas, his verbis; *genus est animal: differentia bipes, quadrupes: species homo, equus.* Denique Anselmus de incarnat. verbi, & non sine graui oppositæ opinionis censura: *cautissimè, inquit, ad sacra pagina questiones accedant, sunt monendi illi utique nostri temporis Dialectici (imò Dialectica heretici) qui quidem non, nisi statum vocis putant esse vniuersales substantias, Et mox indidem: qui enim nondum intelligit, quomodo plures homines in specie sint vnus homo, qualiter in illa secretissima, & altissima natura comprehendit, quo modo plures perso-**

na, quarum singula quæque est perfectus Deus, sint vnus Deus?

Hæc sententia probatur primò autoritate tot, tantorumque Doctorum, & Patrum. Secundo solutione argumentorum. Tertio, quia intellectus potest ratione distinguere ea quæ sunt realiter idem, vt inferius constabit: ergò & poterit realiter plura & diuersa confundere, & vnum reddere, prout ad vniuersale oportet. Quartò, quoniam alias omnis prædicatio vniuersalis erit falsa, siquidem sola vox vniuersalis de voce à se realiter distincta, aut conceptus de conceptu prædicabuntur; quid autem falsius, quam, cum dicitur homo ex. g. est animal, eam vocem dissyllabam *homo*, esse vocem trissyllabam *animal*, vel apprehensionem distinctam priori interius respondentem esse apprehensionem confusam, quæ posteriori responderet: Quintò, quia nomina vniuoca, & vniuersalia, vel aduerarij concedunt: at vniuoca iuxta omnes sunt, quorum nomen est commune ratio vero substantiæ nomini accommodata est omnino eadem: at res, siue substantia nomini vniuoco hominis v. g. accommodata non habet identitatem, siue vnitatem singularem, & numericam, vt luce clarius: ergò vniuersalem: sexto tandem: pleræque scientiæ sunt, non de singularibus, sed de vniuersalibus: at non de vocibus, & conceptibus vniuersalibus, alias nullæ essent scientiæ reales, nullæ non sermocinales, cuiusmodi sunt v. g. logica, & grammatica: ergo de rebus vniuersalibus: hæc ergo admittenda: Non me latet Heraclitum, Ephesum, & Cratylum eius discipulum, Epicureos quoque, & novos academicos huius initio capitis citatos, vt vniuersalia de medio tollunt, sic etiam scientias omnes negare, quo tamen placito nihil incitius, & stultius esse, & per se liquet, & in loco constabit.

CAPVT II.

Quatenus res fiant per intellectum vniuersales?

11 PRæmitto primò, naturam humanam Petri, & Pauli, ac cæterorum hominum ratione similitudinis esse vnā à parte rei vnitatem fundamentali, ac remota: quod Aristoteles 5. metaph. sapissimè à nobis citatus docet, & ipsa vnitatis natura demonstrat: cum enim similitudo dissimilitudini, quæ quædam diuersitas, seu distinctio est, opposita sit; sanè indiuisio quædam negari nequit, ac proinde vnitatis quam in indiuisione omnes collocant: quando autem vnitatis formalis, & proxima non est, solum fundamentalis, & remota esse valet. Præmitto secundò, cognitionem vniuersalem hominis in similitudinem omnium hominum tendere, non in actu signato, siue ita, vt eos similes esse apprehendat, aut iudicet, sed in actu exercito, eò, quod hominis rationem omnibus communem, & in omnibus æquè repertam concipiat.

10 PRæmitto tertio, cognitionem vniuersalem hominis, & eius à suis inferioribus præcisam ita tendere in similitudinem omnium hominum, atque eorum vnitatem fundamentalem, vt ab ea vnitatem formalem accipiat, quam postea in obiectum suum refundat, & quam ei velut acceptam referat: quod in hunc modum declaro à simili, vt aiunt: actus liber voluntatis nostræ tendens in bonitatem obiectiuam & radicalem, seu fundamentalem obiecti externi ab ea bonitatem formalem & proximam

nam haurit, quam pro posteriori in ipsum obiectum externum reicit, vt in materia humanorum actuum communiter Theologi docent: idem igitur seruata proportione de vnitatis actus, & obiecti vniuersalis dicendum est.

13 Præmitto quarto; vt actus ille confusus nostri intellectus ab vnitatis fundamentalis obiecti vnitatem formalem in obiectum refluam mutuetur, meram, ac solam similitudinem obiecti per ipsum attingi debere: qua ratione vt actus bonitatem radicalis cursus v. g. amplectens cursum formaliter bonum efficiat, in solam eius bonitatem præscindat omni malitia tendere debet: huius ratio est, quia, si multipliciter, ac dissimilitudinem obiecti actus considerat, illud ratione multiplicet, ac diuersificet, necesse est: ergo vt illud omnino vnum ratione nostra efficiat, ab omni multiplicitate, ac dissimilitudine præscindere debet. Porro sicut bonitas moralis actus voluntatis non præscindat, sed positiua est, est actus bonus à malitia obiecti præscindere debeat, ita similiter vnitatis formalis actus vniuersalis in obiectum refluam esto à multiplicitate, ac diuersitate necessario præscindat, est nihilominus positiua quodammodo, vt in superioribus est non semel à nobis animaduersum.

14 Præmitto vltimo, præcisionem rationis communis à suis inferioribus in horum similitudine radicatum duplicem esse, vt notauit B. Thomas 1. part. quæst. 85. art. 1. ad 1. & Boetius in proemio Porphyrij, videlicet, aut per modum compositionis, aut per modum simplicitatis, vel, vt alij loquuntur, negatiuam, aut præcisiuam. Præcisio negatiua, seu per modum compositionis est, cum intellectus rationem communem inferiora esse negat, vt, si quis hominem in communi reuocat esse Petrum, Paulum, ac cæterorum indiuiduorum collectionem, coneturque esse reuera aliud quidpiam; & hinc præcisio est falsa, atque vniuersale non constituit, eo, quod à multiplicitate non præscindat, sicut oportere ex anteriori constat præmissis. Præcisio, vel abstractio præcisiua, seu per modum simplicitatis est, cum intellectus rationem communem sine inferioribus concepit; in quo nulla est falsitas, fictio nulla, cum non sit iudicare, hoc non esse illud, sed de hoc cogitare, non de illo, ad quod pertinet illud Aristot. 2. physicorū c. 18. *abstractum non est mendacium*: ea quoque ratione Samuel lib. 3. regum cap. 16. non fictè, sed verissimè dixit, *ad sacrificandum Domino veni*, cum tamen ad vngendum David venisset, eo scilicet, quod vnum finem dixerit, alium verò non negarit, sed ab eo præciderit, seu quod iuxta est, eo, quod vnum aduentus sui finem sine alio dixerit.

15 Quibus positis cognitio confusa hominem, v. g. à suis inferioribus præscindens eum vniuersalem formaliter constituit, & denominat eo, quod in obiectum reipia multiplex, & fundamentaliter vnum vnitatem formalem ab ipso emendicatam cum fœnore refundat, vt superius explicatum est: ita ergo in eiusmodi vnitatis intellectuali, & multiplicitate reali obiecti eius consistit vniuersalitas.

C A P V T III.

Quod fiant res vniuersales ab intellectu per obiectiuam præcisionem rationis communis à suis inferioribus.

16 Vt melius innotescat modus ille nuper explicatus, quo fit vniuersale per intellectum, ac P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

curate discutiendum est, num ratio nostra obiectiue præscindat conceptum communem, & vniuersalem à suis inferioribus, id est, an his incognitis, illum cognoscat, vel potius ab eis tantum formaliter præscindat conceptum communem, illaque non cognoscere dicatur, non, quod ea ignoret, sed, quod confuse, & imperfectè cognoscat.

17 Præcisionem obiectiuam variarum formalitatum ab alijs, & multo maxime communium à particularibus sibi subiectis, & à se reipsa, actuque prorsus indistinctis tumentur omnes auctores, quos in metaph. lib. 2. tract. 4. cap. 2. & 1. pro distinctione virtuali in creatis laudabimus: præsertim verò B. Thomas multis in locis, Carthusianus, & apud eum Petrus de Tarantasia in 1. distinct. 2. q. 2. Capreolus etiam in 1. distinct. 8. q. 8. a. 2. Caietanus de ente, & essentia quæst. 12. ad finem, Ferrara lib. 1. contra gent. cap. 3. §. vnde, si quæretur, clypeus Thomistarum quæst. 10. in Porphyrium conclus. 2. Iauellus 12. metaph. quæst. 19. art. 2. conclus. 2. Hispanensis in 1. distinct. 8. quæst. 4. art. 4. ad 6. & 8. Soncinus quæst. 4. ad 6. Aegidius in 1. dist. 6. 1. p. distinctionis quæst. 3. art. 1. Albertus in 1. dist. 8. art. 3. & 4. Syluester 1. p. constati, q. 13. art. 7. §. 6. Torrez 1. part. q. 28. art. 2. d. 1. part. 2. Franciscus à Christo in 1. distinct. 2. quæst. 3. conclus. 4. Heruæus quodlib. 3. quæst. 2. Et quodlib. 8. quæst. 1. Bonauentura in 1. distinct. 8. art. 1. q. 1. ad vltimum, Richardus dist. 3. art. 2. Baconius in 1. dist. 2. quæst. 2. art. 3. Andreas de Nouo-castro dist. 3. quæst. 1. §. ad confirmationem, Toletanus dist. 8. quæst. vnica art. 2. conclus. 4. Argentinas in 1. dist. 6. quæst. 1. art. 2. ad 4. Henricus in summa. art. 51. quæst. 2. & 3. Gotfredus apud Aureolum in 1. dist. 8. quæst. 3. art. 1. Alensis 1. part. quæst. 23. memb. 4. art. 1. Rubinius in 1. distinct. 8. quæst. 4. art. 1. conclus. 4. Marfilius quæst. 12. art. 3. 2. part. articuli, Auerroes 12. metaph. comm. 39. Abulensis quæst. 7. ad caput 6. Exodi, Dionysius Cisterciensis in 1. distinct. 22. quæst. vnica art. 2. conclus. 6. Palacios in 1. dist. 2. disput. 2. versus finem, Niphus 12. metaph. disp. 13. cap. 4. Ex nostris autoribus Molina, Suarez, Toletus, Conimbricenses, Tellez, Rubius Coninch, Martijon, Vallius, & Campton in Met. citandi, cum erit nobis sermo de distinctione virtuali in rebus creatis. Quamuis autem horum auctorum non pauci de Deo tantum sermonem habeant, propterea negari non potest, quin nobis faueant: nam, si prædicata diuina summe vna intellectus noster præscindere potest inuicem ex parte obiecti, à fortiori concedendum est, eam illi vim inesse respectu eorum, quæ nobis conueniunt, præterquam, quod rationes, ob quas præcisionem obiectiuam in Deo adstruunt, respectu nostri eandem vim habeant.

18 Hæc ergo sententia mihi magis placet; eamque suadeo primò hunc in modum: eo ipso, quod vna formalitas obiecti ab alia virtualiter distincta sit, vna ab alia obiectiue præscindi potest: aut vna obiecti formalitas ab alia; superior videlicet ab inferiori virtualiter distinguatur, vt in Metaph. 1. 2. tract. 4. constabit: intellectus igitur vnā formalitatem ab alia præscindere poterit obiectiue. Maior suadet, tum, quia aptitudo ad prædicata contradictoria intrinseca magis, aut certe non minus in creatis repugnat, quam aptitudo ad prædicata contradictoria extrinseca, qualia sunt cognosci, & non cognosci: sed distinctio virtualis intrinseca reddit eundem realiter conceptum finitum, & creatum aptum ad prædicata contradictoria intrinseca, cuiusmodi sunt terminari, & non terminari; assimilari,

& non assimilari, &c. vt liquebit in metaph. vbi supra: ergo etiam reddere poterit eundem conceptum in nobis secundum diuersas formalitates aptum ad prædicata contradictoria extrinseca, videlicet cognosci, & non cognosci, in quibus præcisio obiectiua consistit: tum etiam, quia de eodem realiter contritionis actu supposita distinctione virtuali affirmat intellectus, eum, quatenus amor est, terminari ad diuinam bonitatem, & quatenus odium est, ad illam non terminari: intellectus igitur ex parte obiecti amore ab odio secum indentificato præscindit, siquidem ex parte obiecti aliquid de vno affirmat, quidquid sit an vtrumque, saltem apprehensum ex parte obiecti cognoscat, atque adeo vnum ab altero non perfecte, sed imperfecte præscindat: vbi autem hæc præcisio imperfecta, & inadequata possibilis sit, nullo iure negari potest perfecta, & adequata.

19 Rursus secundò suadet eadem sententia ad homines. In hac propositione, *homo est confusè cognitus*, terminus ille, *homo*, iuxta aduersarios supponit simpliciter, non personaliter, cum significet, rem prout subest secundis intentionibus, in qua significatione Hurtadus noster obiectiuarum præcisionum acerrimus infectator, & plerique eius affectus suppositionem simplicem collocant. At à termino simpliciter supponente non valet descensus sua ad inferiora, sicut valet ab eo, qui personaliter supponit v. g. ex eo, quod animal sit genus, haud bene inferitur, equum esse genus, aut hominem esse genus, vtrumque verò esse viuens, benè colligitur ex eo, quod animal viuens rationem obtineat: proinde talis descensus est infallibile signum suppositionis, & eius à simplici discrimen ab Hurtado, Toletio, Fonseca, & reliquis concessum: iam igitur ex eo, quod homo sit confusè cognitus, non sequitur, Petrum, & Paulum, ac reliquos inferiores ex parte obiecti confusè cognitos esse, adeoque ex parte obiecti cognitio hominis in communi ab eius inferioribus præscindit.

20 Præterea tertio suadet eadem opinio: Non magis requiritur aliqua distinctio formalitatis A à formalitate B vt prior illa formalitas sine posteriori ex parte obiecti cognoscatur, quam requiritur aliquid esse, vt quid absolute cognoscatur iuxta celebre illud Aristotelis pronuntiatum *quod non est, non scitur*: Atqui ad absolute cognoscendum aliquid non requiritur, vt id, quod cognoscitur, habeat simpliciter esse: igitur nec ad cognoscendam ex parte obiecti formalitatem A sine formalitate B haud est opus, vt vtrique formalitas actu, aut plus, quam virtualiter distinguantur inuicem, vt vè sint verè, & simpliciter vna, & altera: Maior est perspicua: minor suadet, quoniam intellectus merè possibilis immediate cognoscit: at ea nullum esse simpliciter habent, nullum sunt habitura.

21 Confirmatur, & declaratur. Plura ad tendentiam physicam, quam ad intentionalem requiruntur: quia ratione virtus physica v. g. calefactiua; & ignis propria nequit agere in distans sine medio, aut etiam mediatè in passum, quantumcunque distans, aut denique in passum physicè non existens, cum tamen agere possit intellectus triplici illo modo intentionaliter, & cognoscendo, vt est experientia testatissimum, quamuis igitur disputandi gratia permittamus, potentias physicas formalitatem aliquam obiectiue ab alia præscindere, & vnam sine alia vnire, producere, aut alio quouis modo physicè attingere non posse absque eo, quod vtrique formalitas vna, & alia sint, actuque, & simpliciter distinguantur;

tamen intellectus vnam formalitatem ab alia obiectiue præscindere, & vnam sine alia cognoscere poterit absque eo, quod vtraque formalitas sint propriè vna, & alia, aut simpliciter distinctæ inuicem: Hæc illa nostri intellectus toties in præsentia materia repetita subtilitas, in quam, prout à nobis explicatam, vis præscindendi obiectiue, & quod in se vnum est, diuidendi, optimè refundi potest.

CAPVT IV.

Vltior probatio præcisionis obiectiue.

22 Quando procul hominem conspicio nescius, an homo, vel aliud animal sit, cognosco esse animal, & non cognosco esse rationale, illiusque, & non huius rationem reddere possum: animalitatem igitur sine rationalitate prout tali re ipsa cognosco, & alteram ab altera ex parte obiecti præscindo. Hoc argumentum satis celebre in præsentia materia aduersariorum aliqui contemnunt: nullam tamen ab eis afferri solutionem comperio, quæ ex toto satisfaciat.

23 Quidam respondent, quod viso eminus homine, lateat rationale, & non lateat animal, & animalis, non rationalis à me ratio reddi possit, non ex eo proficisci, quod animal à rationali obiectiue præscindam secundum quod in recto includunt, & quatenus realiter identificantur, sed ex eo duntaxat, quod connotata animalis, & non connotata rationalis ex parte obiecti attingam, totamque entitatem hominis, qua animal, & qua rationale est in ordine ad sensationes, non vero in ordine ad discursus cognoscam. Contra tamen sic arguo: quod cognoscam ens in communi immemor hominis, & equi, & præscindendo ab vtroque, non oritur ex eo, quod connotata, siue effectus hominis, & equi ex parte obiecti à me neutiquam attingantur: igitur ex eo tantum oritur, quod ratio entis ab homine, & equo obiectiue præscindatur, ac proinde idem à fortiori dicendum est de animali procul viso, & confusè cognito: consequentia est perspicua: suadet antecedens, quoniam cognitio entis iuxta aduersarios ex parte obiecti cognoscit quidquid est ens, at connotata, siue effectus proprii hominis, & equi sunt reuera entia, nequit ergo fieri, quin cognitio entis ea ex parte obiecti attingat.

24 Secundò aduersus eandem solutionem sic arguuntur: Quando cognoscitur animal in communi, cognoscuntur connotata equi, & effectus eius proprii quod ergo tunc lateat equus, & non lateat animal, sed appareat non oritur ex eo, quod connotata animalis, non connotata equi attingantur ex parte obiecti, sicut aduersarij nituntur: consequentia est in aperto: probatur antecedens: cognito animali in communi, attinguntur ex parte obiecti sensationes in communi: at hinnitus, qui est proprium connotatum equi, est, tum virtualiter, tum realiter sensatio in opposita sententia: cognito igitur animali in communi, connotata propria equi ex parte obiecti dignoscuntur.

25 Tertio contra eandem solutionem sic arguo: Cum cognosco animal in communi, illud in ordine ad sensationes in communi percipio, non vero respectu sensationum in particulari, alias profectò animal in particulari dignoscerem: quod ergo sensationes in communi, non in particulari cognoscam, aut descendit ex eo, quod illas ab his obiectiue præscindam,

præcindam, & ita intentum adeptus sum, aut ex eo, quod cognoscant sensationes in communi in ordine ad alia connotata in communi, & rursus, quod hæc in communi, non in particulari dignoscantur, refundi debet in alia connotata, & sic in infinitum, quod sanè impossibile est, atque inintelligibile: Enimvero si hunc progressum in infinitum non renuas, ed, quod prima connotata alia secunda, & hæc tertia, & sic in infinitum respiciant, atque adeo intellectu ita ea cognosci nihil habere putes incommodi; in contrarium illud est, quod, licet infinitus is progressus absurdus fortasse non sit in ipsis connotatis, siue effectibus possibilibus, horumque alij ab aliis nullo sine pendere possint; cæterum in intellectu admitti, & ab eo cognosci nequit, eo, quod noster intellectus, quæ sunt eius angustiae, quæ imperfectio, & finitas, cognoscere actum infinita, atque inter illa distinguere non sustineat. En quam parum conferat aduersariis ad connotata, & effectus rerum confugere: siquidem in his eadem est difficultas, eadem vis nostri argumenti, atque in ipsis principis effectuum, & connotatorum.

26 Secundò alij respondent, voces significatiuas duplicem habitudinem importare, aliam ad res, aliam ad conceptus: quamobrem, licet vox, *animal*, eandem rem, atque hæc vox *rationale*, significet, at conceptum longe diuersum, & magis explicitum indigat: unde quod viso procul homine lateat rationale, & appareat animal, ideo est, quia ex parte obiecti attingitur totus homo quatenus animal, & quatenus homo est conceptu correspondente huic voci *animal*, non verò conceptu subiecto huic voci *rationale*; ac proinde animal à rationali, non ex parte obiecti, sed ex parte modi cognoscendi, siue quod in idem recidit, non præcisione obiectiua, sed præcisione formali præcinditur.

27 Prima tamen huius solutionis impugnatio sit ad homines. Cum cognosco hominem definitionis humanæ ignarus, hominem ab eius essentia, ac definitione, videlicet animali rationali, neutiquam à me præcindi censent plures aduersariorum: & tamen hominem non cognosco conceptu, seu claritate respondente huic voci complexæ, *animal rationale*: præcisio igitur animalis à rationali nequit in eo consistere, quod totum obiectum, animal nimirum & rationale cognoscatur ex parte rei ipsius, non tamen conceptu, qui huic voci, *rationale*, respondeat. Secundò eandem solutionem absolute impugno: nam iuxta illam eadem facilitate dici posset, cognito Deo, ex parte obiecti cognosci hominem, & equum, & infinitos effectus, quos Deus essentialiter respicit: quod verò effectus à cognito Deo ita lateant, ut nulla eorum ratio reddi possit, inde proficisci, quod non cognoscantur conceptu, seu claritate respondente his vocibus, *homo*, *equus*, &c. Quin etiam fingi posset, cognito Petro cognosci etiam ex parte obiecti cæteros omnes homines propter eorum cum illo identitatem specificam, & similitudinem: videri tamen eos latere: non quod reuera lateant, sed, quod minimè cognoscantur conceptu correspondente his vocibus, *Petrus*, *Ioannes*, *Ignatius*, &c. sed duntaxat huic, *Petrus*.

28 Tertiò eandem impugno solutionem. Prolata hac voce, *homo*, haudquaquam Deus cognoscit cognitivè vnquam conceptu correspondente prædictæ voci: ea namque vox simplex, cum talis sit, & non oratio integra, non significat iudicium, cui soli in Deo locus est, sed apprehensionem simplicem, cuius ille est incapax. At propterea quis ausit dicere, Deum absolute, & simpliciter non cognoscere hominem?

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

minem? Quod ergo viso procul animali rationali, illud esse rationale simpliciter, & absolute non cognoscam, nequaquam oriri potest ex eo, quod illud non percipiam conceptu respondente huic voci, *animal*, sed potius inde tantum, quod eiusmodi formalitas propterea talis ex parte obiecti meam subterfugiat cognitionem. Quarto tandem eam refello solutionem hanc in modum. Ibum, & albedo v. g. diuersis nominibus significantur, ac diuersis etiam cognitionibus: cognitio enim albi est concreta, & albedinis abstracta. At hoc non obstante, haud possumus perfectè præcindere album ab albedine, aut vnus, & non alterius rationem reddere. Quod ergo animal, & rationale diuersis nominibus exprimentur, neque non diuersis cognitionibus, altera clara, & altera obscura, hoc erit insufficiens, ut præcindatur animal à rationali, ut vnus ratio reddi possit, & non alterius.

29 Tertiò alij ex iis etiam, qui præcisiones obiectiuas nobiscum tuentur argumento proposito parum fidunt, eo quod solos actus abstractiuos præcindere posse obiectivè existiment, non vero intuituos: huiusmodi autem est actus ille, quo hominem procul visum animal esse tantum cognoscimus. Porro huius cogitationis duplex ab iis ratio adduci consuevit: Prima sic habet: cognitio intuitiva cognoscit obiectum sicuti est in se, ut ex eius definitione perspicuum: cognoscit ergo ex parte obiecti quidquid est in ipso, quin vlla eam formalitas lateat, aliàs obiectum non sicuti est in se cognosceret: Secunda ratio est, quoniam aliqua distinctio rationis fit per actus abstractiuos, quæ non fit per intuituos: at ea alia esse nequit, quam præcisiva ex parte obiecti.

30 Cæterum hoc discriminis inter notitiâ abstractiuam, & intuitiuam probare nequeo. Namque color à candore, & nigredine obiectivè præcinditur, aut certe nulla ratio communis à suis præcindi poterit inferioribus: sed color intuitivè, & per species proprias cognoscitur, ut exploratum. Ratio à priori est, quia non solum cognitio abstractiva, qua substantiam animalis v. g. per species alienas accidentium, quibus subest, cognosco, verum etiam cognitio intuitiva coloris v. g. per species proprias confusionis, & imperfectionis, capax est: cur ergo ea confusio, & imperfectio ad præcisionem obiectiuam pertinere nequeat? Equalem præterquam quod visionem materialem actui intellectus intuitivo in modo tendendi valde similem obiectivè præcindere in met. lib. 2. tract. 4. ostendimus, cum distinctionem virtutalem in rebus creatis probabimus; in schola Scotistica nihil solemnius, quam visionem beatificam obiectivè præcindere naturam diuinam à relationibus: & extra scholam Scotistarum satis etiam solemne est, eandem visionem beatam præcindere obiectivè naturam diuinam ab actibus liberis, ut videre est apud P. Hurtadum disp. 6. metaph. sect. 6. vbi admittit præcisionem obiectiuam, de ea nobiscum ab omnibus philosophandum esse existimat. Ad primam rationem oppositam respondeo, cognitionem intuitiuam attingere obiectum sicuti est, non, quia eius omnes formalitates attingit, sed, quia per imagines & species proprias illud percipit, cum tamen cognitio abstractiva illud percipiat præsidio imaginum, & specierum alienarum. Ad secundum respondeo, nullam distinctionem rationis fieri per actus abstractiuos posse, quæ per intuituos fieri nequeat: Nec vero aduersarij oppositum probant aut possunt.

Quarto alij respondent, animal latius patere reipia

31

Y 3

seipſa, quam rationale, ab eoque realiter inadaquatè, ſiue inſtar totius à parte ſua diſtingui: animal enim complectitur, tum rationale, tum etiam cæteras differentias: merito igitur huius diſtinctionis ſeorſim à virtuali à nobis, vt videtur conſicta, conuenire eis prædicata contradictoria, cuiusmodi ſunt cognoſci, & non cognoſci, vnius, & non alterius reddi rationem aliquando.

32 Cæterum tamen hæc ſolutio locum habeat, vbi animal in communi cognoſcitur, in cognito rationali: at quid valet, vbi hoc animal prout taleſcitur, ignorato rationali? hoc autem poſterius toties contingere ſolet, ac illud prius: quauis ergo præciſo animalis in communi à rationali refundi quodammodo poſſit in ſolam eorum diſtinctionem realem inadaquatam, quæ vero eſt huius animalis numero à rationali referri debet in virtualem vtriuſque diſtinctionem: adeoque talis præciſio erit obiectiua, ſiue eiſdem realiter à ſe ipſo. Rurſus, etſi pars cognoſci poſſit, non cognito toto, quod conſtituit, at non è conuerſo totum ſine parte, ex qua coaleſcit: vt ergò animal in communi cognoſcatur ſine rationali, quid prodeſt, animal ab eo diſtingui inadaquatè, ſeu velut totum à ſua parte? Si à nobis obiectum foret rationale cognoſci ſine animali aliquid afferrent aduerſarij, quod ad rem faceret: cæterum nihil tale obieciſimus.

33 Quintò tandem alij reſpondent, animal quidem, ſiue in communi, ſiue in ſingulari ſumptum cognoſci, non cognito ex parte obiecti rationali: id tamen non eſſe, præciſi idem à ſe ipſo, ſed cognoſci vnum obiectum, & aliud realiter inadaquatè diſtinctum non cognoſci: haud enim, inquiunt, animal, haud rationale referuntur eſſentialiter, ſiue iuxta aliorum phraſim tranſcendentaliter ad ſuos effectus, id, quod eis commune eſt cum cæteris omnibus cauſis creatis: quin potius quod animal ſit animal, ac principium ſentiendi, eſt denominatio, partim intrinſeca, partim extrinſeca, & conſiſtens, tum in ipſa hominis ſubſtantia, tum etiam in ſenſationibus poſſibilibus: quod item rationale ſit tale, ac principium diſcurrendi, ei partim intrinſecus, partim extrinſecus, ac, tum à ſubſtantia ſua, tum etiam à diſcurſibus in potentia conuenit: Quo ſit, aliud eſſe, vt dictum eſt, quod cognoſcitur, & aliud quod ignoratur, quoties ex parte, vt aiunt, obiecti noticiam habet intellectus animalis, non verò rationalis, in quo quid myſterij?

34 Hæc poſtrema ſolutio ab illa, quæ primo loco poſita eſt in eo diſfert, quod altera ſtatuat, cognito animali, cognoſci etiam ex parte obiecti rationale ſecundum omne, quod ei eſt intrinſecum, & eſſentiale ſolumque aliquid extrà eius eſſentiam non cognoſci permittat: altera verò contrarium, & omne aliud definiat: aſt in eo conueniunt, quod ambæ ad diuerſa connotata confugiant, & per reſpectum ad ea cognitionem animalis ſine rationali tueantur quocirca impugnationes omnes huius initio capitis poſitæ contra primam ſolutionem aduerſus vltimam hanc omnino procedunt. Namque cum ens in communi à rationali, aut etiam animali præciſiſcitur, nihil continent hæc quod in ente realiter non claudatur: tum ergo non vnum ſine alio realiter diſtincto cognoſcitur, ſed aliquid à ſe ipſo præciſiſcitur obiectiue. Rurſus animal in communi, hoc ipſo, quod ſit aggregatum ex entitate ipſius, & ſenſationibus poſſibilibus cohibet realiter hinnitum, rugitum, & cæteras ſenſationes in particulari; quando ergò cognoſcitur ſine hinnibili, rugibili &c. eiſdem ſit à ſe ipſo præciſio. Denique ipſa connotata

in communi, cum ſine ſemet in particulari cognoſcuntur, idem contingere eſt neceſſe, vt intuenti clarebit.

35 Vltèrius ſecundò, tamenſi ſit probabile, nullam cauſam creatam referri tranſcendentaliter ad ſuos effectus: at contrarium non eſt improbabile, imò fortasſe probabilius, vt in phyſica conſtabit: quidquid autem ſit de rebus à Deo productis, certè alias ab illo produci ad ſuos effectus tranſcendentaliter, ſiue eſſentialiter relatas certiffimè tenendum eſt, vt oſtendatur in loco: in iis autem noſtrum argumentum proponi poſſet eadem vi, & energia: quæ ergò ei eſt adhibita ſolutio, duplici de cauſa fragili innitur fundamento. Tertia quoque adiungi poſſet: nam etiam modo, & in hoc rerum ordine indubitatum eſt, actus intentionales intellectus, & voluntatis, & ſenſuum omnium referri eſſentialiter ad ſua obiecta: quando ergò cognoſco viſionem Petri v.g. modò terminari ad albedinem, neſcius, an eadem viſio terminetur ad nigredinem alibi propoſitam, eiſdem viſionis vnam formalitatem, ac terminationem, vt ſic dixerim, ab alia ex parte obiecti præciſiſcitur: hic enim haud eſt recurrere ad diſtinctionem vllam inadaquatam realem.

CAPUT V.

Proſecutio ſuperioris probationis.

36 **C**Vi ſolutiones omnes adhiberi ſolitas, cum reiecerimus ſuprà, hoc reliquum eſt vt in præſenti quaſdam aduerſus illam inſtantias diluamus: ita enim planè conſtabit, magis in ea eſſe momentij, ac plus ponderis, quam arbitrantur aliqui. Prima ergò quorundam inſtantia eſt: ſi quid noſtrum valet argumentum non poſſe animalitatem, & rationalitatem non inuicem virtualiter diſtingui per formalitatem à ſe diſtinctam: & rurſus hanc formalitatem ab vtraque virtualiter diſtingui per aliam formalitatem, & ſic in infinitum. Sequela probatur, quoniam idcirco animal à rationali virtualiter diſtinguitur, & obiectiue præciſiſcitur, quia poſſum cognoſcere aliquid eſſe animal neſcius, an ſit rationale: at poſſum cognoſcere animalitatem, & rationalitatem neſcius an diſtinguantur virtualiter: earum igitur diſtinctio virtualis eſt formalitas quaſdam ab eis diſtincta: rurſus hanc formalitatem cognoſcere poſſum omnino inſcius, an diſtinguatur virtualiter ab animalitate, & rationalitate per ſeipſam: diſtinguitur ergo ab eis per aliam formalitatem, & ſic abſque vllò fine. Verum reſpondeo, admiſſo proceſſu illo formalitatum infinito. Quod autem non ſit abſurdus, ſed rationi ſatis conſentaneus, ex profeſſo à nobis oſtendendum eſt in metaph. lib. 2. tract. 4. cap. 17. in ſolut. viageſimi quinti argumenti.

37 Secunda aliorum inſtantia ſic habet. Poſſum cognoſcere hominem, & neſcire eius definitionem, adeoque non cognoſcere, quod ſit animal rationale: & tamen non propterea præciſiſcitur ex parte obiecti hominem ab animali rationali: nihil enim à ſua eſſentia præciſiſcitur obiectiue, aut virtualiter diſtingui ſuſtinet, à ſua, inquam, eſſentia logica: Similiter ergo in præſenti &c. Hæc inſtantia multos turbauit, & à noſtra opinione auulſit. Sed eſt, quantum opinor, ſatis leuis. Namque non poſſum cognoſcere hominem quidditatiue ſumptum, quin eum eſſe animal rationale cognoſcam, & huius rationem reddere queam, ſi oportuerit: ſolum ergò poſſum

possum dignoscere sine animali rationali hominem attributivae, & accidentaliter sumptum, quatenus nimirum est subiectum accidentium externorum, quæ sunt hominis propria, siue provt habet hominis ora, vocemque, coloremque: sed homo provt subiectum connaturale eiusmodi accidentium, & quatenus animal rationale, siue principium sentiendi, ac discurrendi est virtualiter divisibilis, ac multiplex: Quid ni enim? haud namque contrarij contrarium aliquo probant argumento: haud etiam illud ex nostra sententia colligunt: etenim qui animal hinc, & illinc rationale respectu sensationum, ac discursuum virtualiter distinguimus, eodem profecto iure hominem provt respicit accidentia externa hominis propria a semetipso, quatenus innotetur sensationes simul, ac discursus virtute distinguemus.

38 Instant tertiò alij, vel potius præcedentem instantiam replicant, atque inculcant. Possum cognoscere hominem quidditativae sumptum, hoc est possum scire quempiam habere quidditatem hominis, eamque physica evidentiâ colligere ex collectione proprietatum exteriorum hominis, quæ tota in eum concurrunt; & dubitare tamen, quanam sit illa quidditas, adeoque ignorare, an sit animal rationale. Atqui non possum præscindere obiectivè quidditatem hominis ab animali rationali, aliàs hoc non esset formalissimè quidditas hominis nihil enim omnino est quidditas vlla, quod ab ea virtualiter distinguitur, quo pacto risibilitas non est quidditas hominis, quoniam est ab ea virtualiter distincta.

39 Respondeo, multum esse inter quidditatem hominis implicitè sumptam & explicitè usurpatam: quidditas hominis implicitè sumpta est ea, quatenus cognoscibilis conceptu correspondente huic voci, *quidditas hominis*: quidditas hominis explicitè usurpata est illa, provt cognoscibilis conceptu correspondente huic voci, *animal rationale*. Prior conceptus est confusus, & imperfectus, & quidditatem hominis refert, non immediatè ad accidentia externa hominis propria, sic enim non esset quidditas, aut conceptus primarius hominis, sed attributum, & conceptus secundarius, at mediate tantum, & immediatè ad principium, ac subiectum eorum accidentium, cum quo connectitur, & ex quo colligitur: vel, si mauis, dic eum conceptum referre quidditatem hominis ad solas sensationes, & discursus, confusè tamen, & imperfectè. Posterior conceptus est clarus, & perfectus, quidditatemque hominis refert explicitè, & distinctè ad sensationes, & discursus. Quocirca duplici nomine dissidet vna quidditas ab alia: primum in ordine ad cognitionem claram, & obscuram, quarum vna, & aliam alia terminat: deindè in ordine ad sensationes, & discursiones, quas altera immediatè respicit, & in ordine ad accidentia exteriora, quæ sola fortassis altera mediate connotat: aut fortassis etiâ tertiò dissidens in ordine, què vna ad sensationes, & discursiones clare cognitas, & altera ad illas confusè representatas importat. huiusmodi autem differentiæ, quibus quidditas hominis implicita fecernitur ab explicita, & è conuerso, haud sunt solius rationis ratiocinantis, sed etiam ratiocinatæ, siue virtualis, & omnem intellectus operationem saltem actualem anteverrunt: siquidem, quotiescumque duo quædam respiciunt diuersa connotata, virtualiter differunt, vt in nostris principiis manifestum. His constitutis dicendum est, quidditatem hominis implicitè sumptam præscindi ex parte obiecti ab animali rationali, quo

sine cognoscitur, ab eoque adeo virtualiter distingui: Cæterum quidditatem hominis explicitè usurpatam cognosci non posse sine animali rationali, ac proinde mirandum non esse, quod ab eo sit virtualiter indistincta.

At arbitrabitur fortasse aliquis, ineptè à nobis distingui virtualiter duplicem quidditatem in homine, vnam implicitam, aliam explicitam: tum, quia vni homini cur vna quidditas, & essentia non sit satis? tum etiam, quia, si virtualiter distinguantur, ordinem prioris, & posterioris necessariò habebunt, sicuti risibilitas, & rationalitas: quæ ergò illarum quidditatum posterior fuerit, erit, & non erit quidditas: erit quidem, quia hoc supponitur: non erit, quoniam quidditas est conceptus primarius, & non secundarius, aliove posterior.

Cæterum nego, ineptam, absurdamve esse virtutalem distinctionem duplicis quidditatis humanæ: Quod enim homo sit vnus, nihil obest: in eo enim nihilominus distingui solet iuxta omnes duplex essentia, altera logica, per quam sit animal rationale, altera physica, per quam corpore, & animo constet. Rursus in Petro quantumvis vno, & singulari triplex essentia à multis assignari consuevit, prima logica, meritò cuius sit animal rationale, secunda physica, munere cuius corpore, & animo coalescat, tertia metaphysica, siue iuxta aliorum phrasim, eamque meliorem, indoctrinalis, beneficio cuius sit hoc animal rationale.

Iam in eo, quod posteriori loco obiicitur, haud est plus ponderis, seu momenti. Cur enim vtrique quidditas simul esse nequeant? cur non ita habeant, sicuti partes continui, quarum neutra est prior ordine naturæ, quam alia, neutra aliàs causa? cur quemadmodum essentia physica & essentia logica sunt simul, & vtralibet in suo genere prima, quin prius sit homo v. g. animal rationale, quam constet corpore, & animo, quin etiam prius coalescat corpore, & animo, quam sit animal rationale? ita similiter quidditas eius implicita, & explicita simultatem sortiri nequeant, planè, vt vna nequaquam sit prior, aliaue posterior? Propterea autem rationalitas, & risibilitas ordinem prioris, ac posterioris mutuo seruant, quoniam altera earum connotat accidentia naturæ ordine priora, & altera accidentia è contrario naturæ ordine posteriora: prius enim natura est, te cognoscere notitia pirutali, & sensitiua, quod rides, quam illud risui habere, eove affectus genere tangi. Quæ quidem ratio non procedit in vtrique quidditate à nobis assignata, nec alteram alteri natura præcedere ostendit: Quinimò oppositum est perquam ostensu facile.

Namque si vtrique quidditas easdem sensationes, ac discursiones connotat, tamen non eodem modo eademve claritate, & distinctione; non erit profecto, cur non simul esse debeant. Quod, si altera solum eas connotat, altera verò eas immediatè non connotat, sed, vel proprietatem aliquam physicè essentialem homini, eiusque respectum radicalem ad accidentia externa hominis propria, vel certè solam cognitionem illam confusam, quæ huic voci *quidditas hominis*, responderet, haud etiam est, cur ambæ simul esse non possint, ac non debeant: nec enim quidditatem implicitam posteriorem esse oportet explicita, nisi propterea, quod accidentia aliqua naturæ ordine posteriora respiciat: at nulla eiusmodi intuetur: siue enim respiciat formalitatem aliquam homini intrinsecam, & eandem, id est respectum radicalem ad accidentia externa, hic respectus non est posterior sensationibus, ac discursibus;

bus: siue respiciat solam cognitionem confusam huic voci, *quidditas hominis* respondentem, hæc cognitio non est posterior sensationibus, ac discursibus per se loquendo, ac suapte natura, cum prius cognosci possit aliquem habere quidditatem hominis, qualis qualis sit, quam cognoscatur, eum sentire, aut discurrere, aut etiam, quam actu sentiat, vel discurrat. De quidditate autem explicita hominis, quod non debeat esse posterior ea, quam vocamus implicitam, & est sponte sua indubium, nec aduersarios crediderim id negaturos.

44

Ex his, quæ differuimus colliges primò, quotiescunque idem realiter non eadem, sed diuersis cognitionibus cognoscitur, hoc ipso obiectum huius cognitionis esse distinctum virtualiter ab obiecto alterius: Quare cum nunc cognosco hominem, & postea eum simili cognitione, & non maiori, sed eadem claritate cognosco, mihi aliud, & aliud virtualiter obiectum obuersari: Quatenus autem cum hoc cohæret, quod vna cognitio cognoscat propriè, & simpliciter id ipsum, quod cognoscitur per aliam, media scilicet alia formalitate, in loco exposuimus. Probatur verò sequela: namque quidditas hominis implicita, & prout confusè cognoscibilis eo ipso distinguitur virtualiter à quidditate hominis explicita, & prout clare cognoscibili: quidni ergo quævis res mundi, quantumlibet indiuisa appareat, virtualementem tamen sectionem, & partitionem admittat propter respectum ad diuersas cognitiones, quibus obicitur.

45

Colliges secundò, nullam omnino præcisionem esse mere formalem, nullam, quæ non sit quodammodo obiectiua. Etenim præcisio obiectiua, tum locum habet, quando obiectum vnius cognitionis virtualiter distinguitur ab obiecto alterius: formalis verò, siue actualis præcisio, quando obiectum vnius, & alterius cognitionis est virtualiter idem, solæque cognitiones, siue actus distinguuntur ac præscinduntur inuicem. Atqui repugnat obiectum vnius, & alterius cognitionis virtualiter non distingui, vt nuper statuiamus: Quocirca haud impune euadunt aduersarij: sicut enim ipsi nullam præcisionem non formalem concedunt, ita nos nullam non obiectiuam agnoscimus.

46

Colliges tertio perperam, & absque vllò fundamento distingui ab aduersariis nostris distinctionem rationis, huius vtique operatione factam in eam, quæ habet fundamentum in re, & eam, quæ tali caret fundamento: qualis enim cunque distinctio rationis, ac præcisio per intellectum facta habet in re cognita, ac præcisio fundamentum distinctionis virtualis, quo vix aliud maius excogitari potest. Colliges consequenter quartò, malè distingui ab aduersariis distinctionem rationis non sine eius actuali consideratione factam in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionis ratiocinatæ: namque distinctio, quam intellectus cogitans facit, rationis ratiocinantis non esse non potest, vt vel ex sola terminorum apprehensione liquet. Deinde altera distinctio harum dicitur ab aduersariis habere fundamentum in re cognita, & altera eo carere: hoc autem ex vano dici perspicuum erit ei, qui superiori collectione dicta perpenderit.

47

Colliges quinto, formata interius hac propositione, *homo est homo*, subiectum eius, & prædicatum primò intentionaliter sumpta non distingui vllatenus: eadem enim connotata, tam implicitè, quam explicitè respiciunt: cæterum secundò intentionaliter sumpta virtualiter dissident: quando-

quidem homo, vt subiectum, idemque vt prædicatum aliam, aliamque mentis apprehensionem terminat. Discrimen autem huius propositionis, *homo est homo*, & huius *homo est animal rationale*, ac ratio, cur prior sit identica, secus posterior, est in proclui: nam principio subiectum, ac prædicatum prioris eadem omnino connotata, eodemque modo respiciunt, nec non etiam similes cognitiones terminant: cæterum subiectum, & prædicatum posterioris fortassis non eadem connotata, aut certè non eodem modo respiciunt; dissimiles etiam valde cognitiones, & non paris, sed inæqualis claritatis terminant: plus ergò differunt termini prioris, quam posterioris, adeoque altera earum identica, & altera formalis dici poterit.

48

Sextò tandem colliges, nomina synonyma ita idem realiter significare, vt aliud, aliudque virtualiter iis correspondeat: cur enim interius diuersimodè cognosci, haud sine obiecti cogniti multiplicitate virtuali eueniat, & significari etiam exterius, ac nominari diuerso sono virtualementem pluralitatem in re nominata, ac significata non arguat? Cæterum hoc non obstante synonymia vocum à nobis de medio non tollitur: ea enim nomina synonyma erunt, non quæ obiectum etiam virtualiter idem significant, sed quorum obiecta, non aliam habent diuersitatem, quam quæ eis ab ipsis nominibus contingit, seorsim verò ab his sunt omnino indistincta: sic, vt vnum nomen eandem cognitionem, eandemque rem cognitam significet, quam aliud etiam synonymum refert; eandem, inquam si quævis alia connotata, præter ipsa nomina respiciamus.

CAPVT VI.

Alia denique probatio præcisionis obiectiue.

Quæ sic habet. Distinctio rationis ratiocinatæ, distinctio rationis ratiocinantis diuersæ rationis sunt, & altera ab altera distinguitur: hæc diuersitas in eo solo collocari potest, quod prior ex parte obiecti præscindat, secus verò posterior; aut, si, quod probabilius est, iuxta dicta cap. præcedenti, nulla distinctio facta per intellectum non præscindit ex parte obiecti, in eo solo id discriminis situm esse potest, quod distinctio rationis ratiocinantis sit ea, quam intellectus facit præscindendo obiectiue vnum conceptum ab alio secum identificato, rationis verò ratiocinatæ virtualis intrinseca, siue fundamentum præcisionis obiectiue, & quorumuis aliorum prædicatorum contradicentium.

49

Verum Aureolus in 1. distinct. 8. quæst. 3. Okamus & Gabriel in 1. distinct. 2. quæst. 1. Gregorius in 1. distinct. 8. quæst. 2. art. 2. Major ibidem quæst. 1. & plures alij nominales respondent, negata prorsus distinctione rationis, adeoque eius in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatæ partitione, quippè quam, vt dictum est, putant esse de subiecto non supponente.

50

Sed præter distinctionem realem admittendam etiam esse distinctionem rationis, tuentur B. Thomas in 1. distinct. 2. quæst. 1. art. 2. & 3. & q. 7. de verit. art. 6. & opusculo 9. quæst. 1. 2. & 3. Caietanus in opusculo de ente & essentia cap. 6. quæst. 12. Henricus quodlibeto 5. quæst. 1. & quodlib. 13. quæst. 1.

51

Ni phus

Niphus 12. metaph. disp. 13. cap. 4. Durandus in 1. dist. 2. quæst. 3. num. 9. Marilius in 1. quæst. 12. art. 3. 3. Capreolus in 1. dist. 8. quæst. 4. art. 1. Carnariensis 1. p. quæst. 28. art. 2. disp. 1. p. 2. Auerroës 12. metaph. commento 38. cuius hæc ibi notanda sunt verba: *intellectus enim natus est dividere adunata in esse*, & in fine commenti: *magna est differentia inter ea, quæ differunt in intellectu, & in esse, & quæ differunt in intellectu tantum*. Nostræ Societatis idiplum tuentur Doctores omnes: præsertim verò Suarez disp. 7. metaph. sect. 1. Vasquez. tom. 2. in 1. partem quæst. 28. art. 2. disp. 1. 17. cap. 1. Molina 1. p. quæst. 28. disp. 3. Hurtad. disp. 6. metaph. sect. 5. at quid moror, tum in nostris, tum in exteris recensendis, quando nobis fauent præter Nominales paulo supra relatos ceteri omnes scholastici?

52 Probatur autem hæc sententia primò: quia quoties aliquod obiectum aliter, & aliter à parte rei simul se habet, à parte rei distinctum, ac multiplex est, ut fatentur omnes: quoties igitur aliquod obiectum aliter, & aliter semel apparet, atque concipitur ratione, & apparentia distinguitur: atqui idem realiter obiectum aliter, aliterque apparere, & concipi solet, ut compertum est: quidni ergo sit ratione multiplex, ac distinctum? Secundò, quia bonitas, & malitia actuum interiorum voluntatis in actiones exteriores deriuntur, & hæc ab illis formaliter bonæ, & malæ in genere moris, ac meritoriar, & demeritoriar denominantur, ut certo certius: similiter ergò vnitas, & distinctio conceptuum intellectus in obiectum refunditur, & hoc quantumvis vnum à distinctis conceptibus ratione multiplex, seu distinctum, & quantumlibet in se multiplex, à conceptu vno, & confuso vnum ratione nostra denominabitur.

53 Tertiò suadetur eadem sententia autoritate scripturæ: nam Ioan. 17. *Omnia*, inquit Christus, *quæ dedisti mihi abs te sunt, & tua mea sunt omnia*: atqui accepit à patre essentiam, & attributa: hæc ergo omnia, adeoque multa, & distincta appellat: sed non distincta realiter; ergo ratione quo fit, ut admittenda sit distinctio rationis in diuinis, ac proinde à fortiori in creatis. Quartò distinctionem rationis inter relationes diuinas, & essentiam statuit Concilium Florentinum sect. 18. & 19. adeoque nostras inter formalitates eam supponit. Quintò Damascenus lib. 1. fidei Orthodoxæ cap. 11. sic ait; *secundum omnia vnum sunt Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, præter (si ita dicamus) ingignemiam, gignemiam, & processionem; ratione autem, & intelligentia distinctum*: Ecce iuxta eum etiam in Deo summè simplici vnitas, & identitas realis est coniuncta cum distinctione rationis; quid diceret de nobis, quorum haud est tanta simplicitas? Fauent etiam Augustinus lib. 3. contra Maximum cap. 10. & communiter alij Patres.

54 Sexto tandem: res dicuntur esse quodammodo in intellectu præcisè, quia in eo sunt conceptus rei: pari ergo ratione res distinguuntur quodammodo ex hoc solo, quod earum conceptus sint distincti: huiusmodi autem distinctio ex nostris conceptibus in rem cognitam refluat nequit esse realis, & intrinseca, & ac proinde debet esse rationis, & extrinseca. Porro primum antecedens argumenti, (ceteræ enim eius partes partes sunt perspicuæ) suadetur autoritate Magistri 1. sent. dist. 35. vbi super ea verba Ioannis 1. quod factum est in ipso vita erat, sic inquit: *Ex hoc sensu omnia dicuntur esse in Deo vita, & omne, quod factum est, dicitur esse vita in ipso,*

non ideo, quod creatura sit creator, vel quod ista temporalia essentialiter sint in Deo, sed quia in eius scientia sunt, quæ viva est: Item Anselmi super Ioannem homil. 1. *Cum scribimus litteras, facit eas primo cor nostrum, & deinde manus nostra: litteræ sunt primò à corde, deinde à corpore nostro: easdem autem litteras facit cor nostrum, & manus, non, quod alias cor, alias manus: easdem quippe facit, sed non consimiliter: cor enim facit eas intelligibiliter, sed manus visibiliter*. Et in monolog. cap. 39. *Nullum dubium est, creatas substantias multo aliter esse in se ipsis, quam in nostra scientia &c.* Item Commentatoris 7. metaph. comm. 23. *Quidditates sunt existentes in anima, dicitur enim sanitas de forma, quæ est in anima, & de habitu qui est in corpore, & ambo sunt idem. Et ibidem inferius: Manifestum est, quod forma artis dicitur duobus modis: vnus est forma, quæ est in anima, & alius est illa, quæ est extra animam, & sunt idem, quoniam v. g. sanitas dicitur de intellectu sanitatis, qui est in anima, & de sanitate existente in corpore. Et 12. metaph. comm. 51. Verè possumus dicere, quod scientia est res facta: sicut de annulo, & artificialitatem dicimus enim, quod forma artificialis, quæ est in materia, & quæ est in mente artificis, est eadem. Hactenus ille.*

Negari ergo nequit, quin modus ille loquendi, quo res dicuntur esse in intellectu, sit vlitatus, adeoque admittendus, cum in significatione vocum vsui, & authoritati sit potissimè standum. Verum igitur est, antecedens nostri argumenti. Illud autem, nec non consequens ex eo deductum, totumque discursus hactenus factum, insinuat, breuique summa complectitur B. Thomas 4. contra gentes cap. 5. *intellectum, ut est in intelligente, est intentio intellecta, & verbum, & ideo illa, quæ conveniunt tali intentioni quæ est in intellectu, ut intentio est, possunt dici de re, cuius est intentio, ita, quod, si intellectus multos conceptus formet de vna re, realis dicitur esse plures, & distincta, & multiplex secundum rationem, hoc est secundum esse, quod habet in intellectu: imò ipsum potest dici multa rationes, sicut dicitur vita in Deo, ut intelligitur à Deo. Huculque S. Doctor.*

At obiciet pro sententia Nominalium, distinctionem rationis de medio eximente Anselmum in monolog. cap. 16. *Quemadmodum itaque vnum est quidquid essentialiter de summa substantia dicitur ita ipsa vna modo vna consideratione est quidquid est essentialiter*: Et ibidem paulò infra: *illa verò summa essentia nullo modo sic est aliquid, ut illud idem secundum alium modum, aut secundum aliam considerationem non sit: quia quidquid aliquemodo essentialiter est, hoc est totum, quod ipsa est*. Quibus verbis distinctionem considerationis, seu rationis à Deo ablegat. Obiciet secundò: Nihil potest ratione, aut consideratione fieri non ipsum, ratione, inquam, non fingente, de qua sola sermo: alias homo v. g. fieri posset equus consideratione nostra, eaque vera: at distingui aliquid ratione non fingente à se ipso, est fieri non ipsum: nihil ergò ita à se distingui sustinet. Opponet tertid. Ratio nostra est extrinseca rei, quam inadæquatè, & imperfectè considerat: eam ergo distinguere non potest: quod enim rei extrinsecum est, quod eam non constituit, eam distinguere nequit; cum constitutum rei, eamque distinctum iuxta omnes in idem concurrant.

Leuia tamen sunt hæc fundamenta. Ad primum dicendum est, apud Anselmum nomine considerationis haud intelligi rationem nostram, sed partem physicam: quare quod ait, Deum vna, & alia consideratione diuersum, ac multiplicem non esse, ed tendit,

tendit, vt non sit in Deo vna, & alia pars physica. Hanc autem esse Anselmi mentem, constat: tum, quia eodem loci tradit, hominem vna consideratione esse corpus, & alia rationalem id est vna parte, & alia: tum etiam, quia ita eum accipiunt P. Vasquez tom. 2. in 1. p. q. 28. art. 2. disp. 116. cap. 4. num. 14. & communiter alij. Ad secundum dicendum est, nihil ratione nostra non fingente fieri posse non ipsum, per modum vtriusque compositionis, id est intellectum non posse componere verè rem vllam cum aliqua à se realiter distincta; atque hinc esse, vt homo non possit fieri equus per rationem, quin fingatur, eum esse equum: Ceterum aliquid fieri posse ratione nostra non commentitia non ipsum per modum simplicitatis, id est intellectum posse concipere aliquam formalitatem sine alia secum realiter identificata, sic, vt vi huius præcisionis prior illa formalitas sit simplex, & vna in se, atque distincta quodammodo à posteriori: hoc autem ipso, quod distinguatur à posteriori secum eadem, erit sane non posterior, seu non ipsa.

58 Ad tertium dicendum est, in primis rationem ratiocinantem, & formalem esse extrinsecam rei cognitæ: ceterum obiectiuam, & ratiocinatam ei esse intrinsecam, & essentialem: quidquid ergo sit de distinctione rationis ratiocinantis, quid est, quapropter negari debeat distinctio rationis ratiocinatæ, siue virtualis intrinseca? Rursus secundo, ne prior illa distinctio rationis est neganda: nam aliud est obiectum intrinsecè, & realiter distinguere: hoc certè descendere nequit à consideratione, aut ratione nostra: quod solum probat argumentum nominalium: aliud est obiectum extrinsece diuidi: & hoc cur proficisci non possit ab operatione nostri intellectus, quantumvis extrinseca? quemadmodum mille alia denominationes extrinsece à formis oriuntur nequaquam intrinsecis. Et quidem obiectum extrinsecè, & ratione nostra diuidi, haud est aliud, quam illud, prout à nobis cognoscitur, subire diuisionem, & partitionem quandam: at, prout à nobis cognoscitur, diuidi potest vi cognitionis nostræ diuisa in se, & paulatim progredientis, quantumlibet sit extrinseca: id enim quid aliud, quam ipsam diuidi cognitionem: ergo, &c.

59 Moderantius alij secundo respondent admissa distinctione rationis, eiusque partitione in eam, quæ vocari consuevit distinctio rationis ratiocinatæ, & eam quæ rationis ratiocinantis; aiuntque, illam priorem esse, vi cuius aliquid concipitur in ordine ad vna connotata, & non alia: seorsim à quauis præcisione obiectiuæ: posteriorem vero tunc contingere, quoties idem in ordine ad eadem connotata, modò magis, modò minus explicite cognita refertur. Ceterum hæc solutio, nec distinctionem rationis ratiocinatæ entis à differentis suis, nec animalis à suis inferioribus, nec connotatorum in communi à seipsis in particulari explicare potest, vt superius probatum est cap. 4. tum ad eius initium, tum etiam ad illius finem.

60 Tertio alij respondent, quoties idem realiter obiectum attingitur conceptibus dissimilibus, & qui diuersis vocibus correspondeant, distinguere ratione ratiocinatæ, idque tamen nulla fiat eius à seipso obiectiuæ præcisio; quoties vero non dissimilibus, sed geminatis, ac reperiitis conceptibus cognoscitur in hunc modum; Petrus est Petrus, tunc distinguere, ac multiplicari ea ratione, quam vocant ratiocinantem. Verum qui ita disputant, id in primis statuunt cum P. Suarez disp. 8. metaph. sect. 1. num. 4. & P. Fonseca tom. 2. metaph. lib. 5. cap. 6. quest. 6. sect.

3. & aliis non paucis, distinctionem rationis ratiocinatæ esse cum fundamento in re, secus verò rationis ratiocinantis. Atqui ad concipiendam eandem rem dissimilibus conceptibus non datur maius fundamentum ex parte obiecti, quam ad eam concipiendam eodem conceptu geminato: igitur distinctio rationis ratiocinatæ per dissimiles conceptus, ac rationis ratiocinantis per eundem conceptum geminatum, seu repetitum perperam explicantur. Quid? quod iuxta hanc solutionem homo, & animal rationale ratione ratiocinatæ distinguantur, quod tamen plures ex aduersariis eunt inficias.

Quarto alij partitionem illam explicant sine obiectiuæ præcisione, aiuntque, distinctionem rationis ratiocinatæ esse, partim realem, partim rationis contra verò distinctionem rationis ratiocinantis esse solius rationis, & neutquam realem v. g. conceptus communis animalis, à quouis inferiori suo, non ratione modò, verum etiam realiter inadæquate distinguitur, atque adeo ab eo est ratiocinata distinctus: animal autem rationale, & homo distinctionem habent solius rationis, & nullatenus realem, ac proinde ratione ratiocinante distinguuntur inuicem.

Verum haud magis cæteris hic sentiendi modus mihi probatur. Namque in primis homo non distinguitur ratione ratiocinatæ ab anima: & tamen realiter inadæquate ab ea distinguitur; & simul etiam ratione nostra, cum diuersis conceptus animæ huic voci, homo, & huic, anima, respòdeat, alterq; eā explicitè, alter implicitè, alter in cōcreto, alter quasi in abstracto cognoscat. Deinde animal ab homine, & equo, & cæterarum specierum suarum collectione explicitè cognita ratione ratiocinatæ distinguitur, vt fatentur omnes: at non distinguitur ab ea realiter inadæquate. Tertio realis distinctio independentè à distinctione rationis explicari potest, ac debet: ergo & è conuerso, &c.

Quinto tandem alij duplicem præcisionem mere formalem, & nullatenus obiectiuam distinguunt: videlicet, quæ plura cognoscuntur vnica apprehensione impartibili, seu, quod perindè est, id genus apprehensione, ad quam nequeunt duæ dirigere: & hanc præcisionem putant ratione ratiocinatæ præscindere conceptum communem sic apprehensum, v. g. animal à suis inferioribus: aliam, quæ ita res apprehenditur, vt diuersa definitione explicari possit, & hanc præcisionem existimant ratione ratiocinante distinguere differentiam, aut speciem hominis v. g. à ratione communi animalis.

Displicet etiam hæc solutio: tum, quia perfectas, quæ est differentia entis ratione ratiocinante iuxta hos authores ab ente distinguitur: & tamen secundum eosdem diuersam definitionem, quæ explicetur sibi non vendicat, eo videlicet, quod perfectas genus, per quod definiri possit, non habeat, ratione suæ vniuersalitatis: tum etiam, quia hinnibile v. g. ratione ratiocinatæ ab animali distinguitur: at non propterea, quod conceptus respondens huic voci, hinnibile, plura impartibili apprehensione cognoscat, quam conceptus animalis, cum potius pauciora cognoscat: ergo &c. Maior probatur, quia animal ab hinnibili ratione, non ratiocinante, sed ratiocinata distinguitur, vt omnibus est in concessio: sed quantum animal ab hinnibili, tantum hinnibile ab animali ratione distinguitur: quo pacto sicut in superioribus sæpe differimus, quantum vnum aliquid extremum ab alio realiter distinguitur, tantum hoc etiam est à priori realiter distinctum.

CAPVT VII.

Quatenus præcisio obiectiua in diuinis etiam locum habeat?

65

Q Væstionem hanc pluris, quam oportet plures faciunt, cum magna ex parte vocalis sit, suppositis prædicatis contradictoriis, & essentialibus, quæ ferme omnes Deo conuenire existimant. Præmitto ergo primò, præcisionem obiectiuam duplicem esse, aliam adæquatam, qua aliqua formalitas ex parte obiecti cognoscitur, & alia prout talis neutiquam est cognita, aliam vero inadæquatam, merito cuius vna, & alia formalitas, quatenus sunt tales, attinguntur ex parte obiecti, quamuis aliter, & aliter; quia videlicet de vna aliquid affirmatur, quod de altera negatur, vel certe non affirmatur. Prior præcisio obiectiua ignorantiam, & imperfectionem, posterior vero notitiam obiecti, sicuti est, & perfectionem inuoluit. Quod autem præcisio illa inadæquata vera præcisio obiectiua sit, nam de adæquata nemo dubitat, ita suadeo: affirmari, & non affirmari sunt prædicata contradictoria intentionalia: at prædicata contradictoria intentionalia eidem conuenientia cum præcisione obiectiua coniuncta sunt, alioquin ne cognoscendo vnam formalitatem, & nullatenus cognoscendo aliam, prout talem præcisio fieret obiectiua: quod autem de altera formalitate non sit affirmabile, quod de alia affirmatur, præcisioni obiectiue non obest, ut P. Hurt. hic contendit: quoniam alias cognitio animali v.g. & omninò latente rationali, quatenus tali, nulla esset præcisio obiectiua alterius ab altero, cum per eam cognitionem haud sit cognoscibile rationale. Rursus affirmatio alicuius prædicati de vna formalitate, & non de alia obiectum illud in duas formalitates diuidit, & quasi præscindit, non physicè, ergo intentionaliter. Præterea aliquid physicè dupliciter scindi potest, adæquatè nimirum, & inadæquatè, & vtroque modo verè scindi dicitur: ergo & præcisio intentionalis, siue obiectiua duplex erit, adæquata scilicet, & inadæquata, & alterutra suo modo vera, & propria. Præmitto secundò, Deo optimo maximo penes diuersas eius formalitates prædicata contradictoria intrinseca, & essentialia conuenire, ut in Metaph. lib. 2. tract. 4. cap. 1. demonstrandum est. Quibus positis.

66

Assero Primo: intellectus diuinus essentiam à relationibus præscindit ex parte obiecti præcisione inadæquata, non vero adæquata. Probatur quoad secundam partem, quia præcisio obiectiua adæquata manifestam imperfectionem, & ignorantiam importat: haud igitur Deo concedenda. Quoad primam partem probatur, quoniam intellectus diuinus aliquid de essentia sua affirmat, videlicet communicari filio, quod de paternitate non affirmat, sed negat: atqui eo ipso essentiam à paternitate inadæquate præscindit. Adice quod huiusmodi præcisio perfectionem ab omni imperfectione seclusam, ut ex superioribus constat, inuoluit: quidni igitur Deo conueniat?

67

Assero secundò: intellectus creatus essentiam diuinam à relationibus, tam inadæquatè, quam adæquatè ex parte obiecti præscindit. Assertio quoad primam partem iam iam probata est; si quidem intellectus noster aliquid de summa, & increata essentia affirmat, quod de paternitate negat, aut certè non affirmat. Quoad secundam partem, probatur, quo-

niam cognitio nostra non minus præcisua est, quam vnio hypostatica humanitatis Christi Domini: at vnio hæc immediatè terminatur ad filiationem, & non terminatur immediatè ad naturam diuinam prout talem: alioquin, cum ista sit communis tribus personis, foret, ut omnes tres assumerent naturam humanam, nullaque earum non esset homo, ut tradunt Theologi: cognitio igitur nostra poterit similiter immediatè terminari ad filiationem diuinam, & non ad naturam prout talem, ac proinde alteram ab altera ex parte obiecti adæquatè præscindere: maior argumenti (haud enim eius minor verti potest in dubium) ita suadetur: cognitio nostra subtilior, & immaterialior est, quam vnio hypostatica, cum illa sit modus intentionalis, hæc modus physicus, illa omnino spiritualis, hæc materialis, ea saltem ex parte, qua ad materiam Christi terminatur: at quo plus inest alicui rei subtilitatis, & acuminis. & quo minus corpulentia, & crassitie, eo est ad præscindendum, ac veluti diuidendum magis apta, ut multis posset exemplis physicis ostendi.

Rursus, cum quis affirmat hanc propositionem, *essentia est filiatio*, non attingitur paternitas ex parte subiecti, nec ex parte prædicati: nullo igitur modo attingitur, quatenus est talis, ac proinde essentia ab ea adæquatè præscinditur: antecedens suadetur, quia, si paternitas ex parte subiecti attingeretur, propositio esset hæc: paternitas est filiatio, & sic falsa esset: ex parte autem prædicati paternitas attingi nequit, cum prædicatum sit filiatio ab ea realiter distincta.

Respondebis primò, paternitatem attingi ex parte subiecti, non in recto, sed in obliquo, ita, ut propositio sit æquiualeter hæc: essentia eadem paternitati est filiatio, quam obrem propositio, cui hæc posterior æquiualeat, haud quaquam erit falsa. Contra tamen sic arguo: ut aliquid in obliquo attingatur, non magis conducit identitas realis, quam connexio realis cum eo, quod attingitur directè, imo magis è conuerso connexio quam identitas, eò nimirum, quod identitas in recto, non in obliquo attingi faciat conceptum eundem cum extremo, quod dicitur in recto, attingi, at cum quis affirmat essentiam esse filiationem, ex parte subiecti non attingit omnia connotata, cum quibus essentia connectitur: & quæ de obliquo respicit, alias infinita attingeret possibilia, quando ad totidem, & non pauciora refertur essentia: ergo nec paternitas in obliquo attingitur, quantumlibet cum essentia realiter identificetur.

Respondebis secundò, ex parte subiecti paternitatem attingi etiam in recto, non quod de ea filiatio affirmetur, sed quod de illa negetur. Verum contra sic argumentor: quando quis affirmat, essentiam esse infinitam, non negat paternitatem esse infinitam; alias propositio futura esset falsa, ut quæ maxime: cum ergo affirmat quispiam essentiam esse filiationem, non negat eo ipso, paternitatem esse filiationem. Rursus ea propositio, *essentia est filiatio*, est propositio simplex; alias nulla esset simplex: at complexa foret, si simul negaret, & affirmaret.

CAPVT VIII.

Soluuntur argumenta quadam aduersus præcisionem obiectiuam aliarum formatarum ab aliis.

I Ntellectum nostrum haud posse præscindere ex parte obiecti rationem communem à particularibus,

68

69

70

71

ribus, vllamvè formalitatem ab alia secum realiter identificata, censent Aureolus, Okamus, Gabriel, Gregorius, Maior suprà à nobis citati cap. 6. parum ab initio: item Petrus Cardinalis de Alliaco in 1. distinct. 8. quæst. 6. articul. 2. littera I, & L, conclus. 1. Hurtadus dist. 6. metaph. sect. 4. subsect. 2. Arriaga disput. 5. log. sect. 2. subsect. 2. Balthazar Tellez 1. part. summæ philosophic. disput. 2. per totam, vbi, tametsi nostram sententiam præferat, at Nominalium negantem præcisiones obiectiuas valde probabilem censet: in eo tamen ibi mihi haud parum displicet, quod totam hanc quæstionem putet esse de solo nomine: an enim eidem conceptui conueniant prædicata contradictoria intentionalia, cuiusmodi sunt cognosci, & immediatè non cognosci vel rei ipsius est controuersia, aut certe nulla totius decursu philosophiæ non est vocalis.

72 Pro hac ergo sententia primum argumentum, & quo sanè nullum inter antiquos iamiam relatos, nullum inter neotericos celebrius sic habet. Non possunt eidem realiter conceptui conuenire prædicata contradictoria, seu forma, & eius negatio: sed si animalitas v.g. cognosceretur, ex parte obiecti incognita rationalitate, eidem realiter conceptui prædicata contradictoria, seu forma, & eius carentia, videlicet cognosci, & non cognosci conuenirent: ergo &c. Verùm huic difficultati satis, cumulateque faciendum est à nobis in metaphys. lib. 2. tr. 4. c. 13, & sequentibus, præsertim in solutione argumenti 1. 6. 7. 11. 12. 13. 14. 22. 23. 24. 25. 26. 28. 29. 30. 31. & 32. hæc enim omnia argumenta, cum eò tendant, vt non repugnet in creatis contradictio prædicatorum cum identitate reali coniuncta, nihil minus conuincunt: quoad autem præsens, quæ est veluti omnium summa, ei ex dictis respondeo, prædicata contradictoria non posse conuenire conceptui, tum realiter, tum virtualiter eidem, at posse eidem realiter dummodò sit virtualiter multiplex, ac diuersus.

73 At videamus, quales sint aliorum solutiones: eas enim referendi, & refellendi gratia superius anticipare libuit argumentum: & quidem alioqui nulla erat eius in præsentiarum diluendi necessitas. Respondent igitur primò aliqui, prædicata contradictoria, alia esse intrinseca, alia extrinseca; & priora non posse eidem conuenire, posse verò posteriora: cuius ratio ea hæc illis esse videtur, quia, si prædicata contradictoria intrinseca, seu identificata eidem conuenirent, idem seipsum excluderet videlicet vnum prædicatum contradictorium intrinsecum, alterum etiam per identitatem intrinsecum, quod per se apparet repugnare: hæc autem ratio in contradictoriis extrinsecis non procedit, quæ, & à subiecto, & inter seipsa sunt distincta: quare non idem seipsum, sed aliud à seipso excludit: quocirca, cum cognosci sint contradictoria extrinseca, eidem poterunt conuenire.

74 Hæc tamen solutio eo mihi nomine displicet, quod contrà, quam supponit, fieri nequeat, vt prædicata contradictoria extrinseca eidem conueniant, quin ei etiam contradictoria intrinseca competant. Quod suadeo primò, quia animalitas v.g. est capax terminare cognitionem respondentem huic, voci *animalitas*, & rationalitas prout talis haud est capax eam terminare cognitionem: at ea capacitas iuxta plerisque aduersarios per identitatem intrinsecam est: ergo, &c. Maior quoad primam partem est perspicua: quoad secundam autem declaratur; quia rationalitas, vt talis non est capax absolute terminare cognitionem, quæ ad eam terminari nequit diuinitus: at huiusmodi est cognitio respondens

huic voci, *animalitas*, cum essentialiter sit præcisa.

Secundò propositio definiens propositionem in communi rationem communem propositionis secum identificatam cognoscit, & rationes particulares præterit, vt negari nequit, si reflexio actuum supra seipsum admittatur, vt eam aduersarij non pauci admittunt: atqui tum cognosci, & non cognosci sunt prædicata contradictoria intrinseca ei propositioni quippe in quam penes diuersas eius formalitates per identitatem conueniunt: ergo, &c. Tertio sumpto complexo ex animalitate, & cognitione solam eam cognoscente, & complexo ex rationalitate, & eadem cognitione; prius illud complexum est denominatio cogniti, cum animalitas prout talis per cognitionem vere cognoscatur, & posterius non est denominatio cogniti, cum rationalitas quatenus talis per eam cognitionem non cognoscatur: ergo cum vtrumque complexum sit realiter idem, eidem realiter complexo esse denominationem cogniti, & non esse eam denominationem conueniunt: at esse denominationem cogniti est complexo extrinsecum per identitatem intrinsecum: ergo eidem prædicatum aliquod intrinsecum, & eius negatio conueniunt.

75 Quartò: animalitas iuxta aduersarios virtualiter distinguitur à rationalitate, aliàs ab ea non posset obiectiue præscindi: sed rationalitas à seipsa virtualiter non distinguitur; aliquod ergo prædicatum intrinsecum animalitati conuenit, quod rationalitati minime competit, siquidem distinctio virtualis est prædicatum per identitatem intrinsecum. Denique ratio disparitatis adducta displicet, quia, siue prædicata contradictoria sint intrinseca, siue extrinseca, idem excludere seipsum realiter eodem modo sequitur, cum omne prædicatum sit identificatum subiecto, & cuius alij prædicato, quod simul de subiecto verè affirmatur: quædam autem prædicata contradictoria extrinseca nuncupantur, non, quia in se subiecto prorsus extrinseca sint, ab eò omnino distincta, sed, quod aliquid extrinsecum subiecto connotent, cum tamen alia nihil extrinsecum subiecto, aut etiam ab illo distinctum connotent.

76 Secundò alij respondent, esse aliqua prædicata contradictoria existentialia, siue, quæ existentiam important, vt vniri, & non vniri, produci, & non produci; & hæc eidem competere nō posse: alia vero quæ existentiam non important, sed ab ea abstrahunt, qualia sunt cognosci, & non cognosci, & hæc eidem conuenire posse: rationem discriminis esse putant, quia ex prioribus fieret idem realiter esse, & non esse, contrà, quam Aristoteles, & ipsum naturæ lumen edocent, secus vero ex posterioribus.

77 Verum ne hæc solutio arderet: tum, quia non minus ex prioribus prædicatis fieret idem simul esse, & non esse, quam ex posterioribus, nam esto, idem vniretur, & non vniretur, neutiquam propterea sequeretur, idem absolute, & simpliciter esse, & non esse, sed tantum esse, & non esse tali modo, videlicet alteri vnitum, & non vnitum: aut eodem modo sequeretur, idem esse, & non esse ex eo, quod idem realiter cognosceretur, & non cognosceretur. Tum etiam, quia, si ea valeret solutio, posset animalitas realiter identificari cum aliquo, quæ cum rationalitas nullam haberet identitatem, cum hæc sit prædicatum essentiale, & non existentiale. Tum denique, quia velint nolint aduersarij, prædicata aliqua contradictoria existentiam importantia, & cum ea necessario coniuncta eidem conuenientia debent admittere, vt cum cognitio aliqua cognoscit seipsam secundum rationem communem cognitionis, & non secundum

secundum particularem, aut cum supernaturaliter credit fidelis quispiam iustitiam diuinam existeret misericordiae in praesens oblitus, aut tandem, si Catholicus aliquis fide diuina credat, prophetam aliquem exiturum temporibus Antichristi, praescindendo ab eo, quod Elias, Enoch, vel alius.

78 Secundum aliorum argumentum, & superioris confirmatio ita habet: si animalitas posset cognosci non cognita rationalitate prout tali ob distinctionem virtutalem vtriusque, posset similiter altera produci, non producta alia per eandem actionem, aut vniri alicui extremo, cui alia non vnitur: consequens absurdum esse, & cum identitate reali earum formalitatum repugnans videtur. Huic argumento respondent recentiorum alij, id discriminis esse inter praedicata contradictoria intentionalia, cuiusmodi sunt cognosci, & non cognosci, atque physica, qualia sunt produci, & non produci, vniri & non vniri, quod illa sint extrinseca haec vero intrinseca. Secundo alij respondent priora praedicata contradictoria differre à posterioribus, quod haec sint existentialia, secus vero illa. Ceterum haec duae solutiones iam iam impugnatae manent.

79 Quapropter respondeo ad argumentum, in primis permitta disputandi gratia consequentis absurditate, & negata sequela: nam, vt supra c. 3. huius tractatus probat, visum est, plura requiruntur ad tendentiam physicam, quam ad intentionalem, eò videlicet, quod aliquid, quantumvis distans, imò non existens, necnon etiam intactis omnibus mediis obtinentibus spatium, possit intentionaliter attingi per cognitionem, secus vero physicè per vnionem, & productionem: similiter ergo plus requiritur ad praecisionem physicam, quam ad intentionalem, adeoque quantumvis ad illam opus sit distinctione reali extremorum, quae dissepant, secus vero ad hanc posteriorem, quae sit cognoscendo: quin potius ad eam sufficiat distinctio virtualis. Vnde licet animalitas nequeat terminare vnionem, aut productionem quam rationalitas non terminet prout ex parte obiecti talis, licet inquam, vltro largiamur ita se rem habere, tamen altera poterit esse sine altera terminus alicuius cognitionis.

80 Respondeo secundo, concessa sequela: Censeo enim, non tantum posse, sed etiam actu dari praecisionem animalitatis à rationalitate, non qualemcunque, at physicam, id est per actionem, & vnionem: nam ex formalitates, vt virtute distinguuntur inuicem, ita & earum productiones, necnon vniones possibiles, & quae possibiles est à Deo producta, videlicet hypostatica: itaque productio animalitatis ad hanc solam terminatur, & non ad rationalitatem prout talem, & etiam è conuerso productionis formalitas pertinet ad rationalitatem nequaquam terminatur ad animalitatem, prout talem: simili ratione vnio hypostatica animalitatis, qua constat humanitas Christi Domini, haud est rationalitatis quatenus talis, & huius vnio partialis haudquaquam animalitatem, prout talem, Verbo vniri.

81 Et quidem, praeter has praecisiones physicas vnus formalitatis ab alia secum identificata, sunt aliae non paucae: siquidem actio Dei terminatur ad entitatem peccati, & non ad eius malitiam prout talem, atque illam non hanc physicè producit, vt ostenditur in loco: tem iuxta dicenda in metaph. lib. 2. tract. 4. c. 2. satis probabile est, quamuis actio & passio, siue, quod perinde est: productio actiua, & passiva sint idem realiter, alteram tamen earum, videlicet passiuam, non vniri immediatè, & prout talis est causa, aqua

P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

effluit, esto ita ei sit vnita productio actiua: ne scilicet, vt haec producentem, ita illa eam denominet productam, eique ex aequo suum tribuat effectum formalem. Rursus quæuis res creata, prout est creatura, à Deo dependet, non verò prout ens; alioqui Deus, cum rationem entis obtineat à seipso pendebit. Præterea animalitas, prout talis, est physicè, & essentialiter productiua sensationum, quarum tamen ita haud est productiua rationalitas, sed discursuum duntaxat. Tandem huc facit, quod superius dictum est, animalitatem esse physicè, & essentialiter distinctam, sin minus actu, at certè virtute à rationalitate, non hanc à semetipsa, necnon complexum animalitatis, & cognitionis ad eam terminatè esse physicè, & essentialiter identificatum, cum denominatione cogniti, cum qua tamen haud identificatur complexum rationalitatis, & cognitionis eiusdem.

Enimverò dubitabit aliquis, & non iniuria, cum tot sint praecisiones physicae formalitatum realiter earundem, qui potest esse verum, plus desiderari ad praescindendum physicè, quam intentionaliter, vt statutum à nobis est in solutione superiori. Respondeo, si sermo sit de praecisione physica, quae fit per praedicata contradictoria omnino essentialia, & nullam formam extrinsecam etiam de obliquo, & partialiter inuoluentia, cuiusmodi sunt haud pauca nuper memorata, inter eam, & intentionalem neutiquam esse rationem discriminis, quam tradidimus supra, & hanc non esse magis frequentem, aut facilem, quam illam, vt adductis liquet exemplis. Sin autem sermo sit de praecisione physica facta vi productionis realis, ac termino productio extrinsecæ, eique superaddita, eam quidem non esse tantam, aut tam facilem, ac est ea praecisio, quae fit per actionem intentionalem, siue cognitionem.

Ratio est, quoniam cognitio nostra multoties terminatur ad animalitatem, v.g. quin, vel illa, vel villa cognitio partialis secum realiter identificata terminetur ad rationalitatem prout talem: idemque milles vsuuenit comparatione aliarum similium formalitatum. At quamuis productio physica veluti partialis terminetur ad vnā formalitatem, quin terminetur ad aliam formalitatem secum realiter identificatam, prout talem, semper tamen media alia productione partiali secum eadem terminatur ad formalitatem aliam termini quatenus talem. Ex gratia: productio animalitatis, esto; ad rationalitatem, quatenus talem, non sit terminata, at habet necessario secum identificatam aliam productionem veluti partialem, cuius terminus sit rationalitas, prout est talis. Et quidem exempla causarum physicè non operantium in distans sine medio, in quantauis distantia, & in passum minimè existens iterum, iterumque à nobis adducta, haudquaquam id probant, plus desiderari ad omnem praecisionem physicam, quam ad intentionalem, sed tantum ad genus praecisionis physicae nuper explicatum.

Porro licet ex natura rei, & citra miraculum ita se res habeat, sicut exposuimus; at supernaturaliter, & miraculose fieri posse iudicamus, vt actio aliqua physica, aut vnio praescindat sicut cognitio nostra, & secundum se totam sic feratur ad aliquam formalitatem, vt nihil illius tendat ad aliam formalitatem cum priori identificatam, prout talem.

CAPVT IX.

*Alia aduersus præcisionem obiectiuam
formalitatum argumenta.
soluta.*

85 **T**ertium esto ab authoritate Aristotelis lib. i. posterior cap. i. vbi aliquos statuentes prolata hac propositione, *omnis dualitas est numerus par*, non sciri absolute omnem dualitatem esse parem, sed potius eam, quam manu obiectam habeo non cognosci, & ab illa ex parte obiecti præcindi, refellit, ac statim subiungit, *sed nihil, ut arbitror, obstat, si id, quod discit quis, partim quidem novit, partim verò ignoret: non enim absurdum est hoc, si id, quod tenet, addiscat aliquo modo, sed, si hoc pacto, eaque ratione, qua discit, eodem modo teneat; quasi dicat, posse quidem aliquid ignorari explicitè, & formaliter, siue ex parte modi cognoscendi, idem tamen implicitè, virtualiter, & ex parte obiecti cognosci necessario.*

86 Porro ut huius testimonij, cui valde fidunt recentiores vis magis eniteat, sciendum est apud Platonem celebrem esse cauillum Menonis, qui videlicet de virtute differenti Socrati obiicit, aut cognosci virtutem, aut ignorari? Si primum; non esse, quod tantopere inuestigetur, haud enim cognita, & perspecta nobis inquirimus: sin autem secundum, fieri non posse, ut eam inuestigemus: quis enim quod omnino nescit, exploret? aut quis ad scopum, quem non cernit, collimet? Cui dilemmati cum respondeat Socrates Platonis personam gerens, nullanos industria, aut inuestigatione quid denuo scire, sed duntaxat olim scitorum recordari: Aristoteles contrarium loco citato tradit, respondetque captioni, contingere posse, ut idem simul cognoscamus virtualiter, & imperfectè, & non cognoscamus formaliter, & perfectè; priorem autem cognitionem sufficere, ut rem possimus inuestigare, si velimus, & posteriorem ignorantiam satis, superque esse, ut rei non sit inutilis, aut superuacanea inuestigatio: Atque hac doctrina explicat, quo pacto cognitis præmissis simul cognoscatur conclusio, nimirum, non explicitè, & formaliter, at virtute, & implicitè.

87 Enimverò, cum alij aliter respondissent superiori sophismati, hos quidam Platonis sectatores sic urgebant: si quis habeat manu absconditam dualitatem quandam suapte natura parem, & ego id inquiram certè fieri non potest, quin quod ita inuestigo, sciam: siquidem cognosco omnem dualitatem esse numerum parem, hæc enim propositio est necessaria, & evidens: at dualitas manu abscondita est dualitas, cognosco igitur illam esse parem, ac proinde, quod inquiri, reuera cognosco. Huic autem syllogismo respondebant aduersarij, nos haud cognoscere absolute omnem dualitatem esse parem, sed omnem, quam scimus, esse parem. Verum hanc euasione refellit Aristoteles, ut paulo supra ad huius initium capituli, atque ita refellit, ut præcisioni obiectiue videatur satis manifestè refragari, ut putant ij qui buscum in præsentis disceptamus.

88 Sed nihil minus: aliud enim est, an prolata exterior hac propositione, *omnis dualitas est par*, ea in mente absolute affirmet omnem dualitatem esse parem, vel potius aliqua vtatur limitatione, & omnem dualitatem, quam scimus, esse parem tantum adstruat, aliud vero, an supposito, quod ea propo-

tio in mente sit absoluta, & nulla vtatur moderatio, præcindat ex parte obiecti ab ea dualitate particulari, quam manu obiectam habeo? Prius illud disceptat Aristoteles, atque, propositionem illam vniuersalem cognosci à nobis absolute, quia ita cognoscitur à nobis, sicut est medium in demonstratione, at est medium demonstrationis absolute sumpta, ergo &c. Quod verò ad posterius attinet, ab eo prorsus abstinere Aristoteles, solumque hoc docet cognita dualitate in communi, eiusque paritate non cognosci explicitè, & formaliter, sed tantum implicitè eam, quam manu absconditam teneo: an autem ita non cognosci sit ab ea præcindi obiectiue, vel potius ex parte solius modi, hoc ibi non discutit, nec faceret ad rem, de qua est illic sermo: quo pacto cum ait ibidem in præmissis non cognosci explicitè, & formaliter conclusionem obiectiuam, an præcisio obiectiua, vel solum ex parte modi fiat vnius obiecti ab alio, nequaquam disceptat, sed potius in medio relinquit.

89 Quartum argumentum aduersarij desumunt ex auctoritate Basilij allegata, & probata in Concilio Florentino sessione. 6. ibi *Magnum Basilium adducemus testem, qui vos docebit Patrem, & filium, & spiritum sanctum sic se habere, ut neque Pater sine filio, & spiritu sancto, neque filius absque spiritu possit intelligi: qui spiritum, inquit, intelligit, ipsum, & eum cuius est spiritus, simulque filium mente concipit: qui autem hunc percipit, sanè spiritum non se iungit.* Deinde id declarat exemplo catenæ: Et tandem Concilium Græcos alloquitur, ac si concludit: *Ita Patres amplissimi diuina persona se habere creduntur, ut qui vnā intelligit, alias quoque percipere necesse habeat.* Tum sic; ergo arguunt contrarij: tres personæ diuinæ immediate distinctæ, quia tamen sunt idem mediātè, & in tertio, videlicet in natura omnibus communi, ita instituantur, ut iuxta Basilium, & Concilium Florentinum neutra earum possit ab altera obiectiue præcindi: ergo à fortiori quæ sunt immediate idem realiter, nullamque admittunt distinctionem realem, haud erunt capacia vllius præcisionis obiectiue.

90 Respondeo tamen, personas diuinas præcindi posse inuicem ex parte obiectiue, quia multi hæreticorum personam patris cognoscunt, & personam filij consubstantialē, nec non etiam spiritus sancti non agnoscunt, sed potius negant, si quando de eis cogitant: primam ergo à secunda, & tertia obiectiue præcindunt: tum secundò, quia distinctio personarum immediata, quantumlibet cum earum identitate coniuncta præstat, ut illarum vna producat realiter aliam, aliaque sit producta, qua quidem oppositione relatiua nulla maior, ut vel ex eo constat, quod iuxta omnes sit vbis signum distinctionis realis, quin tamen aliæ oppositiones contradictoriæ vbicunque distinctionem arguant realem: quid ergo inuicem similitudinis, quam distinctionem illam personarum non sufficere, ut vna cognoscatur sine alia, & altera præcindatur quodammodò ex parte obiecti ab altera. Basilii autem, & Patres Concilij Florentini contrarium non docent, sed hoc tantum volunt, non posse concipi vnā personam diuinā sine alia, vbi perfectè, & adæquatè, ac penes relationes eis essentialēs cognoscantur. Hinc autem non fit, haud posse eas præcindi inuicem, si concipiantur imperfectè, inadæquatè, & circumscriptis relationibus, quas ad se inuicem important.

91 Quintum argumentum aduersus nostram sententiam sic habet: Cognitio subiecta huic voci, *homine*, attingit, non eandem, sed diuersas naturas humanas:

manas: at hæc non sunt diuersæ, ac plures, nisi per singularitates, illas ergo ex parte obiecti attingit: quod, si cognitio, speciem percipiens, eam obiecti, siue non præcindit ab indiuiduis, sanè, nec genus à speciebus, nec ratio vlla communis à suis inferioribus, nec in vniuersum vlla formalitas ab alia secum identificata poterit ex parte obiecti præcindi. Maior, in qua sola est difficultas, tuetur, quia, si cognitio illa hominis vnam, eandemque naturam humanam attingit, cum dicitur, *Petrus, & Paulus &c. est homo*, idem simpliciter homo de eis enunciabitur, adeoque propositio erit falsa: at est vera, si qua alia. Respondeo & satis ex facili iuxta dicenda in met. cit. lib. 2. tract. 4. c. 17. in solut. decimioni & vigesimi argumenti, obiectum cognitionis respondentis huic voci, *homo*, haud esse eandem simpliciter naturam humanam, haud etiam diuersam, ac multiplicem, sed naturam illam præcise, ac secundum se sumptam: proinde non sequi incommodum, quod inferre captant aduersarij.

92 At quidam alij nostrarum partium respondent, eandem simpliciter naturam humanam representari ea cognitione, de qua sermo, eandemque similiter esse reuera in Petro, & Paulo, & cæteris hominibus, atque horum diuersitatem numericam, quam vocant, esse non penes naturam, sed penes singularitates. Cuius platiæ duplex esse potest fundamentum. Primum est: natura humana abstracta à singularitatibus est indifferens ad hanc, aut illam, et reitatem: quæ ergo contrahi per vnam eandem, & non alia, contrahi potest, ac debet per aliam: quo pacto, quia voluntas nostra est indifferens ad amandum, & odio habendum, eadem potest amare & odire: quod si voluntas humana posset amare & sola angelica odire, nulla foret indifferens, quia videlicet haud eadem voluntas, sed alia esset in potentia ad amorem, & odium: quo videtur confici indifferenciam sine identitate, & vnitate ut quam posse reperiri.

93 Secundum fundamentum desumi potest ex D. Gregorio homilia 29. in Euangelia, vbi super verba illa Marci cap. 16. Euntes in mundum vniuersum prædicare Euangelium omni creaturæ, sic loquitur, *Omnia creatura nomine si natus homo: omnis autem creatura aliquid habet homo: habet namque commune esse cum lapidibus, viuere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum angelis: Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo, iuxta aliquid omnis creatura est homo: omni ergo creatura prædicatur euangelium, cum soli homini prædicatur.* Vnde sic argues: quod ait Gregorius, rationem entis esse communem homini, & lapidi, & viuientis homini, & arbori, & animalis homini, & belluæ, ac denique rationalis, & intelligentis eidem homini, & angelo est quamlibet harum rationum superiorum esse simpliciter eandem in homine, & aliis creaturis, non verò duntaxat similem, nam, si sermo ibi esset de communitate, non identitatis, sed similitudinis, quorsum diceretur omnis creaturæ aliquid habere homo? quorsum etiam iuxta aliquid omnis creatura esse homo? haud enim similitudo sola extremorum potest efficere, ut alterum habeat aliquid essentialiter alteri, vt vnum iuxta aliquid sui sit aliud; imò contrarium magis præstat; cum more cæterarum relationum prædicamentaliū distinctionem poscat extremorum, quæ interiacet. Quod, si est eadem simpliciter ratio generica in diuersis speciebus, vt videtur hæcenus satis ostensum, quidni eadem simpliciter ratio specifica verbi gratia, hominis sit in Petro, & Paulo, ac reliquis indiuiduis?

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

Diffiteri nec volo, nec debeo, cognitionem respondentem huic voci, *homo*, ferri in naturam humanam extrinsecè, & secundum quid vnam: talem enim ea facit naturam illam sponte sua & alioqui, nec vnam, nec multiplicem, sed ab vtraque denominatione præcisam: quo pacto cognitio nostra dicitur ferri in obiectum, non quod hoc tale sit, prout condistinctum à cognitione, & ante illam, sed, quod tale per eam denominetur, ac fiat: siquidem per eandem noticiam, qua fertur intel. us in rem, hæc intellectui veluti occurrit, & obicitur. At id a me nunquam impetiri poterunt aduersarij, naturam humanam intrinsecè, & simpliciter eandem, vel prædicta cognitione representari, vel ex parte rei reperi in Petro, & Paulo, ac cæteris hominibus. Hoc enim commenti, quod à Platoniceis in aliquos Scotistas, & ab his in quosdam eam extra scholam manauit, abunde confutatum est à nobis supra tr. 2. & 3. huius libri.

Ad primum autem pro eo argumentum respondeo, naturam humanam secundum se sumptam esse tantum indifferentem ad hanc, & illam singularitatem præcisiuè, videlicet, quia neutram habet, aut etiam postulat in eo statu, sed potius, tum ab vtraque, tum etiam ab vtriusque exigentia præcindit, solumque sua sibi prædicata essentialia vendicat: huiusmodi autem indifferencia præcisua non petit vnitatem, siue identitatem in natura, iuxta quam appellat, sed potius eam necnon quidquid est extra essentiam hominis, quidquid non est formaliter animal rationale excludit. Duntaxat ergo natura humana quoad nos est positue indifferens ad hanc, & illam singularitatem, quia nimirum potest intellectus eam vagè sumptam, & cum aliqua indeterminatione, sin minus formaliter, certè æquiuenter tali cum hac, & cum illa singularitate componere, atque de Petro, & Paulo prædicare: Satis igitur est, ut sit vna quoad nos, & extrinsecè ac secundum quid; siquidem ita, & non aliter est positue indifferens: Sic autem esse vnam, sapissime falsi sumus, & paulo supra exposuimus.

Ad secundum argumentum respondeo, B. Gregorium hoc tantum voluisse loco nobis obiecto, in homine, & aliis creaturis rationem entis, viuientis, animalis, & intelligentis esse eandem, aut formaliter per intellectum, aut fundamentaliter per similitudinem: harum autem identitatum, etsi quæuis sit impropria, & secundum quid, quæuis tamen præstare potest, ut omnis creatura secundum aliquid sit homo, & contra homo aliquid omnis creaturæ obtineat, videlicet, quia hæc locutio accipienda est in sensu, non riguroso, & proprio, sed metaphorico, & improprio, more aliarum plurium. Hoc pacto propter identitatem intentionalem, & secundum quid cognitionis, & sanitatis ei obiectæ dici potest, & solet, cognitionem esse quodammodo sanitatem, & cum cognitione sanitatem etiam in mente quadam ratione existere, ut ostensum est à nobis supra cap. 6. huius tractatus ex B. Thoma, Magistro sententiarum, Commentatore, & Anselmo.

CAPVT X.

*Aliorum denique argumentorum contra formalitatum præcisionem obiecti-
nam solutio.*

97 Sextum principale sic habet. Quando turres quædratæ procul nobis apparent, videmur nobis vi-

Z 2 dere

dere, eas esse rotundas, cum tamen reuera nullam in eis rotunditatem cernamus: haud enim cernere possumus in obiecto, quod in eo non existit, alioqui candor v.g. minime existens, nec à Deo productus, non solum imaginationi, & intellectui, sed etiam visui nostro posset obuolari, contra, quam est experientia testatissimum. Quemadmodum ergo debilitas, & imperfectio visionis facit, vt videamur nobis cernere, quod est quadratum, ac, si non esset tale sed potius in orbem coactum, quin ita reipsa illud conspiciamus, possumusve. Sic similiter imperfectio cognitionis spiritualis, qua hominem procul visum à bellua non discerno, poterit esse in causa, vt videatur sibi intellectus meus eum duntaxat quatenus animal cognoscere, non vero prout rationale, tametsi reuera totum illum ex parte obiecti, ac tum eius animalitatem, tum etiam rationalitatem percipiat.

98 Ceterum hanc experientiam in aduersariis manifestè retorqueo. Nam quod turres procul visæ, cum quadratæ sint, non tales, sed rotundæ nobis appareant, ex eo oritur, quod illarum anguli, aut omnino, aut certè maiori ex parte à nobis non videantur, vt docuit Alexander Aphrodisiens. lib. 1. problem. q. 85. ac cecinit Lucretius lib. 4.

*Quadratasque procul turres cum cernimus urbis,
Propterea fit uti videantur sepe rotundæ,
Angulus obtusus, quia longè cernitur omnis:
Sine etiam potius non cernitur, ac perit eius
Plaga, nec ad nostras acies illabitur ictus
Aera per multum, quia dum simulacra feruntur,
Cogit hebescere eum crebris offensibus aer.*

Similiter ergo, quod homo eminè visus, non talis nobis appareat, sed bellua, atque, vt animal, non verò, vt rationale cognosci à nobis videatur, inde oriri putandum est, quod aliqua eius formalitas, nimirum rationalitas nos lateat, ab eaque ex parte obiecti præscindamus.

99 Pari ratione haud pauca similes experientiae ab aduersariis adduci solitæ in eos retorqueri possunt: Namque multoties insulae plures, atque inter se distinctæ, distantæque, si tamen procul absint, ita videntur à nobis, ac si non essent eiusmodi, sed potius vna, & continens, videlicet, quoniam pelagus eas interiacens non videmus. Sic de quibusdam insulis Acarnaniae ex aduerso fluminis Archeloi sitis cecinit Ouid. l. 8. metamorph.

*Annis ad hæc, non est, inquit, quod cernimus vnum,
Quinque iacent terra, spatij discrimina fallunt.*

Similiter longitudo aliqua duobus clusa parietibus idque vbiuis æquabiliter, inæquabilis tamen nobis apparet, atque quò magis à conspectu nostro recedit, eò magis angustari, & coire; quoniam scilicet ea ex parte, qua nobis est propinqua, totam eius latitudinem conspiciamus, secus verò ex ea, qua finitur, & à nobis distat. Vtèrius baculo citissima vertigine in orbem agitato circulus immobilis, & continuus nobis repræsentatur, siue, quod perinde est, extrema baculi pars, ac si esset simul in toto spatio circulari, per quod circumducitur, nimirum, quia successionem, & motum, quæ est eius celeritas, non percipimus: quod enim est in permanentibus raritas, id est in motu successiuo celeritas; vnde vt aëra v.g. quia nimis rarus est, haud videmus, ita neque motum, si sit valde concitatus. Præterea paries albus per vitrum viride, non albus, sed potius viridis nobis solet apparere, quippe quia viriditas medij tollit, quominus parietis, ad quem terminatur visio, candor nostros in oculos incurrat. Deinde visus noster sibi videtur cernere cælum, solumque iuxta ho-

rizontem esse contigua inuicem, eo nimirum, quod nullum aliud corpus inibi inter ea percipiat. Duorum etiam cacumina montium eadem de causa, quauis longissimo distent intervallo, coniuncta tamen nobis haud rarò apparent. De quibus vide præter alios nostrum Christophorum Clauium in sphaera cap. 1. theorem. 16. propos. 18. His ergo, & similibus experimentis si ducamur, quod animal suapte natura rationale, non tamen, vt rationale, sed, vt irrationale nobis appareat, haud ex sola imperfectio- ne cognitionis descendet, sed ex eo, quod aliqua obiecti formalitas nostrum intellectum subterfugiat.

Enimverò alia adduci solent ab aduersariis experientiae magis difficiles, & in quibus instantia à nobis facta locum non habet. Nam visibile simplex sapissimè multiplex apparet, cum quis videlicet alterum oculorum deprimat, & alterum attollit, aut cum mero immodico laxatus neruus opticus non committit, vt pupilla æquabilem situm, sicut antè ebrietatem, obtineant, & sic illud contingit, quod cecinit Horatius.

*Cum bibitur concha, tunc iam vertigine rectum
Ambulat, & geminis consurgit mensa lucernis.*

Rursus sol propè horizontem maior nobis apparet, quam cum medium cæli tenet, iter, licet ibi plus, quam hic à nobis distet. Nummus item proiectus in fundum alicuius vasis aqua limpida pleni propior, ac maior nobis apparet, quam extra aquam. Tandem, vt alia prætermittantur exempla, virga sponte sua recta, & omni obliquitate carens, fluuio tamen immerfa, nobis incurua apparet. At his, & similibus euentis nihil est in obiecto, quod sensus oculorum non videat; nihil enim eius à nobis distat: rursus nihil tum oculi vident, quod non sit in obiecto; haud enim more intellectus ferri possunt in aliquid non existens: ergo rem sicuti est cernunt, quamuis visionis imperfectio faciat, vt rem aliter, quam est in se cernere videantur: Similiter ergo, licet hominem eminè conspectum intellectus noster cognoscat, sicuti est, & secundum se totum, atque non solum, vt animal, verum etiam, vt rationale, tamen imperfectio cognitionis præstare poterit, vt videamur nobis eum aliter, quam est in se percipere, ac solum quatenus est animal, non verò prout est rationale: Haud enim sensus duntaxat noster, verum etiam intellectus falsis ludi sustinet imaginibus.

Verum in primis tametsi his posterioribus phenomenonis nostra ludificetur imaginatio, eaque propter putet, nos videre rem aliter, ac est in se; ceterum non semper ita errat, quin potius sapissimè obiectum, & videri, & esse, vt est, apprehendit: què ergo fieri potest, vt intellectus noster, quæ est potentia longè perfectior, semper decipiatur circa quodcunque obiectum, idque aliter, quam est à se concipi existimet? At iuxta aduersarios semper ita erraret intellectus noster: siquidem nunquam ex toto comprehendit in hac vita rem vllam: quamuis ergo cum aliqua præcisione cognoscat, aut ergo cum putat, se præscindere ex parte obiecti quasdam eius formalitates ab aliis, ita reuera contingit; & sic intentum adepti sumus: aut ita non euenit, & sic longè deterior erit eius, quam phantasia conditio, & cum hæc sapissimè non erret circa res visas, modumque quo videtur, ille tamen nunquam non hallucinabitur circa res intellectas, modumque earum intelligendarum.

Rursus secundò phantasia nostra his posterioribus euentis errat, quia, quæ sunt potentia, aut medij propria, ea obiecto applicat. v.g. obiectum simplex putat videri à nobis tanquam multiplex, aut, quod

quod perinde est, obiectum existens in vno loco representari, simul velut positum extra suum locum naturalem in alio, quem reuera non occupat, quia, cum non sint tunc vniuersales axes pupillarum, & altera earum diuersum habeat situm, ac antea respectu alterius, hanc conditionem obiecto adhibet imaginatio, illudque esse, & videri, non tantum ubi est, sed simul etiam ubi non est, & in diuerso situ, ac antea concipit. Rursus sol sensu illic quidem haud magis distat à nobis, siue sit iuxta horizontem, siue in medio cœli vertice, quia videlicet tota tellus quoad nos indiuisibilis est, & instar puncti comparatione cœlestium orbium: circulus autem omnis versus quamcumque sui partem æque distat à puncto intermedio, siue centro. Cæterum rigorose, ac metaphysicè plus distat à nobis sol propè horizontem existens, & vel nascens, aut occidens, quam, cum medium cœli spatium obtinet: hic siquidem se iungitur à nobis interstitio dum duntaxat elementorum, nempe aëris, & ignis: illic vero nos, solémque separant, tum eadem duo elementa, tum etiam semidiameter telluris: Verum quæ ex hac oritur vaporum, & exhalationum copia facit, ut imaginatio nostra decipiat, & eiusmodi crassitudinem, ac partium numerositatem medijs interiecti propriam soli applicet, eumque videri putet maiorem, quam quando est prope meridiem. Eadem etiam est causa, quapropter illa nummum cyathosque immersum maiorem, ac propiorem cerni existimet: eadem denique efficit, ut imagineatur illa virgam fluuii immerfam velut obliquam conspici, & vnam eius partem quasi magis propinquam videri, eam videlicet, quæ est intra aquam, & aliam remotiorem, scilicet eam, quæ flumini supereminet.

103

At huiusmodi causa toties imaginationem fallens haudquaquam procedit in intellectu nostro: hic enim haud ideo putat, se cognoscere vnam formalitatem obiecti sine alia, quia quod est sui, actuumve suorum, vel alicuius medijs proprium, hoc applicat obiecto imperfecte cognito. Quod ita suadeo: intellectus noster apprehendit vnam formalitatem obiecti sine alia à se cognosci: at tum non cognoscit se sine se, non etiam vnam suam cognitionem sine alia; sed potius ambas complectitur, qui enim fieri potest, ut cogitet se habere cognitionem vnius formalitatis, & non cognoscere aliam, quin vtramque cognitionem reflexè attingat: quod, si sermo sit de priori signo naturæ, videlicet ante reflexionem, certè neutram cognitionem, nedum vnam sine alia cognoscit: non denique vnam partem medijs sine alia; imo multoties nullomodo supra obiectum medium reflectit, sed quam distinguit ratione, rem immediatè cognoscit: haud ergo putat, se vnam rei formalitatem sine alia cognoscere, quia quod cognoscit in se, suisve actibus, aut medio id obiecto tribuit: quocirca ob id se præscindere ex parte obiecti semper arbitratur, quoniam ita re vera præscindit.

104

Occasione huius argumenti, quod à multiplici experientia petunt aduersarij, libet aliud contra eos à nobis obiectum supra cap. 4. & 5. hoc loci instaurare, & confirmare. Quando eminens hominem conspicio, belluam eum esse putans, hanc propositionem intus efformo, *quod video, est hoc animal*: aut ergo tum vnà assero, quod video esse rationale, aut non? si secundum, hoc animal à rationali secum identificato obiectuè præscindo, & alterum sine altero de obiecto à me viso prædico: sin autem primum; de eodem subiecto esse rationale, *P. Lyncei Philosophia Tom. I.*

& irrationale assero; esse quidem irrationale, quia puto, illud esse belluam; esse rationale, quia hoc animal de eo nequit affirmari sine rationali secum realiter identificato. Consequens autem, etsi aduersariorum aliqui admittant, idque non putent esse absurdum, & reuera non immeritò, cum nihil incommodi sit in eo, quod intellectus duobus contradictorijs implicite, & virtualiter talibus assentiat, ut à nobis haud semel statutum est, utque lib. vltimo ostendetur amplius, cum sermo fuerit de insolubilibus; at certe in eo, quod concedunt, nec satis consequenter doctrinæ suæ de vi, & influxu præmissarum in conclusionem differunt; nec maiori consequentia nostram de distinctione virtuali sententiam impugnant.

105

Prius ostendo: namque idecirco docent, præmissis concessis, non posse vnquam negari conclusionem, quia alioqui intellectus duo contradictoria adstrueret: conclusio enim negata contradicit præmissis, sin minus formaliter, & explicite, saltem virtualiter, & implicite: quo ergo iure nunc fatentur, intellectum nostrum posse affirmare, quod videtur eminens, esse irrationale, & simul esse rationale, alterum explicite, & formali ratione, alterum verò implicite, ac virtuali, & conceptu respondente, non huic voci, *rationale*, sed huic, *hoc animal*. Posterius ostendo, quoniam iuxta ipsos duæ propositiones contradictoriæ explicite tales non possunt esse in eodem intellectu simul, possunt tamen duæ implicite tales. Cur igitur æqui, bonique non habeant, nostram sententiam, qua tuemur, aliqua prædicata contradictoria eidem rei talia eius identitate reali haud posse conuenire, posse tamen alia?

106

Septimum argumentum aduersariorum sic habet: Cognitio intuitiua nequit obiectuè præscindere: at, si esset possibilis obiectiua præcisio, ea iuxta nos fieri posset vi cognitionis intuitiue, non spiritus tantum, sed quod plus est, sensibilis, & externæ: supra namque statuimus visionem nostram externam percipere vnam formalitatem candoris sine alia, eius videlicet vim disgregandi visus, non verò dependentiam essentialē à Deo: ergo, &c. Maior suadetur primò, quia cognitio vniuersalis, & abstractiua plura velut vnum extrinsecè, & secundum quid eorum aliud ab alio nequaquam discernit, aut præscindit: à fortiori ergo cognitio intuitiua, & rem in singulari, & velut intrinsecè, & propriè vnam cognoscens, vnam eius formalitatem ab alia non præscindit. Suadetur secundo eadem maior ex eis verbis Ioannis cap. 14. *tanto tempore vobis sciam sum, & non cognouistis me? Philippe qui videt me, videt & patrem: quomodo in dictis ostende nobis patrem? non credis, quia ego in patre, & pater in me est?* Quod si visio, & intuitiua cognitio non potest præscindere obiectuè vnam personam ab alia realiter distincta, ob earum identitatem realem in tercio, id est in natura, & essentia eis communi, ut indicant posteriora illa adducti testimonij verba, *non credis, quia ego in patre, & pater in me est*; certè multo minus fieri potest, ut intuitio formalitates, non solum essentialiter, sed etiam personaliter, & quomodo libet identificatas ex parte obiecti præscindat.

107

Cæterum tamen cognitionem intuitiuam, & immediatam rei, eamque, non per alienas species, & imagines, sed per propriam attingentem haud esse præscisiam ex parte obiecti tueantur Vasquez 1. part. quæst. 22. art. 8. disput. 48. cap. 2. & quæst. 28. art. 2. disp. 1. 7. cap. 2. Caietanus 2. 2. q. 2. art. 8. Capreolus in 1. distinct. 8. quæst. 4. art. 3. Sotus

in 4. distinct. 48. quæst. 3. art. 3. & multi alij Theologi apud Fasolum 1. part. quæst. 12. art. 8. num. 3. Cate- rum contrarium verius est, idque tenent Molina 1. part. quæst. 12. art. 8. disp. 3. Suarez 1. part. lib. 2. de attributis cap. 24. num. 3. Salas tom. 1. in 1.2. q. 3. tract. 2. disp. 3. sect. 9. Hurtadus in præsentis, & subtilis Doctor cum affectis passim.

108

Ad primam rationem contrariam respondeo, cognitionem vniuersalem, & abstractiuam idcirco non præscindere inuicem plures res, in quas fertur, quoniam eas confundit: cognitionem ergo intuitiuam, & indiuidualem, quia talis est, hoc solum vendicare, vt non confundat obiectum suum cum alio à se realiter distincto, sed potius illud præscindat ab omni realiter non ipso: hoc autem cur obesse possit, quominus vnam rei formalitatem ratione separet ab alia? Vel aliter: cognitio vniuersalis, & abstractiua res realiter distinctas, quamuis non præscindat inuicem, at rationem quandam cunctis communem, & identificatam ab eis obiectiue præscindit: ex illa ergo ad cognitionem intuitiuam & indiuidualem, si licet argumentari, magis est, vt etiam hæc posterior sit ex parte obiecti præscisiua.

109

Ad secundam rationem contrariam dicendum est, haud esse sermonem Ioann. cap. 14. de visione intuitiua, & clara personarum, nec consequenter concludi, has intuitiue cognititas non posse obiectiue præscindi: Siquidem inibi supposuit Christus se à discipulis suis videri, & redarguit eos, quod patrem nondum cognoscerent, quem tamen se viso necessum erat videri; *qui videt, inquit, me, videt & patrem*: At nondum eius diuinitatem, eiusve personalitatem infinitam intuitiue videbant: haud ergo locutus fuit de huiusmodi visione: alioqui posset ei re pondere Philippus pro se, ac pro cæteris: deitatem tuam hucusque mentis nostræ oculis haud vidimus, solamque humanitatem à te assumptam corporeis luminibus cognouimus: quid ergo demiraris, si patrem tibi consubstantialem, vniuersque naturæ diuinæ nondum clarè conspexerimus?

110

Quocirca, vel sensus eius loci est, Christum Philippo petenti visionem aliquam corpoream patris, eiusque, sub aliqua externa figura ignis, aut alterius rei, aspectum, respondisse, humanitatem suam cunctis manifestam apparere; adeoque non minus patrem sibi consubstantialem, quam se in ea mediate quodammodo conspici: iuxta hanc autem interpretationem, quæ est Cyrilli lib. 9. in Ioann. c. 37. Tertulliani lib. contra Praxeam cap. 24. Chrysostomi homil. 73. in Ioann. non tam cognitio intuitiua, & immediata vnius personæ nequit eam ab alia obiectiue præscindere, quam cognitio cuiusvis earum mediata, & aliena ambas complectitur: quod nobis quid obstat? vel eius loci intellectus est, Philippo postulanti cognitionem spiritualem abstractiuam Patris, quis nimirum esset, respondisse Christum, ita se cognito personam patris haud posse ignorari: secundum quam expositionem, quæ est Augustini tractatu 10. in Ioan. & epist. 112. cap. 6. non cognitioni intuitiue personarum, inadæquate utique negatur vis eas præscindendi obiectiue, sed cognitioni earum abstractiue suapte genio adæquate, & perfecte, quæ talis est: at hoc etiam quid nobis obest, quidvè aduersariis prodest?

111

Octauum, & postremum argumentum. Ed magis intellectus præscindit, quò plura vno conceptu cognoscit: hac enim ratione cognitio entis est magis præscisiua, quam cognitio substantiæ, & hæc, quam cognitio viuientis, & sic facto descensu per

reliquos gradus: virtus ergo præscisiua intellectus non exercetur diuidendo, quod est omnino vnum, sicut Deus, sed confundendo ea, quæ sunt plura, quantum colligere licet ex vi obiectiue præscindendo, quam venamur ratione naturali: quidquid ergo sit de rebus creatis, at certè in creatore nullum habet locum obiectiua præscisio.

Respondeo tamen, & satis ex facili, haud semper nos præscindere ex parte obiecti confundendo plura, sed non raro rem in singulari cognoscendo, vt v. g. cum hoc animal dignoscimus dubij, num sit rationale, vel irrationale: huic autem cognoscendi modo sunt in nobis innumeri similes: nihil ergo prohibet, quominus Deum summè vnum, & singularem, ac velut talem à nobis cognitum, in plures tamen formalitates ex parte obiecti partiamur, ac dispescamus. Adhuc, tum hoc argumentum, tum etiam alia aduersariorum instari, meoque iudicio manifestè in ea præscisione, quam ex parte modi, ac formalem appellant.

112

CAPVT XI.

An fiat vniuersale per operationem intellectus agentis.

Vidimus hæcenus, vt fiat vniuersale per obiectiuam præscisionem rationis communis à suis inferioribus: Reliquum est, vt inquiramus, quænam operatio intellectus, tum ita præscindat, tum vniuersale efficiat: ita enim nihil deerit ad plenam, ac perfectam notitiam modi illius, quo mens nostra mouetur vniuersale. Ordior autè ab operatione intellectus agentis, eius nimirum, cuius est proprium species impressas à phantasmatibus abstrahere. Prima ergo sententia est, omnem talis intellectus operationem, omnemve speciem ei à phantasia impressam, vniuersalem esse formam. Ita plures Thomistæ apud P. Suarez disp. 6. metaph. sect. 6. & P. Bartholomæum Amicum tract. 6. log. quæst. 6. dub. 6. Fundamentum eorum est, quia vniuersale fit per abstractionem, vt fatentur omnes: at intellectus agens prout talis, est abstractiuius: vniuersum ergo, quatenus agens, est vniuersalis effectiuius. Secundum sic habet: Obiectum in phantasmatibus est singulare, sed intellectus agens abstrahit speciem à phantasmatibus; ergo abstrahit speciem, & consequenter naturam in specie repræsentatam à singularitate, atque adeo naturam reddit vniuersalem.

113

Secunda sententia est Scotistarum, qui vniuersale per nullam operationem intellectus agentis fieri censent. Eorum fundamentum est, quia intellectus agens, quæ talis est, non repræsentat formaliter obiectum: ergo illud vniuersale non constituit: consequentia probatur, quoniam aliàs vniuersale fieret per habitum intellectualem, qui obiectum formaliter non repræsentat, sed potius eius formalem repræsentationem producit: antecedens perspicuum est, quia species impressa in eo ab expressa distinguitur, quod hæc sit formalis repræsentatio obiecti, illa vero solum virtualis repræsentatio, seu virtus repræsentationis formalis productiua. Thomistæ autem, dum speciem impressam formalem repræsentationem habituales vocant, eo ipso terminos inimicos, & contradietorios iungunt inuicem.

114

Media sententia mihi probatur: censeo enim per aliquam operationem intellectus agentis, siue per aliquam speciem impressam, eam videri, quæ est naturæ communis repræsentatiua vniuersale fieri,

115

non

non tamen per omnem, & quolibet. Prima pars suadetur: species aliqua impressa naturam communem virtualiter repræsentat: at species ita repræsentans vniuersale efficit: erga, &c. maior probatur, quia species expressa proportionatur vt sic dixerim, speciei impressæ, a qua proficiscitur: sed species expressa repræsentat formaliter naturam communem: ergo & species impressa virtualiter. Minor argumenti prima, & principalis probatur primò ad homines, quoniam species illa impressa obiectiue præscindit naturam communem ab inferioribus: natura autem ita repræsentata cum multiplicitate reali coniunctam habet vnitatem præcisionis, quam ad vniuersale sufficere plerique aduersarij autumant: secundò, quia, quominus expressa est aliqua cognitio, seu repræsentatio formalis naturæ communis, eo magis vniuersali deseruit, vt pote magis confusa: ergò repræsentatio naturæ communis nullo modo expressa, sed omnino impressa vniuersali à fortiori, vt aiunt, deseruit: consequentia est perspicua, probatur antecedens, nam, quò minus expressa, & confusa est aliqua repræsentatio, eo magis inferiora confundit, & adunat, igitur eo magis deseruit ad vniuersale, cuius forma est vnitas, & confusio: tertio, quia species impressa naturæ communis ei vnitatem aliquam formalem, licet impropriad tribuit: at eiusmodi vnitas ad vniuersale sufficit omnium ferme consensu: ergo, &c. maior suadetur, quia species impressa naturæ communis obiectum fundamentaliter vnum respicit, igitur ab eo vnitatem aliquam formalem vendicat, quam in illud refundat: quartò demum, quia species illa impressa est vniuersalis in repræsentando, vt constat ex materia de Angelis, vbi diuisio specierum in vniuersales, & singulares, perquam est solemnis: eam igitur vniuersalitem in obiectum reicit, sicut ad vniuersale in essendo oportet; aliàs species expressa in repræsentando vniuersalis vniuersalitem suam in obiectum non remitteret.

116 Secunda pars nostræ sententiæ suadetur, quia intellectus agens abstrahit à phantasmatis speciem singularem, seu naturæ singularis repræsentatiuam: at hæc vniuersale non constituit, vt compertum est: ergo per aliquam operationem intellectus agentis nequaquam efficitur vniuersale: maior probatur, quoniam, vt rectè Scotus philosophatur, intellectus agens non semper abstrahit speciem impressam ab individuali repræsentatione phantasmatis, cum qua species abstracta nonnunquam conuenit, sed interdum à sola materiali entitate phantasmatis. Nec video sane, cur species impressa non minus, quam expressa res singulares, quatenus tales intellectui non repræsentent.

117 Ad rationes Thomisticas, & Scotisticas ex dictis constat: nam repræsentationem formalem ad vniuersale non requiri, & habitum communium cognitionum elicitiuum vniuersale constituere: & non omnem abstractionem vniuersali sufficere, & speciem impressam à natura singulari haud semper abstrahi, esto ab eius phantasmate abstrahatur nunc nunc explicuimus.

CAPVT XII.

An fiat vniuersale per operationem intellectus agentis?

118 **T**homistæ communiter censent vniuersale fieri per operationem intellectus agentis, eo quod

forma constitutiua vniuersalis, non tam sit ipsa cognitio, quæ intellectui verè inhaeret, quam relatio quædam commentitia, quæ à cognitione in obiectum refunditur. Mouentur primò, quia vnitas cognitionis est singularis: ergò obiectum vniuersaliter vnum seipsa reddere nequit, sicut è conuerso vnitas vniuersalis obiectum singulariter vnum reddere non valet. Secundò, quoniam species humana v. g. & species angelica sunt in ratione speciei omnino similes, ac specie minimè differunt: atqui complexum ex Angelo, & eius cognitione confusa, & complexum etiam hominis, & cognitionis confusa, per quam repræsentatur non sunt omnino similia, nec specie conueniunt, sed potius differunt: ergo species illa, non in præfatis complexionibus, sed in relationibus refluus consistunt: maior videtur perspicua: minor suadetur, quia singulæ partes earum complexionum inter se comparatæ specificè differunt, videlicet, homo, & Angelus, & cognitio vnus, ac cognitio alterius: ipsa igitur complexa omnino dissimilia, ac specie diuersa sunt, cum similitudo aut dissimilitudo totius à partium similitudine, aut dissimilitudine proficiscatur, vt à posteriori manifestum.

Verùm relationes has ab actibus in obiecta refluas & vniuersales, aut alterius artificij logici constitutiuas lib. 2. dialecticæ tract. 1. cap. 5. & sequentibus satis, superque reieciimus: & ne rationes ibi positæ repetamus, Thomistas S. Thomæ hac in re dissentire, ac refragari vno, aut altero eius testimonio comprobemus. Opusculo igitur 56. antè medium inquit *est itaque vniuersa e vnum vnitatis cognitionis*: at non foret vnum vnitatis cognitionis, sed relationis fictitiæ ex ea resultantis, modò eam admitteret. Et opusculo 55. sub initium ait: *rangitur in hoc duplex esse vniuersalis, vnum secundum quod est in rebus, aliud secundum quod est in anima*: Quod si relationes illas refluas vniuersalis constitutiuas S. Doctor admitteret, sanè vniuersale nulum esse in anima formaliter haberet, siquidem ea relationes sunt extrà animam.

Ad primam rationem contrariam respondeo. Sicut eadem re ipsa bonitas moralis actum voluntatis intrinsecè bonum, & eius obiectum extrinsecè bonum denominat; ita eadem vnitas actus intellectus confusi actum intrinsecè, & singulariter vnum, atque obiectum extrinsecè, & vniuersaliter vnum efficit, ac respectu vnus est vnitas singularis, & comparatione alterius vnitas vniuersalis. Aut paulo aliter: actus confusus naturam communem ab inferioribus præscindens, cum realiter idem sit, ac tantum virtualiter multiplex, duplicem effectum formalem cohibet, videlicet vnus singulariter, & vnus vniuersaliter: quorum priorem sibi, & posteriorem obiecto tribuit, nimirum, quia ipse actus prioris, & non posterioris capax est, & è conuerso obiectum posteriori, non verò priori obnoxium.

Ad secundam rationem contrariam respondeo, species illas qua tales omnino similes non esse, nec magis ab iis abstrahi posse rationem communem speciei, in qua specificè conueniant, quam à lydæ pisce, & animali latrabili ratio canis abstrahitur. Quod contra Thomistas, & non paucos etiam ex nostris absurdum non esse, hunc in modum suadeo: si species angelica, & humana in ratione speciei conuenirent, & species vt sic, quod aiunt, ab eis abstrahi posset, species ita abstracta esset, & non esset species: esset quidem species, sicut homo in communi verè est homo: non esset species, quia de pluribus

pluribus speciebus prædicaretur, unde, non species, sed genus foret; sicut eadem de causa animal haud species est, sed genus. Rursus secundo: duæ species faciunt indiuidua sub eis contenta specie differre: ergo à fortiori ipsæ species specie differunt, & non conueniunt, quemadmodum, quia anima rationalis, & irrationalis hominem, & belluam differre faciunt ipsæ inter se tantumdem dissident. Tertio, & fermè recidit in idem: prædictæ species seipsis differunt; ipsæ autem sunt species: ergo specie differunt.

122 Verisimilius nonnulli arbitrati sunt, vniuersale fieri per operationem intellectus fingentis, eo, quod videatur esse idolum quoddam mente confectum, & animal v. g. in communi, non tam esse verum animal, quam animal imaginarium, ad modum, quo architectus domum fabricaturus paruam quandam, ac fictitiam ob oculos mentis sibi proponit. Huius sententia iam olim meminere Okamus, & Gabriel in 1. dist. 2. quæst. 8. & Gregorius dist. 3. quæst. 1. art. 2. tamen in ea haud omnino conquiescant: eam postea sequuti sunt aliqui neoterici apud P. Arriagam disput. 6. logic. sect. 1. & P. Hurtad. disput. 5. metaph. sect. 11.

123 Porro suaderi solet primo hunc in modum: Cognitio abstractiua Dei non habet pro obiecto verum Deum, sed fictum, & quoddam idolum, & imaginem Dei, non ex malitia, vt aiunt sed ex tenuitate nostri intellectus, & malignitate lucis, qua nobis in hac vita Deus apparet: similiter ergo cum animal in communi per species abstractiuas ab inferioribus relictas concipimus, & vniuersale effecimus, non verum animal, sed animal fictitium, & animalis idolum mente efformamus: consequentia videtur esse in aperto: probatur antecedens, quia cognitio siue species expressa proportionatur speciei impressæ, sed species impressa abstractiua Dei non est propria, sed aliena, ac proinde, non ipsum Deum, sed eius idolum quoddam repræsentat; idem ergo refert species expressa, & cognitio abstractiua, quæ per speciem impressam producit.

124 Secundo suaderi potest eadem opinio auctoritate Clementis Alexandrini lib. 8. Strom. vbi sic inquit: in voce iria versantur, nempe, & nomina, quæ sunt signa eorum, quæ anima cogitantur principaliter per consequentiam etiam subiectorum: Secundo cogitata, quæ res cogitatas referunt, & exprimunt, unde sunt omnibus eadem cogitata, propterea, quod ex rebus subiectis eadem forma, & typus ingeneretur omnibus; non itidem etiam nomina propter diuersos sermones: tertium autem sunt res subiectæ, ex quibus nobis imprimuntur cogitata. Ecce distinguit Clemens à rebus abstractiue cognitis illarum idola, eaque vocat cogitata res cogitatas referentia, atque exprimentia, necnon etiã formas, ac typos. Adici potest præclara quædã auctoritas Aug. lib. de vera religione c. 34. vbi sic ait: si una Roma est, quam circa Tyberim, nescio quis Romulus dicitur condidisse, falsa est ista, quam cogitans fingo: non enim est ipsa, nec ibi sum modo, nam quid ibi agatur, modo utique scirem. Si unus est sol, falsus est iste, quem cogitans fingo, nam ille curricula sua certis locis, & temporibus peragit, istum vero ego vbi volo, & quando volo constituo si unus est ille amicus meus, falsus est iste, quem cogitans fingo, nam ille vbi sit nescio, iste ibi fingitur vbi volo. Ego ipse certè unus sum, & hoc loco esse sentio corpus meum, & tamen figmento cogitationis pergo quolibet, & loquor cum quolibet. Nihil his adduci potest pro contraria sententia verisimilius. Eodem etiam faciunt Augustini verba in lib. de quant. animæ c. 24.

Natura animæ inuisibilis est, ideo inuisibiliter in corpore manet, & de corpore inuisibiliter egreditur: per corpus corpora videt, sicut calum, & terram, & quæ in eis conspicua sunt oculis nostris: Spiritu autem corporis similitudines intuetur. En etiam iuxta Augustinum anima nostra res vilas in seipsis intuetur: quæ autem ab ea videri non possunt, has abstractiue cognoscit, non in seipsis quidem, sed in earum similitudinibus, & idolis.

Præterea idem sentire videntur Anselmus in monol. cap. 31. cum enim, inquiens, cogito notum mihi hominem absentem, formatur acies cogitationis meæ in talem imaginem eius, qualem illum per visum oculorum in memoriam attraxi. B. Thomas lib. 4. contra gentes cap. 11. oportet, quod in homine intelligente seipsum verbum interius conceptum non sit homo verus naturale esse hominis habens, sed sit homo intellectus: Aristoteles de memoria, & reminiscencia cap. 2. Qui ergo rei absenti memoriam replicare possumus? Liceret enim rem absentem oculis cernere, & auribus accipere, ita sit, vt in animalis, quod tabella expictum est, hic enim tum animal penicillo expressum, tum imago habetur. Sic phantasma in nobis se habere arbitrari debemus; separatim vt spectrum, aut phantasma esse; quatenus ad aliud refertur, imaginem reddi & ad memoriam accommodari. Itaque, cum huius natura sentientem mouet animam, quoad separatim est, eatenus illius sensu anima afficitur, & quasi notio, aut phantasma subire videtur: quod si ab alio emanet, quasi imaginem homo contemplatur, & Coriscum non conspicitur, tanquam Coriscum spectat. Ex quo testimonio, & duobus superioribus sic arguo: quoties res velut absens, & abstractiue cognoscitur, non ipsa sed quædam imago, & fictio concipitur, vt docent luculenter Anselmus, Thomas, & Arist. adductis locis: at ita, & non aliter solet à nobis cognosci animal v. g. & quæuis alia similis ratio: obiectum igitur immediatum cognitionis confusæ, & vniuersalis, & quod perinde est, ipsum vniuersale obiectum, haud est iuxta eos res vera, sed eius similitudo, & idolum quoddam fictitium. Et quidem tamen Anselmus, Thomas, & Aristot. sermonem habeant de sola re singulari, nihil refert: nam si singulare absens, & abstractiue cognitum non in se, sed in idolo apparet, quidni idem de vniuersali dicendum sit?

126 Tertio denique probari potest eadem sententia: nam vniuersalia, aut sunt res secundum se tantum, & penes id, quod suaapte natura, & genio sibi vendicant, ac extrinsecus non emendicant; & hoc nequaquam sustineri potest, vt conuincunt argumenta, quibus supra vsi sumus aduersus Platonicos, & Scotistas, cum esset sermo semel, & iterum de vniuersali à parte rei: aut sunt res prout ab intellectu confusæ, sed tamen verè cognitæ: & hoc falsum esse videntur ostendere, quæ produximus argumenta tractatu præsentis cap. primo, quin etiam ea, si quid valent, hoc efficiunt, nullum dari verum vniuersale, siue à parte rei, siue per intellectum, ac proinde quoduis esse fictitium, & idolum aliquod imaginarium.

127 Contra tamen sic argumentor; quia iuxta hanc sententiam, nihil singulare esset, & quidquid est in rebus, vniuersale foret, quod tamen manifestè falsum. Sequela probatur: ideo obiectum illud commentitium siue idolum est vniuersale, quia est in pluribus, non per identitatem veram (quo enim pacto idolum fictitium animalis cum veris animalibus identificari potest?) sed meram similitudinem. At à fortiori, vt aiunt, Petrus v. g. est per similitudinem

dinem in quouis homine, cum sit similior reliquis hominibus, quam idolum hominis in communi. Petrus ergo, & quoduis aliud indiuiduum erit vniversale. Deinde, esto, animal per species alienas cognoscatur, adhuc immediate, & non in idolo poterit cognosci: siquidem in hac propositione, *animal est viuens sensibile*: id immediate, & formaliter cognoscimus, de quo viuens sensibile affirmamus, cum affirmatio cognitio sit, at non affirmamus, nec abque falsitate affirmare possumus idolum viuents sensibilis de idolo animalis, cum alterum absque altero reperiatur haud raro, ac proinde distinguantur ambo: sicut enim formalis imago animalis, & viuents sensibilis, siue cognitiones vtriusque sunt separabiles, ac distinctae, non est cur idem de imagine obiectiua, & idolo vtriusque negetur.

127 Præterea Deum, à quo argumentum sumunt aduersarij, immediate cognosci, in hunc modum ostendo. Id immediate, & formaliter concipimus, de quo verè prædicamus esse æternum, immensum, trinum, & vnum, & omni ex parte infinitè perfectum: quod enim latet, & ignoratur, de eo nihil prædicari potest, vt experientia testatur: ast ea non prædicamus de idolo illo fictitio Dei, quod, ne entis creati finitam, & limitatam perfectionem assequitur quando igitur Deum immortalem, immensum, &c. abstractiue cognoscimus, ipsum immediate, & non aliquid eius simulachrum, aut imaginem obiectiuam concipimus. Rursus entia rationis, & negationes cognoscuntur per species alienas, videlicet entium realium, in ordine ad quæ explicantur, de quo vberius in metaph. idolum ergo illud confictum per species cognoscitur alienas: at iuxta aduersarios immediate cognoscitur: Deus igitur quantumuis per species alienas cognitus, adhuc immediate cognoscitur. Vterius ad homines: si Deum immediate non cognoscimus per cognitionem abstractiuam, sed idolum ab illo distinctum, certè non est intra latitudinem obiecti naturaliter cognoscibilis ab intellectu creato: hic ergo non poterit diuinitus euehi ad claram, & immediatam Dei visionem, de sententia aduersariorum, quippe qui obeandem rationem exstiment, non posse oculum corporeum ad Dei intuitionem supernaturaliter eleuari. Tandem species aliena, qua Deum in hac vita cognoscimus, non est aliena ex parte obiecti, quod representat, sed solum ex parte principij, à quo prouenit: quare Deum cognosci per species alienas, est eum percipi per species haustas à rebus corporeis, & sensibilibus: quò fit, vt, cum Deum ita cognoscimus, intellectus noster circa res sensui subiectas vnà versetur.

128 Atque hinc constat ad primum aduersariorum argumentum. Ad secundum à multiplici petito authoritate respondeo, in primis Clementem Alexandrinum haud habere sermonem de idolo obiectiuo, & fictitio, quasi hoc sit obiectum intellectus nostri, quoties abstractiue cognoscit, & ita cognoscendo vniversale efficit, sed de solo formali, & vero, scilicet cognitione ipsa nostra. Namque idolum, quo de loquitur, iuxta ipsum nobis ingeneratur, & imprimatur: hoc autem solius cognitionis est proprium, non verò obiecti vilius extrarij, ac multominus fictitij, quod, vt generari, & produci, sic etiam ingenerari non sustinet. Deinde tamen idolum illud, seu typus, de quo Clemens, ab eo appelletur cogitatum, haud propterea sequitur, illud esse obiectiuum, & non formale, & in ipsa cognitione situm: siquidem cognitio nostra vocatur conceptus, & tamen non concipitur, sed est id, quo mens nostra concipit: similiter ergò

vocari poterit cogitatum, vtique vt quo, licet non sit obiectum fictum, aut id, quod à nobis cogitatur, sed ipsa duntaxat cogitatio.

Quod attinet ad Augustinum; primum eius testimonium hoc tantum conuincit, rebus à nobis confusè, & abstractiue cognitis plura affigi, non sua, sed aliena, haud tamen semper, sed aliquando: quotiescunque igitur non interuenit eiusmodi fictio, vniversalia nequaquam erunt idola commentitia. Rursus, licet demus quodcumque cognoscuntur à nobis res abstractiue, & confusè errabundam illam applicationem affectionum alienarum esse necessariam, non propterea fit vniversalia esse idola ficta, & entia rationis chimerica: etenim si Petrum apprehendam, vt album, quin sit talis, eum nihilominus in se, & immediate cognoscam, non verò in imagine aliqua chimerica, & ente rationis fictitio, siquidem error meus tunc non erit circa eius essentiam, vel prædicata quidditatiua, sed circa quoddam eius accidens: similiter ergo censendum est de vniversalibus, vt vt circa eorum accidentia semper ludificetur intellectus. Secundum Augustini testimonium multò minus vrget. Nam tamen si vltro permittamus eum nomine similitudinum siue formarum intelligere idola illa obiectiua, & fictitia, ea certè haud semper exigit ad cognitionem etiam abstractiuam, qua videlicet res absentes, ac sensibus corporeis minime obiectas percipimus: siquidem post verba ex illo allegata, mox subiungit hæc: *sed intellectus eas, quæ nec corpora, nec corporum formas habent conspici, sicuti est iustitia, & sapientia, & velut ipsa mens, & omnis anima affectio bona, ista tria genera visionum manifesta sunt: primum corporale, quo per corporis sensus corporalia sentiuntur: secundum spirituale, quo corporum similitudines spiritus, non mente cernuntur: tertium intellectuale, quo illa res, quæ nec corpora, nec corporum formas habent conspiciuntur*: Aliqua ergò vniversalia penes Augustinum haud erunt necessariò in idolis, ac similitudinibus obiectiuis sita. Profecto sapientia, iustitia, affectio bona vniversalis rationem obtinent: at eas sine formis, & imaginibus intermediis à nobis cognosci, ab eisque consequenter distinguere edocet.

130 Secundò, & absolute dicendum est, Augustinum eò loci intelligere per similitudines corporum corpora ipsa, non quatenus præsentia, & existentia, sed prout à nobis cogitata, & expressa: quasi dicat, animam nostram prout corpora ipsa in seipsis existentibus, & realiter præsentibus cognoscit, appellandum esse sensum, prout verò corpora absentia, nec nisi intentionaliter præsentia, solasque corporum existentium, & verè præsentium similitudines, vocandum esse spiritum, prout denique res omninò incorporeas, & ab omni materiæ concretionem seiunctas, nuncupandum esse intellectum. Quod autem corpus omne prout abstractiue cognitum vocetur ab Augustino corporis similitudo, mirum nulli debet accidere.

131 Primò, quia cogitatum, cum soli videatur obiecto conuenire, tamen de actu cogitante quandoque dicitur, vt visum est in Clementis testimonio paulò supra allegato: igitur è contrario similitudo intentionalis; etsi videatur esse sola cognitio, rei tamen cognitæ interdum poterit accommodari: secundò, quia verbum est similitudo rei iuxta omnes: at illud de re cognita dici consuevit, vt patet, vel ex eo Exodi 9. *cras faciet Dominus verbum istud*. Tertid, quia visio abstractiua vtique in scripturis sumi solet pro re visa, ergò & similitudo intentionalis, quippe quæ, vel est à visione illa indistincta, vel certè, cuius, & talis

talīs visionis par est ratio, quod ad præsens attinet: eiusmodi autem vñs visionis in sacra pagina constat: nam Ezechiel. 1. 1. dicitur; *Aperti sunt cali, & vidi visiones*, & Isayæ 6. 9. *Idete visionem, & nolite cognoscere*, ac Ioclis 2. 28. *Iuuenes vestri visiones videbunt*. Quartò denique à priori: res abstractiue, & in absentia sua representata ita nobis apparet, atque quando præsentem eam cernimus: quamobrem priori modo cognita non differt à seipsa posteriori modo usurpata: quid ergò mirum, si late vocetur similitudo sui prout præsens, & coram existentis, ac cognita, tametsi rigorosè non possit obtinere nomen similitudinis, cum hæc distinctionem postulet extremorum & nulli rei respectu sui possit competere. Hinc respondeo ad Anselmum, Thomam, & Aristotelem, similitudinem, qua de loquuntur, esse iuxta eos rem ipsam, quatenus abstractiue cognitam, non verò idolum vñm commentitium à cognitione realiter distinctum.

232

Ad tertium argumentum respondeo, vniuersalia esse res prout confusè cognitæ, & ad vnitatem extrinsecè redactas. Quamuis autem probari soleat, nullum dari verum vniuersale, siue per cognitionem confusam, siue vñlo alio modo, ac proinde quoduis esse idolum fictitium, & ens rationis obiectiuium; ex hoc nimirum, quod vniuersale, quin sit Deus, nullo tamen certo temporis, aut loci spatio definiatur, quod item vñm, & idem existens identificetur rebus realiter distinctis, videlicet singularibus, de quibus prædicatur, adeoque efficiat, vt quæ sunt eadem vñi tertio, non sint idem inter se; quod denique, cum sit productum, & creatum, minimè tamen sit singulare; quæ quidem repugnantia, & implicationes eius propriæ, haud videntur conuenire posse enti reali, haud, nisi enti rationis, & idolo cuidam fictitio: Caterùm hæc omnes difficultates citato cap. 1. huiusmet tractatus abunde manent solutæ.

CAPVT XIII.

Per quam operationem intellectus passibilis fiat vniuersale?

233

Intellectus prout simul cum specie ei impressa, est productiuius cognitionis dicitur passibilis, seu passius speciei impressæ, necnon possibilis, seu potens producere speciem expressam, siue cognitionem; aut, si mauis, est proxima eius possibilitas: quamobrem operatio intellectus passibilis, aut possibilis cum cognitione, ac specie expressa in idem incidit. Assero ergo primò; vniuersale fit per notitiam abstractiuam: Ita B. Thomas 1. part. q. 16. art. 7. ad 2. & quæst. 5. art. 1. ad 1. Durandus in 1. distinct. 3. quæst. 5. ad 2. & in 2. distinct. 3. quæst. 7. Cardinalis Tolerus quæst. 2. vniuersalium, Suarez lib. 4. de an. cap. 3. dub. 5. num. 25. Hurtadus disp. 5. met. sect. 8. Arriaga disp. 6. log. sect. 8. Conimb. de vniuers. quæst. 4. Vallius ibid. cap. 9. Assertio probatur: Cum hominem v. g. concipio abstrahendo ab indiuiduis, & à relatione, ac aptitudine, quam habet vt iis in sit, deque iis prædicetur, illum concipio per notitiam abstractiuam: ast eiusmodi hominis conceptio eum vniuersalem efficit: ergo, &c. Maior est extrà dubium: minor suadet, quoniam ea cognitio homines confundit omnes, eisque tribuit vnitatem, si qua alia eos confundit, & adunat: deinde homines ita cogniti plures à parte rei sunt:

ea igitur notitia vñm in multis, ac proinde vniuersale efficit.

234

Dices tamen: Notitia vniuersalis constitutiuā illud ad inferiora refert: ast notitia abstractiuā vniuersale ad inferiora, à quibus præscindit, referre haud sustinet: ergo. Maior probatur, quia vniuersale esse vñm aptum inesse multis, est referri ad multa inferiora: sed notitia effectiuā vniuersalis facit illud esse vñm aptum inesse multis: facit ergo illud referri ad inferiora, seu, quod perinde est, illud refert ad inferiora. Respondeo: aptitudo essendi in multis vniuersalis propria non est necessaria, quasi actualis, vel iuxta phrasim prædicamentalis, qua videlicet cognitio vniuersalis illud ad inferiora actu refert, siue illud esse in inferioribus formaliter iudicet, & apprehendat; sed potest esse veluti potentialis, vel, vt loquuntur alij, transcendentalis, aut secundum dici, qua nimirum per vltiorem cognitionem, quæ superuenire possit, ad plura actu refert, deque iis prædicari valeat. Priorem autem relationem vniuersale à notitia abstractiuā minime sortitur, quod solum probat argumentum: at ab ea vendicat posteriorem, quam certè ad vniuersale insufficientem esse, haudquaquam id argumenti conuincit.

235

Assero secundò: vniuersale fit per notitiam comparatiuā: Ita B. Thom. 1. de interpret. lect. 10. Suarez de an. lib. & cap. supra citatis num. 26. Soncin. 5. met. quæst. 27. conclus. 2. & 10. met. quæst. 15. Canariensis 1. part. quæst. 28. art. 1. fol. 41. Niphus 7. met. quæst. 17. conclus. 1. Hispalensis in 1. distinct. 35. quæst. 2. art. 4. ad 1. Hurtadus vbi supra. Rub. quæst. 6. vniuersal. Caiet. de ent. & essent. cap. 4. quæst. 7. Suellan. lib. 7. metaph. disput. 17. Scotus etiam 7. met. quæst. 11. Antonius Andraas quæst. 16. & communiter eius nationis alij. Assertio probatur. Cum intellectus considerat hominem prius abstractiue conceptum esse vñm aptum esse in multis, eum notitia comparatiuā cognoscit: ast ea consideratio hominem efficit vniuersalem: ergo, &c. Maior verti nequit in controuersiam: Minor probatur: cum intellectus res distinctas velut distinctas cognoscit, eas ratione distinguit: quo pacto, cum Deum distinctum esse à creaturis apprehendimus, aut iudicamus, eum à creaturis ratione distinguimus, ac secernimus: intellectus igitur cum plura, quæ ratione vñm sunt, vñm esse, & è diuerso quod ita vñm est, multiplex esse, siue in multis reperiri, per notitiam comparatiuā concipit, certè obiectum multiplex ratione vñm efficit, sicut ad vniuersale oportet: cur enim cognitio distinctionis præsuppositæ ratione distinguat, & cognitio vnitatis similiter præsuppositæ ratione non vniat?

236

Dices tamen: Cognitio vniuersalis constitutiuā à multiplicitate præscindere debet, vt superius haud semel asseruimus: ast notitia comparatiuā vniuersalis ad inferiora ita non præscindit: ergo, &c. Respondeo, maiorem esse veram de cognitione, quæ in vnitatem merè fundamentalem feratur, non verò de cognitione, quæ multiplex obiectum esse formaliter vñm concipiat, quæ in obiectum formaliter vñm feratur: vt ex ratione nostræ liquet assertionis. [Secundo dices: Nostra cognitio comparatiuā, quia cognoscit hominem esse vñm in multis, talem eum, adeoque vniuersalem efficit: Deus ergò similem de homine, & aliis obiectis cognitionem habens eodem ex titulo vniuersalia faciet non pauca. Concedo reflexè, nego verò directè. Sic distinguit Deus ratione, non directè, siue confusè, sed tamen reflexè, cognoscendo videlicet distinctionem

distinctionem à nobis factam, vel certe rebus ipsis insitam. Aut responderi potest, negata conuenientia, fortassis enim, ut cognitio aliqua obiectum multiplex velut formaliter vnum concipiens illud vniuersale denominet, opus est, ut ea sit confusa, & obscura: omnis autem obscuritas, & confusio procul est à quouis diuinæ mentis actu: nullusque proinde obiectum vniuersale reddet, ut ut formalem eius unitatem percipiat.

137

Assero tertio. Nec per actum formaliter copulatiuum, qualis est hic, *omnis homo*, nec per actum formaliter disiunctiui cuiusmodi est hic, *aliquis homo*, potest fieri vniuersale. Assertio plerisque placitura hunc in modum suadet. Ad vniuersale opus est, ut possit prædicari de pluribus inferioribus, tam collectiue, quam diuisiue sumptis: at per actum formaliter copulatiuum homo v.g. de pluribus collectiue tantum, & per actum formaliter disiunctiui de pluribus diuisiue solum enunciari potest, ut compertum est, haud enim verè dixeris Petrus, vel Paulus, vel Ignatius, &c. est omnis homo, sed potius est aliquis homo: haud etiam Petrus, & Paulus, & Ignatius, &c. est aliquis homo, sed potius est omnis homo: per neutram ergo prædictorum actuum fieri valet vniuersale. Maior, quæ sola eget probamento, suadet ita. In definitione vniuersalis neuter prædicandi, aut essendi modus in multis collectiue, vel in multis diuisiue determinate exprimitur: non ergo est, cur potius vnus, quam alter ad vniuersale requiratur: ergo vel vterque, vel neuter est requisitus: quando ergo alter requiritur, qualicumque demum is sit, sane vterque ad vniuersale requiretur. Deinde notitia vniuersalis constituitur à multiplicitate præscindere debet, nisi cum unitatem formalem naturæ communis reflexè cognoscit, ut nuper explicuimus: at actus formaliter copulatiui, & actus formaliter disiunctiui à multiplicitate non præscindunt, sed multa potius attingunt, aliàs quo pacto possent ea disungere, aut copulare? Et quidem per actum formaliter disiunctiui, tamen si confusum, & correspondentem his vocibus, *aliquis homo*, non verò his *Petrus, vel Paulus*, &c. nullum fieri vniuersale, per actum autem copulatiui formaliter, quamuis etiam obscurum haud posse fieri vniuersale, saltem in essendo, ac simul prædicando, censet præter alios Arriaga supra disput. 6. log. sect. 6. sub. 2.

3

Assero quartò. Probabile tamen est, per vtrumvis eorum actuum fieri posse vniuersale. Ad primam rationem contrariam earum, quæ à nobis sunt obiecta dici potest, tum omnem hominem v. g. tum etiam aliquem hominem prædicabiles esse de pluribus, & collectiue, & etiam diuisiue sumptis, non in sensu composito eorum syncategorematicum, *omnis*, & *aliquis*, at in sensu diuiso illorum: atque hoc sufficere, ut eorum altervter sit vniuersalis, & indifferens logicè: sicut ad indifferentiam physicam, & libertatem arbitrij nostri operantis actu satis est, ut operans possit nihilominus non operari in sensu diuiso operationis, nec requiritur ut in composito: cuius vberior explicatio haud est huius loci. Ad secundam rationem contrariam dicendum est, actum subiectum his vocibus, *omnis homo*, necnon eum, qui subiicitur his, *aliquis homo*, præscindere à multitudinem, saltem distinctè, ac demonstratiue sumpta, eò quod vi illorum haud possumus vnum inferiorum hominis ab alio distinguere Petrumvè, & Paulum quatenus tales, & quoad illorum proprietates characteristicas secernere inuicem: huiusmodi autem præcisionem simul cum

vtriusque actus confusione, & obscuritate sufficientem esse, ut altervter sit vniuersalis, & hanc obiectis suis denominationem impertiant. Porro hæc assertio, quod attinet ad actum copulatiui, est aliquorum recentiorum apud Arriagam, quos ipse ex parte sequitur, videlicet cum sermo est de vniuersali in essendo solum, & non in prædicando: quoad verò actum disiunctiui, est Hurtadi disp. 5. log. sect. 9. Nec verò propterea, quod sit probabile, *aliquem hominem* esse vniuersale, & non indiuiduum vagum, hoc à nobis de medio eximitur: siquidem erit in hac via, quam modo insistimus, non *aliquis homo* (ut supponimus assert. præced. utque exprimemus inferius lib. 9. tract. 4. cap. 6. quæsitio 3. sed potius *Petrus, vel Paulus*, aut alia similis disiunctio clara, ac demonstratiua.

139

Assero quintò. Er actum æquiualemter copulatiuum, & per actum æquiualemter disiunctiui fit vniuersale, quidquid sit de copulatione, ac disiunctione formali. Probatur assertio. Per hunc actum, *homo est animal*, homo fit vniuersalis, ut conitatur ex dictis prima assertione: quæ potius huc applicari, quam ex professo repeti debent: at ea propositio est æquiualemter copulatiua, utpote quæ huic, *omnis homo est animal*, æquipollet: ergo per actum æquiualemter copulatiuum efficitur vniuersale: minor est perspicua ex regula illa dialectica; *propositio indefinita in materia necessaria æquiualemter copulatiua, siue distributiua*. Eadem ratione probari potest, per actum æquiualemter disiunctiui vniuersale fieri: siquidem hæc propositio *homo currit* æquipollet huic, *aliquis homo currit*, iuxta regulam illam logicam; *propositio indefinita in materia contingenti æquiualemter particulari, siue disiunctiua*.

140

Assero sextò. Vniuersale fit per actum formaliter, & æquiualemter indefinitum, & qui, nec formaliter, nec æquiualemter ratione sit copulatiui, aut disiunctiui. Suadet assertio. Per hunc actum simplicem, *homo*, v.g. fit vniuersale: at hic actus, nec est æquiualemter, nec formaliter copulatiui, aut disiunctiui: ergo, &c. Maior ex supradictis constat. Minor quoad eius vtramque partem probatur. Et in primis eam apprehensionem non esse formaliter copulatiui, aut disiunctiui, constat: quoniam apprehensio illa, *homo*, habet eundem tendendi modum formaliter in hominem obiectiui, ac hæc propositio, *Petrus est homo*, aut hæc, *homo à parte rei est multiplex*, cum vox *homo* utrobique eadem sit: sed in prima propositione homo copulatiue non attingitur, nec est formaliter omnis homo, aliqui propositio esset falsa, nec in secunda homo disiunctiue attingitur, necvè est formaliter aliquis homo, aliàs etiam propositioni falsum subesset: ille igitur actus simplex, *homo*, nec est formaliter, *omnis homo*, nec *aliquis homo*, copulatiuiusvè, aut disiunctiui: alioqui profecto, cum vtriusque propositionis, de quibus nuper, subiecto; & prædicato, penes modum tendendi nequaquam conueniret.

141

Rursus eum actum non esse æquiualemter copulatiui, aut disiunctiui, suadet: siquidem non est potior ratio, cur æquipolleat huic actui copulatiui, *omnis homo*, quam huic disiunctiui, *aliquis homo*: quare vtrique est æquipollens, vel neutri: sed non vtrique: ergo neutri, Maior est in aperto. Minor probatur: nullus actus simul æquiualemter potest quoad modum tendendi, duobus inter se oppositis: quo pacto idem iudicium nequit esse respectu vnus, & eiusdem obiecti æquiualemter assensus & dissensus: aut opponuntur inuicem in modo tendendi actus copulatiui, & disiunctiui: nequit igitur idem conceptus

ceptus noster esse æquipollenter copulatiuus, ac dis-
iunctiui. Dices, eum actum simplicem, *homo*,
æquivalere huic actui disunctiuo, *vnus homo*, vel
plures. Contra tamen sic arguo. Non est, cur potius
ei actui disunctiuo, *vnus homo*, vel *plures*, quam
huic copulatiuo *vnus homo*, & *plures*: sed huic po-
steriori non æquipollet: ergo nec priori: probatio
maioris: sicut homo verè est vnus, vel plures, ita
etiam est vnus, & plures; vnus per intelle-
ctum, & plures à parte rei, quod Recentiores nobis
aduersarij minime considerarunt: non est ergò, cur
simplex ille actus, *homo*, æquualeat huic actui dis-
iunctiuo, *vnus homo*, vel *plures*, quam huic copula-
tiuo, *vnus homo*, & *plures*.

142

Affero septimò, & postremò. Per notitiam apprehensiuam, iudicatiuam, & discursiuam fit vniuer-
sale. Huius assertionis probatio ex dictis sparsim
toto hoc cap. est colligi facilis. Per notitiam abstra-
ctiuam efficitur vniuersale, sed triplex operatio in-
tellectus hominem v. g. abstrahere, ac præscindere
potest ab inferiorum suorum multitudine, ac nu-
merositate, vt constat in hac apprehensione,
homo, in hoc iudicio, *homo est animal rationa-
le*, in hoc discursu, *homo est suapte natura risibi-
lis*, sed *risibilis est rationale*: igitur *homo est ri-
sibilis*. Rursus possumus hominem vnum forma-
liter, & extrinsecè, nihilominus reipsa, & in-
trinsecè esse quid multiplex, & in Petro, ac Paulo,
& cæteris diuersum apprehendere, iudicare, & dis-
cursu aliquo complecti: sed cognitio comparatiua
in vnitatem, & multiplicitem hominis ita profi-
ciscens eum vniuersalem efficit: vis ergò vniuersa-
lis effectiua tribus illis operationibus intellectus
conuenit.

TRACTATUS VI.

De aliis speciebus vniuersalitatis
intentionalis.

CAPVT I.

De vniuersalitate vocali, & sensibili.

VOB ad priorem attinet, arbitror per
actus facultatis elocutiua, siue per voces
externas vniuersale fieri. Probatur assertio:
nam vox est vniuersalis in significando, vt certo
certius: hanc igitur vniuersalitatem in obiectum
refundit, illudque vniuersale in essendo reddit, haud
secus, ac conceptus interior vniuersalis in significa-
do vniuersalitatem suam in obiectum reicit. Rursus
vox immediate significat plura, non vt plura, sed
vt positum vnum: ea igitur confundit, & adunat,
quemadmodum eadem de causa cognitio interior
illa vnit, & confundit: antecedens est perspicuum,
quia hæc vox homo significat collectionem homi-
num, vt conceptam, & cognitam conceptu respon-
dente huic voci, *homo*, vt indubitatum: est homi-
num collectio prout ita concepta, & cognita est vna,
& non plures: ea ergo vox plura vt vnum significat.
Tandem probabile est, voces etiam verè, & propriè
definire, ac diuidere, vt in loco manet ostensum:
definitio autem, & diuisio sunt vniuersalia: hæc
ergo prout à singularitatibus abstracta per voces at-

tinguntur, ac per eas adeo efficiuntur. At obiicies
Damasceum de Incarnat. cap. 2. vbi sic ait: *Commo-
nendi sunt nostri temporis dialectici, imò dialectice
heretici, qui quidem non, nisi statum vocis putant
esse vniuersales substantias*: voces ergo ab vniuersa-
li videtur excludere. Sed nihil minus: aliud enim
est, voces constituere vniuersale in essendo velut
formas, aliud esse vniuersale in essendo tanquam
subiecta eius denominationis: illud prius nos solum
contendimus: posterius autem Damasceus; tantum-
que eos impetit, qui extra voces nihil vniuersale di-
ci, aut fieri posse, existimarunt, vel certè sunt existi-
masse visi.

Quod attinet ad vniuersalitem sensibilem, nul-
lum sensum externum, aut, quod plus est, etiam in-
ternum efficere posse vniuersale saltem ex natura
rei, & citra miraculum, docent B. Thomas 1. p.
quæst. 12. art. 3. Suarez de anima lib. 4. cap. 3. dub.
3. Fonseca 5. metaph. cap. 28. sect. 2. Idem colligi-
tur ex Gregorio in 1. dist. 3. quæst. 1. art. 2. & Agi-
dio tom. 1. de beatitud. lib. 4. quæst. 1. art. 3. & tom.
3. lib. 4. quæst. 12. art. 6. ac Valentia 1. p. disp. 1.
quæst. 12. punct. 8. Albertino quæst. 1. Theolog. ex
primo principio philosophico num. 2. Comptono
disput. 25. log. sect. 2. & 3. & Salas tom. 1. tract. 2.
disp. sect. 1. Longius progreditur P. Balthazar Tel-
lez, ac disp. 4. log. sect. 3. censet, nullum sensum ex-
ternum, interumvè etiam diuinitus posse moliri vni-
uersale. At per sensum etiam externum fieri posse
ex natura rei vniuersale, docent Hurtadus disp. 5.
metaph. sect. 12. & Arriaga disp. 6. log. sect. 7. Quod
verò attinet ad sensum internum vniuersale per il-
lum naturaliter posse cognosci, & effici, tradunt
Gervasius de ordine productionis notitiarum fol. 15.
& 16. Scaliger exercitatione 34. in Cardanum
disp. 22.

Dicendum primo censeo, nihil naturaliter fieri,
aut denominari posse vniuersale per sensum vllum
externum. Suadetur primo: quoniam ratio com-
munis albedinis v. g. non solum existens, sed etiam
existentia destituta, ac tantum possibiles comple-
ctitur: at visio externa nostrorum oculorum nequit
naturaliter attingere quiddam non existens: ergo
nec rationem communem albedinis: illam igitur
nequit abstrahere, aut vniuersalem efficere, aliàs
eam attingeret. Rursus Aristoteles 1. metaph. cap. 1.
sic fatur: *experientia est rerum singularium, ars vni-
uersalium*, at omnis sensus, saltem externa est expe-
rimentalis, ergo singularium. Ibidem etiam postea
sic habet *nullum sensum sapientiam esse existimamus,
quanquam hæc maxime propriè sunt cognationes singu-
larium*: vbi sensationes ad minimum externas asserit
esse cognitiones singularium. Idem tradit 3. de ani-
ma cap. 4. text. 7. Hæc autem testimonia Philosophi,
vt insinuat, intelligenda sunt de sensu exter-
no, quidquid sit, an sensus internus sit excipiendus
ab Aristotelica regula, an vè is ratione suæ perfe-
ctionis haud sustineat illigari obiectis duntaxat sin-
gularibus. Tum sic: sensus omnis externus iuxta
Aristotelem est ex natura rei circa naturas sin-
gulares: ergo non circa vllam vniuersalem:
hanc ergo non cognoscit, adeoque non efficit:
haud enim ea prout talis, nisi cognoscendo potest
effici.

Obiicies tamen primò. Omnis sensus externus
est circa suum obiectum formale: at cuiusvis obie-
ctum formale, ac specificatum est quiddam vni-
uersale, non verò singulare, v. g. visus color, non ve-
rò albedo, & multo minus hæc albedo: nullus igi-
tur sensus non percipit vniuersale, nullus id non
efficit:

efficit: vt enim dictum est, id percipere saltem directe, & illud efficere recidunt in idem. Obijcies secundò, & paulò aliter. Albedo v. g. in communi & vniuersaliter sumpta est vere, & proprie albedo: fortitur enim definitionem albedinis, scilicet esse disgregatiuam visus: imò eiusmodi definitio ei soli conuenit primario, atque ab ea ad singulares descendit albedines. At visus noster cognoscere potest omne id, quod est absolute albedo & rationem communem eius ab hac, & illa abstractam percipit, siue perceptam abstrahit, & vniuersalem efficit. Tertiò vniuersale fieri potest, & solet per abstractionem vti explicatum manet ad finem tract. præcedentis: at sensibus externis conuenit vis abstrahendi vnum ab alio: nam visus noster abstrahit colorem à sapore, & illum sine hoc percipit: quin etiam, quod plus est, vnam formalitatem ab alia secum realiter identificata præscindit v. g. quidditatem albedinis, eiusque vim disgregatiuam ab illius dependentia radicali à Deo Optimo Maximo, vti ostenditur in Metaphys. lib. 2. tract. 4. cap. 8.

Quartò: idcirco actus intellectus nostri efficit vniuersale, quia est confusus, & Petrus v. g. à Paulo non distinguit: at etiam visio nostra haud rarò est confusa, actalis, vt vnum colorem ab alio non distinguat, nec, an albedo procul obiecta sit eiusmodi, vel potius alius color medius, discernat: Hoc pacto colores iridis quatenus se contingunt, & penes eorum extrema, consiniumque minime distinguimus, vt bellè decribit Poëta.

Sed nunc diuersi niteant cum mille colores,

Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.

Vsq; adeo quod tangit idem est, tamen vltima distat.

Id ipsum egregiè declarat Seneca lib. 1. natural. quæst. cap. 3. super eadem carmina: *Videmus in eo* (scilicet in arcu caelesti) *aliquid flammei, aliquid lutei, aliquid cerulei, & alia in pictura modum subtilibus lineis ducta, vt ait Poëta, vt an dissimiles colores sint, scire non possis, nisi cum primis extrema contuleris: Nam commissura decipit: vsque adeo mira arte natura, quod à simillimis cepit, in dissimilia desinit.* Quinto denique, ac paulò aliter. Totum solem v. g. omnesque eius partes videmus: & tamen multo minor nobis apparet, quam est in se: est enim in se maior tota telluris mole, vt ex eo colligunt astrologi, quod umbra illius à terra incipiens sit conica, ac talis: quæ nunquam peruenire possit ad stellas fixas, eavè opacare: signum igitur est, visum nostrum eius partes inter se confunderè. & cum sint centies sexagesies sexies, & amplius plures, ac maiores toto terræ ambitu, eas tamen perinde cernere, ac, si non essent totidem, sed longe pauciores: quæ ergo ratione cognitio intellectiua habet vim efficiendi vniuersale, quia potest plura ita percipere, vt ea non discernat, nec dilucidet, eadem etiam visio nostra poterit moliri vniuersale.

Ad primum argumentum horum respondeo: in primis obiectum formale, ac specificatiuum visus verbi gratia quoad eius actus in communi, esse colorem itidem in communi & vniuersaliter sumptum: ceterum illius penes hanc singularem, ac destinatam visionem formale obiectum haud esse colorem vniuersaliter, sed potius singulariter sumptum: ex priori autem hoc tantum sequitur, visionem in communi percipere rationem communem, & vniuersalem coloris, quod, re ad viuum relecta, nihil aliud est, quam visiones existentes cognoscere colores particulares, & existentes, quæ autem sunt possibiles posse percipere colores singulares in po-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

tentia manentes, si quando videlicet ab ea ad actum reducantur: hinc autem quid egeris aduersus nos? iam verò ex posteriori id tantum consequens est, vt nulla visio in particulari possit ad vniuersale ferri, illudve efficere.

Aliter respondeo, visus v. g. quomodolibet sumpti obiectum formale esse rationem vniuersalem, & communem coloris. Ceterum haud propterea opus, vt sensus ille percipiat omnes colores in ea ratione comprehensos, omnes, inquam, simul, & collectiue sumptos, sed satis est, vt quemlibet diuisiue, & seorsim ab alio: quando autem actus efficiens vniuersale plura debet obiecta, vel potius omnia eam subeuntia denominationem necessariò attingere, certè visus noster nullo actu suo efficere poterit vniuersale. Et quidem sensum oculorum haud debere, haud etiam posse ferri in suum obiectum ex toto, & collectiue sumptum, satisque esse, vt ferri possit in illud diuisiue sumptum, exemplo liquet facultatum physicarum. Ignis enim v. g. terminus, atque, vt sic dicam obiectum est calor in communi nullum non cohibens: at vi sua calefactiua non sustinet omnem calorem simul, & collectiue producere: Id siquidem esset, eius virtutem haud esse limitatam, sed potius finem omnium expertem ac nesciam: proinde tantum obiecti, siue termini sui: quamlibet partem, vel certè aliquas in singulari potest efficere.

Ad secundum similiter respondeo; quod albedo in communi, & vniuersaliter sumpta sit proprie albedo, tantum arguere, eam percipi à visione etiam in communi, non vero ab vlla singulari, ac destinata. Hinc est, visum nostrum haud efficere albedinem vniuersalem: tum, quia ad molimen vniuersalis opus est, vt aliquis actus intrinsecè, & proprie vnus plura attingat, eisque vnitatem impertiat: visio autem in communi haud est, nisi extrinsecè, & improprie vna: quid ergo mirum, si sit ad fabricam vniuersalis insufficiens? tum etiam, quia visio in communi; & vniuersaliter sumpta haud percipit verè, & proprie rationem communem coloris, vltimè obiectum: actio enim videndi, & quauis alia stricte loquendo est singularis alicuius, nec exerceri potest, vt quod, vel vt quo per causam, causalitatemve mere vniuersalem, vt omnibus est explicatum iuxta doctrinam Aristotelis lib. 1. metaph. cap. 1. hoc ergo etiam ex titulo ratio communis visionis haud efficit vniuersale, eavè mediante visus, cuius est propria: tum denique, quia aliàs omnis facultas, quamcumvis bruta, & insensibilis, par esset vniuersali: siquidem nulla non continet actionem aliquam in communi sumptam, media qua quodammodo respiciat terminum illum, à quo speciem suam haurit.

Quapropter, vt ingennè hoc fatear, quod dici consuevit, & à nobis etiam in superioris argumenti vtraque solutione suppositum est, visus v. g. obiectum esse vniuersale quoddam, nempe rationem communem coloris, id intelligendum nequaquam est propria ratione, aut in actu exercito, vt indicat B. Thomas 1. 2. quæst. 29. artic. 6 Nam, si sermo sit de hac, aut illa eius visione mediante alterutra solam attingit rationem singularem coloris: sin autem de ratione communi visionis, nulla actio intentionalis, nulla tendentia stricte ei potest assignari, nedum ea, qua à differentiis indiuiduantibus more spiritalium actuum abstractionem faciat, rationemque aliquam vniuersalem latissime, & infinite sumam percipiat, & ad vnitatem redigat. At, vt dictum est, in actu signato obiectum visus est vniuersale, quia collectio singularium, in qua prout duntaxat

A a talia

alia ferri potest, significari solet à nobis exterius vocabulo communi, & interius cognitione vniuersali: Nec mirum est, vniuersalitatem rei quatenus cognitioni, & locutioni nostræ obicitur, attribui quodammodo visui, quasi etiam hic videatur tendere in eam prout vniuersalem, cum tamen eiusmodi tendentiam procul habeat: nam ita etiam intellectus, & imaginationis nostræ alij errores haud pauci tribuuntur visui, qui tamen errandi incapax est, & rem non, nisi vt est in se concipit, alias aliquid non existens cognitur: de quo vide dicta à nobis superius tract. 5. c. 10.

10 Secunda solutio secundi argumenti potest esse, quæ paulo supra in simili tradita, quod nimirum albedo in communi sit propria albedo, hoc tantum concludere, visum nostrum eam percipere, non collectiue sumptam, & penes omnes eius partes, sicut ad efficiendum vniuersale oportet, sed diuise solum, & penes quamlibet eius partem. Quod si infertur, eam etiam collectiue, & ex toto sumptam esse albedinem: ita ergo potest visui nostro subiici; respondendum est, non omnem albedinem absolute sumptam posse à nobis videri, vt claret in ea, quæ valde distat, & est Romæ v.g. ac multo maxime in ea, quæ nondum est producta: requiritur ergo ad videndam albedinem, non solum, vt ea sit absolute, & essentialiter albedo, verum etiam, vt sit existens, necnon intrinsecè, & proprie vna, vel certe supra vnitatem rara admodum, & non in infinitam quandam numerositatem diffusa: vtraque autem conditio deest rationi communi albedinis: quid mirum ergo, si naturaliter ea nequeat oculis nostris percipi?

11 Ad tertium argumentum contrarium respondeo, visum nostrum abstrahere posse vnum ab alio, tum etiā, quod plus est, sola ratione ratiocinata diuerso, dummodo tamen id, quod ita abstrahendum est, sit proprie vnum, ac reuera existens; secus vero, si vnitatem illa, & existentia sit destitutum: eis autem destituitur quæuis ratio vniuersalis: proinde hæc sub visum nostrum non cadit.

12 Ad quartum respondeo, quotiescunque color aliquis procul positus est, aut, si non multum distat, quoties nobis apparet sub luce, vt aiunt maligna, eoque tempore.

Quod tu, nec tenebras, nec posses dicere lucem, Sed cum luce tamen dubia confinia noctis.

Potentiam visuam eum discernere à quocunque alio, & cum nullo confundere, quamuis aliter illa nobis videatur tendere, eo scilicet, quod confusio, & indiscretio colorum, quam visio imperfectionis suæ gratia deriuat in imaginationem, & intellectum, cum in his solis sit, visui tamen attribuitur, vt nuper citato tractat. 5. huius libri cap. 10. in simili manet explicatum. Quod autem visus non sit, qui eo euentu confundit, sed imaginatio, aut, vt mauult Suarez lib. cap. ac dubio supra laudatis ac num. 18. ad secundum, solus intellectus, in primis constat: quia, alioqui visus cerneret rem non existentem: secundo quia alijs visus noster clarissime conspiciens albedinem efficeret eam vniuersalem, ac speciem: siquidem eam quoad indiuiduationem non discerneret ab alijs: etenim si Deus, illam cum alia prorsus simili supernaturaliter commutaret, eive aliam omnino parem substitueret, nos eius vicissitudinis essemus ignari, nec rationem reddere possemus, an albedo denuo nobis obiecta esset diuersa à pristina; haud secus, atque quando aqua sensum, & imperceptibiliter labitur, an sit quouis momento diuersa, & alia, atque alia, nos latet, ipsius-

que fluminis more præterit, vt bene Arriaga vbi supra.

Ad quintum, & vltimum respondeo, solem nobis minorem apparere, non, quod partes eius visus noster confundat, omnesque velut, si pauciores essent percipiat, sed, quod pleræque earum illius aciem subterfugiant, ab eaque non cernantur: quæ est enim solis longinquitas, aut species ab eo ad oculos, non, nisi imperfectæ, ac debiles veniunt, vel, si nullæ sunt species, radij visuales contra ab oculis ad solem diffusi, haud, nisi imbecilles, ac fracti reuertuntur: unde vis specierum illarum, aut, si mauis, radiorum non potest elici visio, nisi aliquarum, earumque paucissimarum solis partium: quænam autem eæ sint, si non sit potior ratio vnarum, quam aliarum: Dei erit determinare, sicut alioqui consuescit. Sic certè quadrata procul sita nobis rotunda apparent, quoniam eorum anguli nostrum visum latent, vt docent Lucretius lib. 4. Alexand. Aphrodisiens lib. 1. problem. quæst. 35. & communiter alij philosophi. Fac tamen, omnes Solis partes, vtique extimas à nobis videri: quod fateor haud improbabile. Certè sol, cum visui nostro totus appareat, quæ ei minor, quam est in se, potest repræsentari: æquidem hæc duo inter se repugnant, vt quæ maxime. Soli ergò intellectui, aut imaginationi, minor, quam est in se apparet Solis ambitus. Cum autem in has potentias error huiusmodi dimanet à visu, & imperfectione illa, qua solares partes (tametsi omnes, atque vt sunt in se) conuertitur, inde est, quod intellectus putet visum etiam hallucinari, & errare, vt sæpe in superioribus monitum.

14 Secundo dicendum censeo, sensum externum diuinitus eleuari posse, vt rationem communem à differentiis particularibus abstractam percipiat, eamque adeo vniuersalem efficiat. Namque si non posset, potissimè, quia non sustinet euehi ad percipiendam non existentiam, qualia multa, imo pleræque complectitur quoduis vniuersale. At sensus etiam externus per miraculosam, & supernaturalem eleuationem potest percipere aliquid non existens: ergo, &c. Maior ex dictis in nostræ sententiæ promento constat. Minor suadetur, quia haud magis requiritur ad visionem externam alicuius obiecti huius existentia, quam extensio quantitatiua, & localis, siue vbicatio circumscriptiua, merito cuius habeat partes suas extrà alias inuicem in ordine ad locum. Quamuis enim Okamus, Gabriel, & Maior oppositum tueantur, at à cæteris Philosophis, ac Theologis exploduntur, & meritò. Sed visus externus potest diuinitus eleuari ad percipiendum obiectum aliquod vbicatio circumscriptiua destitutum; corpus Christi verbi gratia in Eucharistia definitinè existens, & quoad omnes suas partes in indiuisibili situm: vt docent Beatus Thomas in 4. dist. 10. quæst. vnica art. 4. quæstiuncula 1. ad 1. Marsilius quæst. 7. art. 1. Scotus quæst. 9. Dominicus Sotus quæst. 1. art. 7. Alexander 4. part. quæst. 10. membro 7. art. 3. §. 8. Valq. tom. 3. in 3. p. disp. 191. cap. 2. Similiter ergo poterit eleuari sensus externus ad percipiendum quidpiam non existens.

15 Deinde suadetur eadem minor argumenti nostri: quia haud est magis impossibile Deo efficere, vt oculi albedinem v.g. non existentem, nec præsentem cernant, quam præstare, vt non conspiciant albedinem coram positam, & existentem, idque, quin mens eos nimia aliqua attentione diuertat, aut obscuritas vlla eos obumbrat: posterius autem est iuxta omnes in potestate creatoris: ergo & prius. Tertiò denique suadetur illa minor principalis: nam multoties

multoties miraculose contingit, Christum aliquibus in Eucharistia apparere sub specie pueri, aut carnis, aliis vero sub specie panis: tum autem colorem, ac figuram pueri, carnisve minimè existentem apparere necesse est: ergo, &c. Maior indubitata est. Minor suadetur, quia B. Thomas 3. part. quæst. 76. art. 8. docet in his euentibus nullam fieri mutationem in obiecto; solum immutari potentiam visiuam: idem tradit ibidem Suarez, & ceteri interpretes: quod si color, & figura pueri existerent, atque à Deo producerentur breui eo tempore, quo durat apparitio, certè mutatio fieret, non in solis videntibus, sed in re ipsa visa, quæ à possibilitate ad actum esset translata, omnipotentis virtute creatoris: secundo, quia, si videtur color, ac figura existens, cur omnes adstantes tunc non vident, quod aliqui? an duplex miraculum absque necessitate adstruendum est, alterum resplendens in productione figuræ puerilis, aut carneæ, alterum in eo, quod non videatur, quamuis sit coram posita?

16 Obiicies tamen primò. Visus noster (par autem ratio aliorum sensuum) non potest diuinitus euehi ad percipiendum aliquid, quod sit extra latitudinem obiecti sui connaturalis: at obiectum eius connaturale iuxta superius disputata est singulare, & consequenter vniuersale quoduis est extra latitudinem obiecti, quod naturaliter respicit: nequit ergo supernaturaliter eleuari ad percipiendum vniuersalem colorem: maior suadetur: non potest euehi ad percipiendum Deum, vt sentiunt plerique Theologi præsertim verò Molina 1. part. quæst. 12. art. 3. Suarez tom. 1. in summ. tract. 1. lib. 2. cap. 6. Vasquez 7. part. disput. 40. cap. 2. Arrubal 1. part. disput. 18. Agidius de beatitud. tom. 1. lib. 4. quæst. 5. art. 3. at non alia de causa, nisi, quia Deus est extra spheram obiecti naturalis potentie visuæ, & nec est color, nec lumen: cuius signum est, quod intellectus noster Deum naturaliter cognoscens tametsi confuse, eumque ita saltem tanquam obiectum respiciens possit supernaturaliter illum videre, & clare attingere: Ergo &c.

17 Respondeo primò, sensum externum eleuatum ad vniuersale cognoscendum non propterea ferri extra latitudinem sui obiecti naturalis, sed potius manere intra illam, eamque totam non attingere: Cum enim sensus exterior, v. g. visus hanc albedinem, siue hunc colorem percipit, certè per modum vnius singularitatem, & gradum genericum, siue specificum cognoscit: eum ergò supernaturaliter eleuari ad percipiendum solum gradum specificum, aut genericum non est, eum ferri extra latitudinem sui obiecti naturalis, sed potius infra illam sistere, & non cognoscere totum, quod naturaliter solet, quemadmodum si diuinitus conspiceret visus colorem sine luce, hoc non esset eum vagari extra suum obiectum naturale, sed potius intra eius limites sese continere.

18 Respondeo secundò, visum nostrum diuinitus eleuari posse ad videndum aliquid, quod eius non sit obiectum connaturale: haud enim ex natura rei potest ei obici lux supernaturalis ordinis, vbi talis sit quoad substantiam, & non quoad modum duntaxat: aut diuinitus percipit eiusmodi lucem, si, vt valde probabile est, vtque docent Sotus in 4. dist. 49. quæst. 15. & affecta, atque ex nostris Salas tom. 1. in 1. 2. tract. 2. disp. 14. sect. 14. num. 109. Suarez, & alij, lux corporum gloriosorum sit supernaturalis prædicta ratione, & ne quoad substantiam naturalis. Porro aliud est, visum nostrum non posse diuinitus videre Deum, quia nequit naturaliter eum etiam imperfe-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

ctè attingere: aliud verò, si ita naturaliter eum attingeret, fore, vt eleuatus posset illum videre, sicut in intellectu nostro vsuuenit. Posterius verissimum est, nec ab ullo negari potest, vt exponemus in met. lib. 2. tract. 4. cap. 8 parum ante medium. Prius verò nescio, an adeo certum sit, anve communiter supponatur ab omnibus, aut certè plerisque Theologis more posterioris. Certè posterius sine priori satis, superque est ad hoc, vt sit aliqua ratio, cur intellectus possit eleuari ad videndum Deum, quæ quidem non procedit in visu nostro corporeo. Ratio ergò positiua, vt aiunt, quapropter oculi corporis nostri nequeant supernaturaliter euehi ad clare Deum contuendum est, quia cognitio rei spiritualis est essentialiter intellectio, quemadmodum sensus externa coloris est suapte natura, ac definitione visio, soni auditio, &c. Constat autem, visum nostrum haud magis eleuari posse ad intelligendum, quam belluam discursu, ac ratione destitutam addiscendum, seu ratiocinandum.

19 Obiicies secundo. Non potest oculus corporeus eleuari ad percipiendam rem, non quantitatiuè, & localiter extensam, sed potius ad punctum spatij redactam, tametsi aliter affecta, & extensione sua locali prædita sit eius obiectum connaturale. V. g. nequit diuinitus percipere corpus Christi in Eucharistia: ita Capreol. & Paludan. in 4. dist. 10. q. ult. Richardus ibid. q. 2. a. 5. Hispalensis q. 1. a. 3. ad 6 contra 5. conclusa fortiori ergò nequit per miraculum cernere rem non existentem, & vniuersalem, quamuis quando existit, ac datur in singulari ei sit naturaliter subiecta; siquidem non minus, imò magis requiritur ad videndum, quod res visibilis existat, quam, quod sit extensa, & localiter circumscripta. Consequentia igitur est perspicua. Suadetur antecedens: visus corporeus nequit euehi ad videndam rem spirituales, ergò nec ad conspiciendam rem materiale indiuisibiliter, ac more rei spiritualis existentem: vtriusque enim par videtur esse ratio.

20 Verum respondeo negato antecedenti cum iis Doctoribus, quos pro sententia id negantium laudauimus paulo supra. Ad eius probationem dicendum est, modum illum existendi indiuisibilem quantitatiuè, seu localem definitionem rei materiali esse accidentalem, illiusque non variare essentiam aut quidditatem, nec tollere, quominus sit suapte natura colorata, & hic, vt aiunt, & nunc, luce illius: nihil mirum ergò, si in eo statu videri possit supernaturaliter, haud secus, atque ex natura rei ante illum. Alia est ratio rei essentialiter, & quidditatiuè spiritualis: vt enim materialis, aut coloris, lucisve idoneum subiectum ne diuinitus esse potest, ita neque oculo corporeo cerni.

21 Tertiò dicendum cenſeo, phantasiam, id est sensum quendam internum (hunc enim, illamque in tota hac controuersia iuxta habeo) cognoscere, adeoque efficere posse, saltem supernaturaliter vniuersale. Hæc assertio suppositis iis, quæ de sensu externo disseruimus, nihil habet difficultatis. Quarto denique probabile arbitror, sensum internum etiam ex natura rei, ac citrà miraculum posse cognoscere vniuersale, illudque, quod consequens est, moliri. Suadetur assertio: nam idè potissimè id nequit naturaliter sensus externus, quia non potest cognoscere res non existentes, quales, & quidem non paucas omne amplectitur vniuersale: sed sensus internus iuxta Aristotelem & omnes philosophos res præteritas, & existentia destitutas memoria comprehendit: ergo &c. Deinde secundò suadetur: quia satis probabile est, phantasie inesse species, quas vocant

A a 2

infensa

inensatas. quibus nimirum obiecta sensibus exter-
nis imperceptibilia percipit: cuiusmodi sunt in oue
v. g. species illæ, quibus inimicitiam cum Lupo ap-
prehendit: quanquam ergo sensus externus haud
cognoscat, efficiatvè vniuersale, id tamen perfectio-
nis interno sensui quorū sit denegandum?

22 Aduersus hanc assertionem postremam obiici pos-
sunt in primis ea loca Aristotelis, in quibus adstruit
sensum suapte natura esse singularium: at phantasia
est propriè sensus, & non intellectus: naturaliter
ergo sola attingit singularia, & nullum vniuersale.
Verum paulò suprà Aristotelem de sensu externo.
Secundo obiici potest Augustin lib. 2. de libero arbi-
trio c. 8. ubi sic inquit: *Vnum verò quisquis verissimè
cogitat, profectò inuenit, corporis sensibus non posse sen-
tiri: quidquid enim tali sensu attingitur, iam, non
vnum, sed multa esse cōuincitur:* & paulo inferius; *ubi-
cunque autem vnum nouerim, non vniue per sensum
corporis noui.* Tum sic sensus, siue sit externus, siue
internus (nullo enim vtriusque facto discrimine lo-
quitur Augustinus) nequit saltem naturaliter perci-
pere vnum: atqui vniuersale est vnum, vt vel
ipsum eius ethimon declarat: haud ergo po-
test ex natura rei percipere vniuersale, illudvè
efficere.

23 Respondeo tamen primò, sensum quandoque
supponere pro solo externo, atque ita eum accepisse
Augustinum præfato loco eius libri, quem scrip-
sit de libero arbitrio. Respondeo secundo, vnitatem
aliā esse simplicitatis, & indiuisibilitatis integra-
lis, quæ quidem est propria spirituum, & in corpora
nequit conuenire; aliā verò esse vniuersalem,
quæ partium integralium simplicitatem magis,
quam compositionem non postulat, nec magis est
corporum, quam spirituum. De hac posteriori vni-
tate, si sermonem haberet Augustinus, haud dubiè
vniuersale excluderet ab obiecto sensus cuiusvis.
Cæterum, non de ea, sed de sola illa priori locutus
fuit. Siquidem post verba primo loco allegata sta-
tim addidit: *corpus enim est & post posteriori loco
ex eo adducta adiecit illicò; quia per corporis sensus
non noui, nisi corpus, quod verè, pureque vnum non
esse conuincimus.* Quasi idcirco dixerit, haud posse
sensum vllum percipere vnum, quia non potest
ferri, nisi in id, quod suapte natura corpo-
rem est: sermonem ergo habuit de vnitare op-
posita corporalitati, adeoque non de vnitare vniuer-
sali, sed potius solius indiuisibilitatis integralis, vt
dictum est.

CAPVT II.

De vniuersalitate, quæ est effectus voluntatis
nostræ, necnon Angelorum, ac Dei
optimi maximi.

24 In primis arbitror, haud esse negandum vniuer-
salitatem aliquam obiectis amatis à nostra volun-
tate tribui. Ita Hurtadus disp. 5. metaph. sect. 12. §.
146. necnon Arriaga disp. 6. log. sect. 7. tametsi enim
ibidem neget à voluntate, aut etiam à sensibus fieri
vniuersale logicum, ac prædicabile, imò etiam sta-
tuat, absolutè ab eis non fieri vniuersale, quia, in-
quit, *hoc iuxta communem acceptionem solum usur-
patur pro eo, quod potest predicari ab eadem potentia,
à qua effectum est, quod in aliis potentiis ab intelle-
ctu locum non habet:* Cæterum hæc ad solas spe-
ctant voces, non vero ad rem ipsam: quæ certè tenus
nobis consentit.

Suadetur autem assertio hunc in modum: voluntas
plura inter se confundere, & vnire potest: ergo ex
eius actu vnum multiplex, siue vniuersale reulta-
re poterit: antecedens probatur, quia voluntas
plura obiecta amans ea sibi vnit, & quodammodo
identificat iuxta illud Dionysij cap. 4. de diuinis no-
minibus *amor est virtus vniōnem faciens*; illudque
Augustini tract. 27. in Ioann. *vt autem simus mem-
bra eius (scilicet Christi) vnitatem nos compaginat: vt
compaginet vnitatem, quæ facit, nisi charitas?* & tract.
2. in epist. Ioann. *talitatem est quisque, qualis eius dilectio
est: terram diligis, terra es: Deum diligis: quid di-
cam? Deus eris.* ergo etiam plura inter se confunde-
re, & quodammodo identificare poterit, prout ad
vniuersale oportet: sicut, quia intellectus res cogni-
tas aliqua sibi ratione vnit, & identificat, eas etiam
inter se vnire potest, atque confundere.

Rursus secundo suadetur eadem assertio. Volun-
tas proposita virtute, vt sic, & eius differentii, in
sola virtute simpliciter placens rationem virtu-
tis ex parte obiecti à differentii præscindit: vni-
tatem ergo præcisiuam obiecto tribuit, quam ad vni-
uersale sufficere plerique existimant. Præterea ter-
tio: actus intellectus non solum à veritate radicali
obiecti multiplicis veritatem formalem haurit,
quam in ipsum refundat, sed etiam ab eius vnitare
radicali vnitatem formalem, quam in illud reiciat,
vt suprà non semel edocuimus: similiter ergo actus
voluntatis, non tantum bonitatem formalem à bo-
nitate radicali obiecti multiplicis sumit illam red-
ditura, verum etiam ab eius vnitare radicali vni-
tatem formalem, illam postea traditura, sicut ad vni-
uersale requiritur. Quod denique: vniuersale fit
per voces significatiuas ex instituto, vt ad initium
cap. præcedentis manet ostensum: at significatio
arbitraria, & ad placitum, vt aiunt, in voluntatis
actu, & placito aliquo consistit iuxta non paucos ex
aduersariis.

Obiicies tamen primo: voluntas amans rationem
communem virtutis eam vniuersalem per intelle-
ctum supponit: ergo illam vniuersalem non facit;
sicut Deus entia rationis non facere censetur, quo-
niam à creaturis facta supponit, & cognoscit. Res-
pondeo: quemadmodum intellectus per notitiam
comparatiuam vniuersale efficit, esto per abstracti-
uam illud factum supponat, quod idem de iudicio,
& apprehensione præuā seruata proportionem dicen-
dum est; ita similiter voluntas in præsentī &c.
Exemplum autem non vrget, quia non idcirco Deus
entia rationis, & chimerica non facit, quoniam fa-
cta supponit: tum, quia ab æterno ea facta non sup-
ponit, quando tum nullus intellectus creatus, aut
finitus est, qui ea facere possit: tum etiam, quia crea-
tura ens rationis factum sepe reficit, vt cum appre-
hensionem alicuius chimeræ eiusdem iudicium
excipit: ideo igitur Deus entia rationis non facit,
quia ab eo factibilia non sunt, nihilque fingere, aut
communisci sustinet.

Obiicies secundo. Voluntas dare nequit vnitatem
obiecti multiplici: illud ergo nequit vniuersale:
probatur antecedens, de quo solo potest esse dubium
conferre vnitatem obiecto multiplici, est illud per
actum aliquem representari, vt non multiplex: at
per actum voluntatis obiectum vt non multiplex
representari nequit, cum solius intellectus sit res
representare, & voluntatis amare. Verum antec-
edentis probatio, non vrget: Cur enim representari,
seu præfens fieri obiectum tanquam non multiplex
ad eius vnitatem vniuersalem conducatur, potius,
quam representari, seu præfens fieri obiecto tan-
quam

quam non multiplex, cum vtrumque obiecto extrinsecum sit: Sicut autem intellectus res sibi representat, ita voluntas se rebus representat, in easque fertur, iuxta vulgare dictum, *anima magis est ubi amat, quam ubi animat.*

28 Secundo cenſeo, Angelos efficere poſſe vniuerſale ſiue, quod perinde eſt, eos cognoſcere poſſe rationes cōmunes, ſine particularibus, illasque ab his abſtrahere. Suadetur primò, quoniam eſſi Angeli plura euidenter cognoſcant, non eſt certè, cur ea ſemper in ſingulari, non eſt, cur non aliquando in communi ita percipiant: haud ſecus, atque nos non tantum quæ opinatiue, vt ſic dixerim, ſed quæ ſcientificè conſequimur, in communi intelligimus: imò omnis ferè ſcientia noſtra eſt de vniuerſalibus. Atque per ſcientiam Angelorum propriam fieri ab eis interdum vniuerſale, tuetur Suarez lib. 2. de Angelis cap. 8. quamuis eum cognoſcendi modum circa res, quarum habent proprias ſpecies, quaſque cognoſcere poſſunt vt ſunt in ſe, ac diſtincte, & in ſingulari putet non eſſe neceſſarium, nec ordinariè eis contingere. Idem ſentire videtur Valencia de Angelorum ſcientia tom. 1. p. 1. diſp. 4. quaſt. 8. punct. 2. docet enim ibi vi ſpecierum euidentium, ac propriarum, quas Angeli initio creationis ſuæ ſunt ſorti, poſſe eos, non ſolum ſingulare vt tale, ſed etiam naturam formaliter, & præſcindendo ab omnibus ſingularibus cognoſcere: quin etiam Scotus, & aſſectæ id ſemper vſuvenire putant, nec, niſi per ſpecies acquiſitas eos percipere ſingularia quatenus talia.

29 Secundo ſuadetur eadem aſſertio: nam, vt oſtenditur à nobis in metaphyſ. lib. 7. tract. 4. cap. 4. & lib. 10. tract. 2. vtque docet P. Suarez lib. 2. de Angelis cap. 3. num. 19. & cæteri cum eo Scholaſtici, negandum non eſt, quin Angeli multa confuſe, & ineuidenter cognoſcant, vt myſteria ſupernaturalis fidei, res contingenter futuras, & ſecreta cordium. Cur igitur iſta non poſſint in communi, & ſeorſim à ſingularitatibus cognoſcere? Certè P. Suarez citato lib. 2. de angel. cap. 8. num. 11. parum ab initio ſtatuit, *abſolute non repugnare, imò neceſſarium eſſe, ralem cognitionem (ſcilicet vniuerſalem, & confuſam) in angelis ponere de obiectis communibus, qua diſtinctius cognoſcere non poſſunt.* Tertio ſuadetur id ipſum: quia tamenſi Angeli eius cenſeantur perfectionis, vt nihil non clare, & in ſingulari naturaliter cognoſcant (quod neſcio, qua probabilitate fingi poſſit:) certè non propterea viſ efficiendi vniuerſale debet eis negari. Si quidem vt ad cognitionem claram, & intuitiuam ſibi non connaturalem, videlicet beatificam euehi poſſunt, quidni etiam deprimi ad cognitionem aliquam vniuerſalem, & confuſam, ac rationum communium à particularibus præciſiuam?

30 Tertio opinor, Deum efficere vniuerſale per notitiam comparatiuam, & reflexam, cognoſcendo nimirum obiectum aliquod vniuerſale à nobis factum tale, eſſe vnum extrinſecè ſolum, & intrinſecè, ac ſponte ſua multiplex. Ita ſtatutum eſt à nobis tract. 5. præc. cap. 13. aſſert. 2. Cæterum vt inibi dictum eſt, vtque docet Arriaga citata diſput. 6. log. ſect. 8. num. 49. ad finem ſatis probabile eſt, Deum ne ita efficere vniuerſale, defectu nimirum confuſionis, & obſcuritatis in actu, per quam comparat. Quartò dicendum cenſeo intellectum diuinum haud poſſe facere vniuerſale directè, & per abstractionem. Id enim eſſet cognoſcere naturam communem ſine ſingularitatibus, & has confundere inuicem, atque imperfectè cognoſcere: quod quis à Deo procul eſſe non fateatur.

P. Lyncei Philoſophia Tom. I.

Enimverò, ſi ſermo ſit de Deo, non ſecundum ſe, ſed de illo facto homine, ſiue quod perinde eſt, de Chriſto Domino, dicendum eſt, eum per cognitionem diuinam, vt oſtenſum eſt, haud facere vniuerſale, haud etiam per ſcientiam beatam, quæ eſt huius perfectio, & tum Dei, tum etiam creaturarum in ſingulari aſſectio, vt exploratum eſt. Quod verò attinet ad eius ſcientiam per ſe infuſam, & ſupernaturalis ordinis, quoad ſubſtantiam, qua etiam in hac vita ſine conuerſione ad phantasmata cognoſcebat, illius vi eum exiſtimo, & tum potuiſſe, & modò poſſe, ſi velit, cognoſcere res aliquas in communi, & vniuerſalia efficere, ſicut de Angelis ſuprà diſputauimus: Oppoſitum tuetur Balthazar Tellez in log. diſput. 4. ſect. 1. à numero. 2. nihil tamen aſſert, quod me iudice vigeat.

Quod denique ſpectat ad ſcientiam Chriſti naturalem quoad ſubſtantiam, ac tantum per acciſus infuſam, necnon acquiſitam, certè per eam in hac vita dum fuit, potuit, & in altera modò poteſt efficere vniuerſalia non pauca: ea ſiquidem eſt eiuiſdem ſpeciei cum noſtra, vt docent B. Thom. 3. part. quaſt. 9. art. 4. & quaſt. 12. art. 1. & 2. Vaſquez etiam 3. part. diſp. 55. cap. 2. Suarez 3. quoque part. diſp. 25. ſect. 2. & diſput. 30. ſect. 1. & communiter alij Theologi. Nec video, quid obſtet huic deciſioni, niſi fortè, ſi quis renuat, ſcientiam acquiſitam Chriſti, aut alterius hominis in patria manere: at quod maneat, eſt ſententia communis, ac recepta Doctorem, inter quos vide, ſi lubet, Patres Salas tom. 1. in 1. 2 tract. 2. diſp. 6. ſect. 8. ac Balthazarem Tellez part. 1. 2. ſummæ philoſophicæ diſput. 4. ſect. 1.

C A P V T III.

Quadam de vniuerſalibus dubia.

31 QVæ reſolui oportet, tum ad huius tractatus, tum etiam ad totius libri complementum. Dubitari ergo poteſt primò, an inter vniuerſale, & ſingulare in intellectu noſtro ſit dare medium, ſiue quod perinde eſt, an intellectus noſter cōcipere poſſit aliquam naturam, quæ provt ab eo concepta, nec ſit ſingularis, nec vniuerſalis? Reſpondeo, ſi ſermo ſit de natura creata v. g. humana, non poſſe naturaliter, at poſſe diuinitus, ac per miraculum. Prior pars ſuadetur: quia intellectus noſter vel concipit collectionem humanitatum omnium; & hæc confuſe concepta eſt vniuerſalis: vel hanc numero humanitatem, ſiue humanitatem ſingularem, vt talem; & hæc ſingularis eſt, provt ita concipitur: vel ſolam humanitatem Petri v. g. præſcindendo ab eius ſingularitate, quæ Petreitas nuncupari conſuevit; & hic concipiendi modus ſemel admiſſus ſufficit ad ſtatim medium in intellectu noſtro: cæterum admitti nequit in nobis ex natura rei, ac ſecluſo miraculo: nam, cum vna natura humana ſit alteri omninò ſimilis, non poteſt naturaliter abique altera concipi abſtrahendo ab hæcitate, ſiue ſingularitate vtriuſque. Quod amplius confirmatur primò: quoniam vna humanitas ab alia formaliter differt per ſolas hæcitates: ergò etiam quoad nos diſſerre, inuicemque ſecerni non poterunt, niſi earum hæcitates nobis innotſcant: Secundò, quia licet priori quodam ſigno ad vnitatem numericam, & indiuidualem vna humanitas ab alia differat,

virtute saltem, per unitatem mediam, ac virtutalem vnicuique propriam, tamen hac unitas, & quæ ex eius repetitione confurgit, multiplicitas, ac distinctio virtualis humanitatum tenuissima, & minima est, ac proinde insufficiens, ut supposita aliunde summa earum similitudine reali altera possit ab altera discerni, naturaliter utique, ac sine miraculo admodum, quo punctum ratione suæ unitatis ab alio puncto discerni aut sine eo videri non possint.

34 Posterior pars nostre sententiæ suadetur; quoniam reuera vna humanitas præscindendo ab omni singularitate distinguitur ab alia quavis humanitate, si minus realiter, ac numericè, at saltem virtualiter: ergo ad minimum diuinitis, ac miraculose sine altera cognosci potest: aut propterea cognita non est singularis, eo, quod eius singularitas lateat, nec vniuersalis; eo, quod non sit multiplex, siue pluralis. Et quidem, etsi Hurtadus disp. 3. metaph. sect. 9. statum hunc naturæ humanæ medium, & in quo, nec sit vniuersalis, nec singularis omnino impossibile esse censet; ceterum contrarium est B. Thomæ opuscul. de naturæ generis cap. 7. Caietan. de ente, & essent. c. 4. quæst. 6. Socinatis 7. metaph. quæst. 40. Iauelli lib. 8. metaph. quæst. 13. & Patris Suarez tom. 1. metaph. d. 6. sect. 1. hi enim authores docent, naturam humanam, v. g. habere unitatem formalem, vel si non placet, hac nomenclaturâ, virtutalem, ratione distinctam ab indiuiduis, in iisque multiplicabilem: humanitatem itaque Petri v. g. seorsim à quavis alia habere suam unitatem formalem distinctam ratione à sua singularitate, & similiter humanitatem Pauli, &c. harum ergo humanitatum quavis sine alia iuxta eos concipi poterit, quippe à qua distinguitur realiter, & etiam sine sua singularitate, utpote à qua saltem ratione distinguitur: prior autem præcisio verat, ne sit vniuersalis in intellectu nostro; posterior verò, ne singularis: ergo media iuxta eorum authorum doctrinam.

35 Porro, si sermo sit de natura, non creata, ut hætenus, sed increata, & infinita, dubitationi respondendum est, etiam naturaliter, ac circumscripto quouis miraculo statum medium superius explicatum Deo conuenire posse in mente nostra. Si quidem Deus ab unitate numerica, ac singulari per nostrum concipiendi modum imperfectum præscindi potest, ac solet, cum plures admissa eius infinitate circa eius errant, hodièque errent unitatem: rursus à multiplicitate toties præscinditur, quoties verè cognoscitur: ergo ab unitate, siue singularitate, ac simul etiam à multiplicitate naturaliter abstrahi potest. Quod vltèrius suadetur: nam quauis omne ens reipsa debeat esse vnum, aut multiplex, at per intellectum abstrahitur ens, ut sic, ab unitate, ac multiplicitate, ut certo certius: licet ergo Deus à parte rei, quod aiunt, nequeat non esse vnus, vel multiplex, singularisve, aut pluralis, at per intellectum concipi potest sine unitate, aut multiplicitate: ac proinde in statu medio.

36 Secundò dubitari potest, cur vniuersale intentionale potius per intellectum, quam à parte rei dari dicatur, quandoquidem eius unitas ab intellectu, & multiplicitas à re ipsa prouenit, adeoque partim à parte rei, ut aiunt, partim per intellectum reperiri videtur? Respondeo, sicut homo dicitur iustus per gratiam, & non per naturam, isque loquendi modus sanctis Patribus, ac Theologis est

solemnis, non quia ad eam denominationem natura non requiratur, eamvè non constituat, sed, quia eius forma est gratia, quam Deus liberaliter infundit, ita vniuersale intentionale, ac prædicabile dici potest esse per intellectum, non à parte rei, non, quia multiplicitas realis, & à parte rei se tenens ad eam denominationem non requiratur, eamvè non constituat, sed, quoniam eius forma vltima est cognitio confusa, quæ existit per intellectum, & non à parte rei, siue independentè ab intellectu: hæc enim duo perinde sunt apud omnes in præsentiarum. Hinc aliter occurro dubitationi, ac respondeo. Negatio est malignantis naturæ, ut est in proverbio, totumque destruit: unde, ut vniuersale intentionale sit à parte rei, siue independentè ab intellectu, opus est, ut tum eius multiplicitas non dependeat ab intellectu: aut eam independentiam habet sola eius multiplicitas, non verò unitas: absolute ergo dici non poterit eiusmodi vniuersale esse à parte rei, siue ab intellectu independentè: at esse per intellectum, est affirmatio, non verò negatio: proinde merito solius unitatis conuenire poterit vniuersali.

37 Tertiò, & vltimò dubitari potest, & solet, an vniuersalia sint entia realia, corporea, substantiaria, & non accidentalia, æterna, quæque causas habeant? Cui dubitationi, vel potius dubitationum filuolæ respondeo, vniuersalia logica, ac prædicabilia, de quibus solis sermo, pro formali semper esse entia realia, videlicet actus intellectus, & pro materiali nonnunquam esse corpora, nonnunquam spiritus, interdum entia realia, interdum rationis, quandoque substantias, quandoque verò accidentia, aliquando temporalia, & mutationibus obnoxia, & aliquando æterna, & immutabilia.

38 Dicuntur verò ab Aristotele, & interpretibus entia rationis, & non realia, eo quod ab intellectu fiant, non, quod sint chimæra, aut impossibilia necessario: item incorporea, non verò corpore prædita, ac materialia, non, quod ista multoties vniuersalium rationem non obtineant, sed, vel, quia eorum formæ solent esse cognitiones spirituales intellectus nostri, vel, quia incorporeum, ac spirituale dici, ac definiri solet, inuisibile corporis sensibus: tale autem quodammodo est vniuersale quoduis, etiam materiale: nam, cum complectatur plures res non existentes, nullo sensu externo ex natura rei percipi potest, & iuxta plerosque Doctorum nullo etiam interno. Dicitur quoque solent vniuersalia esse accidentia, non vero substantiæ, non, quod hæc vniuersalium denominationem non induant, sed, quod substantiæ vniuersales, ac secundæ comparatione primarum, ac singularium non mereantur appellari substantiæ, earumque potius respectu sint accidentia quodammodo: nam substantia dicitur à substando: indiuiduum autem omne substat gradibus superioribus, siue substantiis vniuersalibus, Petrus, v. g. homini, animali &c., & non è conuerso: item accidens ab accidendo deriuatur: accidit autem homini, quod contrahatur per Petrum magis, quam per Paulum: at Petro haud accidit, quod sit homo, animal, viuens &c. his ergo de causis vniuersalia, licet alioqui sint pro materiali substantiæ, dici consueverunt, non tales, sed accidentia lato quodam modo. Dicuntur autem æterna, & immutabilia quoad tempus, necnon etiam quoad locum, non positivè, sed præcisivè, quoniam videlicet ab omni mutatione temporali, ac locali præscinditur natura communis, ut rectè B. Thomas 1. part. quæst. 16. art. 7. ad secundum inquires *aliquid esse*

esse semper, & ubique, potest intelligi dupliciter. Vno modo, quia habet in se, unde se extendat ad omne tempus, & ad omnem locum, sicut Deo competit esse ubique, & semper. Alio modo, quia non habet in se, quo determinetur ad aliquem locum, vel tempus, sicut materia prima dicitur esse vna, non, quia habet vnâ formam, sicut homo est vnus ab unitate vniuersalis forme, sed per remotionem omnium formarum distinguendum, & per hunc modum quodlibet vniuersale dicitur esse ubique, & semper

in quantum vniuersalia abstrahuntur ab his, & nunc.

Quod attinet ad causas vniuersalium, efficiens, est intellectus, si de potissimis sermo sit: fin autem latius sumantur; præter intellectum, voluntas, sensus, ac facultas etiam eloquutiua, vt superius ostensum: formalis; actus harum facultatum omnium: materialis; res cognita, aut aliter intentionali modo tacta: finalis denique; vel ipsa cognitio, volitio, sensus, loquutio, aut aliud in quod eas voluntas dirigat.

LIBER NONVS

De prædicabilitate Veritatis.

TRACTATVS I.

De prædicabili in communi.

CAPVT I.

An Prædicabilitas sit essentia, vel potius sola passio vniuersalis.

QVAMVIS plerique cum Porphyrio prius de prædicabilibus in particulari, quam in communi differant, aliud tamen postulat recta methodus, quam sequi animus est. Præmitto ergo primo, prædicabilitatem aliam esse proximam, quam intellectus ad naturam communem de inferioribus prædicandam est omnino expeditus: aliam remotam, quæ cum aliquibus impedimentis, seu cum defectu aliquorum prærequisitorum ad actualem prædicationem coniuncta esse potest: exemplum huius posterioris habes, quando intellectus apprehendit rationem communem hominis, v. g. sed destitutus apprehensione inferiorum, de quibus eam enunciet: illius vero prioris exemplum quando, & rationem communem, & partes ei subiectas simul apprehendit, sicut ad illam de his prædicandam oportet. Præmitto secundò, vniuersale aliud esse Logicum, aliud Metaphysicum, aliud per intellectum, aliud per voluntatem, sensum, aliasque facultates lib. super. enumeratas. Præmitto tertio, essentiam aliam esse metaphysicam, quæ cum re, cui essentialis est, realiter identificatur: aliâ logicam, quæ cum ea etiâ ratione identificatur. Quorum nominum ea est origo, quod logicæ proprium sit, considerare identitatem, ac distinctionem rationis; metaphysicæ vero, non illam, sed identitatem ac distinctionem realem, cum ente reali ei subiecto coniunctas, vtramque, inquam, magis, aut minus expresso, iuxta diuersos auctores: proinde essentia logica iure dicitur, quæ ratione; & metaphysica, quæ re ipsa, intrinseca, & eadem est ei con-

ceptui, quem essentialiter afficit. Alios essentialiter modos tract. 3. cap. 2. discutiendos in præsens missos facio, quod ad nostrum institutum nihil referunt.

His statutis adstruo primò, prædicabilitas non est vllatenus de essentia, vel metaphysica, vel logica, aut quod perinde est, reali, vel rationis, quorundam vniuersalium. Probatur primò, quoniam vniuersale fieri potest per sensum, vt secundo loco præmissum, & lib. sup. latè probatum: at de essentia etiam metaphysica, & reali huius vniuersalis non est prædicabilitas: ergo. Minor probatur: quoniam nequit esse vllatenus essentialis actus primus, cui secundus repugnat, veluti si homini discursus actu secundo repugnaret, ei ratio discursui essentialis esse nequiret: sed vniuersali per sensum quatenus tali præcisè, repugnat actu secundo prædicari, quæ est sensus imperfectio, & ad prædicandum, atque vnum de alio affirmandum impotentia: nequit igitur prædicabilitas ei vllatenus essentialis esse.

Dices, vniuersale per sensum esse essentialiter prædicabile, non vi ipsius sensus, sed vi intellectus, cum quo coheret, & cui subseruit, sicut verum, siue bonum verè cognitum prout tale est essentialiter amabile, non virtutè facultatis cognoscitiuæ prout talis, sed virtutè facultatis volitiuæ, cum qua prior illa suapte natura connectitur. Contrà primo: nam vniuersale per intellectum prædicari nequit, quin per intellectum fiat, aut cognoscatur, vt est euident: at vniuersale per sensum, prout præcisè tale, & seorsum à quouis eius ad aliam potentiam ordine factum, non efficitur, nec cognoscitur ab intellectu: ergo vniuersale sensibile ea ratione usurpatum non est prædicabile: sed ea, & non alia ratione à nobis in præsentem usurpatur. Contrà secundò: quia vniuersale per sensum belluinum, nec per se, nec per intellectum prædicari potest, cum sensus belluinus cum intellectu coniunctionem nullam habeat: at nos non minus de hoc vniuersali, quam de quouis alio, sensibili loquimur. Exemplum contrarium parum vrget: quemadmodum enim dicimus vniuersale per sensum prout eiusmodi dumtaxat, non esse essentialiter prædicabile, seu logicè, seu metaphysicè, seu re, seu ratione, quoniam id esset, sensum posse prædicare, aut affirmare, ac iudicium proferre,

A a 4 ita